

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ОПШТИНА СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА (Нацрт плана)

- Извештај о стратешкој процени утцаја
Прострног плана општине Смедеревска Паланка на
животну средину -

Београд – Ниш – Смедеревска Паланка, април 2024.

ОДЛУКА ИЗРАДИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА („МЕЂУОПШТИНСКИ СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНА ВЕЛИКА ПЛАНА И СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА БР. 39/19)

Скупштина општине Смедеревска Паланка
Председник СО Радмила Радисављевић

Наручилац плана: Општина Кучево
Председник Општине: Никола Вучен

Обрађивачи плана: Југословенски институт за урбанизам и становање
ЈУГИНУС ДОО, Београд, Андрићев венац бр. 2/II
Директор: Др Горан Јововић, дипл. инг. ел.

ПЛАН УРБАН ДОО, Ниш, Бул.Св Цара Константина 103
Директор: Слободан Гроздановић, дипл. инг. грађ.

Руководилац плана: Дубравка Павловић, дипл. просторни планер,
одговорни планер (лиц.бр. 100 0008 03) и
одговорни урбаниста (лиц. бр. 201 0662 04)

Чланови радног тима:

Дубравка Павловић, дипл.просторни планер, одговорни планер (лиц.бр. 100 0008 03)
одговорни урбаниста (лиц. бр. 201 0662 04)
Валентина Јанковић, дипл.инж.арх. одговорни планер (лиц.бр. 100 0167 10)
одговорни урбаниста (лиц. бр. 200 0149 03)
Весна Лимић, дипл. инж. арх. одговорни урбаниста (лиц. бр. 200 0149 03)
одговорни пројектант (лиц.бр. 300 0829 03),
Слободан Гроздановић, дипл. инж. грађ.
одговорни урбаниста и пројектант (лиц. бр. 202 1236 10 и 312G75908)
Мирјана Савић, дипл. инж. грађ. ливенцирани просторни планер (лиц. бр. ПП 01 02)
одговорни пројектант (лиц. бр. 310 P713 18)
Бобан Илић, дипл. инж. електротехнике
Кристина Бошковић,дипл.инж.арх.
Мартина Манчев, инж.арх – маст.инж.урбанизма
Јелена Миладиновић, инж.арх.
Ана Лимић, дипл. инж. арх.
Марко Милосављевић, инж.арх. – маст.инж.архитектуре
Дејан Рајчић, дипл. правник

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
УСКЛАЂЕНОГ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ ВЛАДИЧИН ХАН
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ**

Носилац израде Извештаја о СПУ	ЈУГИНУС ДОО, Београд
РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ (одговорни планер):	Весна Лимић, дипл.инж.арх. број лиценце 200 0149 03
Радни тим за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину	Дубравка В. Павловић, дипл. просторни планер Весна Лимић, дипл.инж.арх. Мартина Манчев, дипл. инж.арх.

САДРЖАЈ:

I	УВОД	1
II	ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	4
II.1.	Правни и плански основ	4
II.2.	Кратак преглед садржаја и циљева плана, његов однос са другим плановима и кратак приказ планског решења	5
III	ОПИС ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ПОДРУЧЈА ПЛАНА	38
III.1.	Природне карактеристике	38
III.2.	Потенцијали и ограничења планског подручја - резиме оцене постојећег стања природног и друштвеног комплекса, привреде, инфраструктуре и заштите	40
IV	ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ЗА КОЈЕ СЕ ИЗВЕШТАЈ ДОНОСИ	46
V	ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	53
V.1.	Општи циљеви стратешке процене	53
V.2.	Посебни циљеви и индикатори стратешке процене	54
VI	ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	58
VI.1.	Приказ утицаја варијантних решења на животну средину	58
VI.2.	Опис мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину	85
VII	СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	117
VII.1.	Стратешке процене на нижим хијерархијским нивоима	121
VII.2.	Процене утицаја пројекта на животну средину	121
VIII	ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (МОНИТОРИНГ) У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА	123
VIII.1.	Опис циљева плана и програма	123
VIII.2.	Индикатори за праћење стања животне средине	123
VIII.3.	Права и обавезе надлежних органа	127
VIII.4.	Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја	127
IX	ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	129
X	ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	130
XI	ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	132

I УВОД

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана, и одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину и здравље људи. Она треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја у плановима, а да се тиме избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит локалног становништва.

Носилац израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину је Југословенски институт за урбанизам и становање "ЈУГИНУС" ДОО, а Извештај се ради на основу Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана општине Смедеревска Паланка на животну средину објављена је у службеног гласилу („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка бр. 39/19), као и Одлуке о изради Просторног плана општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка бр. 39/19).

Процедура израде Извештаја прати процедуру доношења Просторног плана општине, чији је и саставни део. То пружа могућност ефикаснијег и балаговременог деловања на планска решења и то све са циљем заштите и унапређења животне средине на територији планског подручја.

Стратешка процена утицаја на животну средину ради се са циљем обезбеђивања заштите животне средине и унапређивање одрживог развоја, интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме, израде и доношења Плана.

Главни њен задатак је да олакша благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на нивоу стратешког доношења одлука о плановима и програмима уважавајући принципе одрживог развоја. Интегрисањем поступка стратешке процене утицаја у процес припреме, израде и доношења Плана омогућава се ефикаснија инструментализација стратешке процене утицаја на животну средину у урбанистичком планирању.

Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Смедеревска Паланка (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) у складу је са одредбама чл. 34 – 35 Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04), и одредбама чл. 5,7 – 10 и 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04).

Правни основ за обављање стратешке процене и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Смедеревска Паланка (даље: Извештај о стратешкој процени) налази се у:

- одредбама члана 5. став 1., Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којима је прописан предмет стратешке процене и утврђена обавеза вршења стратешке процене за просторне планове;
- одредбама члана 9. ст. 1. и 5. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, којима је утврђено да Одлуку о изради стратешке процене утицаја доноси орган надлежан за припрему плана и програма по претходно прибављеном мишљењу органа надлежног за послове заштите животне средине и других заинтересованих органа и организација, као и да Одлука чини саставни део одлуке о припреми плана и Програма и објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Одредбама члана 35. Закона о заштити животне средине одређено је да се "Стратешка процена утицаја на животну средину ради за планове, програме и основе у области просторног и урбанистичког планирања или коришћења земљишта, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама и других области и саставни је део плана, односно програма или основе". Стратешка процена утицаја на животну средину мора бити усклађена са другим проценама утицаја на животну средину, као и са плановима и програмима заштите животне средине и врши се у складу

са поступком прописаним посебним законом, односно, Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

На основу члана 4. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, утврђују се основна начела стратешке процене, и то:

- Начело одрживог развоја – одрживи развој јесте усклађен систем техникотехнолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса допринеси се циљевима одрживог развоја.

- Начело интегралности – политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.

- Начело предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

- Начело хијерархије и координације – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план и програм.

- Начело јавности – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и којим се одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Према члану 12. Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај садржи нарочито:

- Полазне основе стратешке процене;
- Преглед карактеристика и оцена стања животне средине у подручју плана;
- Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
- Процену могућих значајних утицаја на животну средину;
- Опис мера предвиђених за смањење негативних утицаја;
- Смернице за израду процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима;
- Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
- Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
- Приказ начина одлучивања;
- Закључке стратешке процене утицаја и друге податке од значаја за стратешку процену.

Израда Стратешке процене утицаја на животну средину се одвија у 3 фазе. Прва фаза представља доношење Одлуке о потреби израде Стратешке процене утицаја на животну средину, након чега се приступа њеној изради а након тога следи трећа фаза, фаза давања сагласности на Извештај.

Стратешка процена утицаја животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја у просторним плановима уважавајући при томе потребу да се избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит становништва. Значај стратешке процене утицаја на животну средину огледа

се у томе што:

- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте, на пример - кумулативни и социјални ефекти;
- помаже да се провери повољност различитих варијанти развојних концепата;
- избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта; и
- утврђује одговарајући контекст за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

II ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Просторни план општине Смедеревска Паланка (у даљем тексту План) је плански документ на локалном нивоу који даје смернице за непосредну примену и разраду планских решења и успоставља оквир за одобравање и реализацију пројеката у погледу локације, природе, обима и услова функционисања. Просторни план општине Смедеревска Паланка одређује смернице за развој делатности и намену површина, као и услове за одрживи и равномерни развој на територији јединице локалне самоуправе. Доношење Просторног плана је у надлежности Скупштине општине Смедеревска Паланка.

II.1. Правни и плански основ

Изради Просторног плана општине Смедеревска Паланка (у даљем тексту: Просторни план или ППО) приступа се на основу Одлуке о изради Просторног плана општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка бр. 39/19) (у даљем тексту: Одлука), донешене на основу члана 46. став 1 Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 - исправка, 64/10 - УС, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 - УС, 98/13 - УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/2019-др.закон и 9/2020 и 52/21). У Одлуци је наведено да се за потребе израде Просторног плана ради Стратешка процена утицаја на животну средину (Члан 6. Одлуке), а посебна Одлука о изради стратешке процене утицаја Просторног плана општине Смедеревска Паланка на животну средину објављена је у службеном гласилу („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка бр. 39/19), а донета је у складу са Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10).

Правни основ за израду Плана представљају одредбе:

- Закона о планирању и изградњи (“Службени гласник РС”, број 72/09, 81/09-исправка, 64/10-одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-одлука УС, 50/13-одлука УС, 98/13 – одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др.закон, 9/20, 52/21 и 62/23),
- Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени Гласник РС", број 135/04 и 88/10),
- Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник РС”, број 32/19),
- Одлуке о изради Просторног плана општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка бр. 39/19) и Одлуке о измени Одлуке о изради стратешке процене утицаја Просторног плана општине Смедеревска Паланка на животну средину („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка бр. 39/19).

Плански основ су:

- Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10),
- Регионални просторни план за подручје Подунавског и Браничевског управног округа („Службени гласник РС”, број 8/2015),
- Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш („Службени гласник РС”, бр. 69/2003 и 121/2014) и
- Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) („Службени гласник РС”, бр. 19/2011)

II 2. Кратак преглед садржаја и главних циљева плана, његов однос са другим плановима и кратак приказ планског решења

- ОБУХВАТ И ГРАНИЦЕ ПЛАНА

- Територија општине Смедеревска Паланка обухвата површину од 421,55 km². Према административној подели Републике Србије, Општина припада Подунавском округу, а граничи се са градом Смедерево (на северу), са општинама Велика Плана (на истоку), Младеновац (на западу), Топола (на југозападу) и Рача (на југу). Границу просторног плана чине спољашње границе катастарских општина Голобок, Влашки До, Бачинац, Селевац, Азања, Кусадак, Ратари, Башин, Мраморац, Баничина, Стојачак, Водице, Смедеревска Паланка I и II и Мала Плана, а Планско подручје обухвата територије 21 катастарске општине на 421,5 km² територије општине Смедеревска Паланка.

- Табела 1: Општи подаци о општини Смедеревска Паланка

Насеље / месна заједница	Катастарске општине	Укупан број становника 2011.године	Укупан број становника 2022.године	% удео становништва насеља у општини 2011	% удео становништва насеља у општини 2022	Површина насеља/КО у km ²	% удео површине насеља у општини	2011 Густина насељености бр.станов./km ²	2022 Густина насељености бр.станов./km ²
Азања	Азања	4014	3256	7,98	7,72	42,72	10,13	93,96	76,22
Баничина	Баничина	948	779	1,89	1,85	24,88	5,90	38,10	31,31
Бачинац	Бачинац	683	569	1,36	1,35	11,13	2,64	61,37	51,12
Башин	Башин	444	375	0,88	0,89	10,07	2,39	44,09	37,24
Влашки До	Влашки До	975	869	1,94	2,06	23,89	5,67	40,81	36,38
Водице	Водице	883	733	1,76	1,74	12,67	3,01	69,69	57,85
Глибовац	Глибовац 1 Глибовац 2	2083	1740	4,14	4,12	19,95 0,89	4,73 0,21	99,95	83,49
Голобок	Голобок	1981	1616	3,94	3,83	32,27	7,66	61,39	50,08
Грчац	Грчац-Паланка	1106	944	2,20	2,24	15,41 3,81	3,66 0,90	57,54	49,12
Кусадак	Кусадак	4896	4016	9,74	9,52	59,37	14,08	82,30	67,64
Мала Плана	Мала Плана	799	660	1,59	1,56	11,38	2,70	13,46	58,00
Мраморац	Мраморац	553	431	1,10	1,02	11,28	2,68	48,59	38,21
Придворице	Придворице	781	687	1,55	1,63	11,19	2,65	69,24	61,39
Ратари	Ратари	1773	1365	3,53	3,24	34,84	8,26	158,45	39,18
Селевац	Селевац	3406	2766	6,77	6,56	45,80	10,86	97,76	60,39
Смедеревска Паланка	См. Паланка 1 См. Паланка 2	23601	20345	46,92	48,22	10,98 10,76	2,60 2,55	515,31	935,83
Стојачак	Стојачак	365	267	0,73	0,63	7,94	1,88	16,79	33,63
Церовац	Церовац	1003	774	1,99	1,83	20,32	4,82	126,32	38,09
Општина укупно:		50284	42192	100,00	100,00	421,55	100	119,28	100,09

(Извор: подаци о броју становника из Пописа становништва 2011, Завод за статистику РС, подаци о површинама РГЗ)

- САДРЖАЈ, ПОВОД И ЦИЉ ИЗРАДЕ ПЛАНА

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО:

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1. ПРАВНИ И ПЛАНСКИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА
2. ОПШТИ ПОДАЦИ И ОПИС ГРАНИЦА ПЛАНског ДОКУМЕНТА

3. ИЗВОД ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА,
РАЗВОЈНИХ СТРАТЕГИЈА И ДРУГЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ
4. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И НАЧИНА КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА –
СИНТЕЗНИ ПРИКАЗ ПОТЕНЦИЈАЛА И ОГРАНИЧЕЊА ЗА РАЗВОЈ
ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

II ВИЗИЈА, ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. ВИЗИЈА И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА
2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА
 - 2.1. Општи циљеви
 - 2.2. Циљеви развоја по појединим областима

III ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

1. НАМЕНА ПРОСТОРА
 2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И
РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА
 3. КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ИЗГРАЂЕНИХ ПОВРШИНА И
СТРУКТУРА - ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ
 4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА,
НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ
 - 4.1. Становништво
 - 4.2. Мрежа насеља
 - 4.3. Јавне службе
5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ
ДЕЛАТНОСТИ
6. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ
СИСТЕМА, ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ
ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА
 - 6.1. Саобраћај
 - 6.2. Хидротехничка (водопривредна) инфраструктура
 - 6.3. Електроенергетска инфраструктура
 - 6.4. Електронска комуникацијска мрежа
 - 6.5. Гасификација и топлификација
 - 6.6. Обновљиви извори енергије
 - 6.7. Остали комунални објекти намењени заједничком
коришћењу и управљање отпадом
7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
8. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ПРЕДЕЛА
 - 8.1. Заштита, уређење и унапређење природних добара и
предела
 - 8.2. Заштита, уређење и унапређење
непокретних културних добара
9. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ОД
ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ
10. СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ ЕФЕКТА, КАТАСТАР ЗАГАЂИВАЧА,
МОНИТОРИНГ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОСТАЛЕ МЕРЕ, ПРАВИЛА,

КРИТЕРИЈУМИ И АКТИВНОСТИ И СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ
ТЕХНИЧКЕ И ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ
11. РЕГИОНАЛНА САРАДЊА И
ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

IV ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА И УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ СЕЛА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ПРОСТОРЕ ИЗВАН ГРАНИЦА ГРАЂЕВИНСКИХ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА
 - 1.1. Пољопривредно земљиште
 - 1.2. Шумско земљиште
 - 1.3. Водно земљиште
 - 1.4. Остале намене
 - 1.4.1. Ловна подручја (ловишта)
 - 1.4.2. Риболовна подручја
 - 1.4.3. Експлоатација минералних сировина и ресурса
2. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ТЕХНИЧКЕ И КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ
 - 2.1. Правила уређења и грађења за површине и објекте јавне намене
 - 2.2. Правила грађења за објекте јавних намена
 - 2.3. Заштитни појасеви и режими заштите
 - 2.4. Правила грађења за саобраћајну инфраструктуру
 - 2.5. Правила грађења хидротехничке инфраструктуре
 - 2.6. Правила грађења електроенергетске инфраструктуре и објекта за производњу енергије из обновљивих извора
 - 2.7. Правила грађења објекта електронске комуникацијске инфраструктуре
 - 2.8. Правила грађења гасоводне мреже и објекта
 - 2.9. Правила грађења комуналних објекта
 - 2.10. Посебни услови којима се површине и објекти јавне намене чине приступачним особама са инвалидитетом, деци и старим особама, у складу са стандардима
3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ПРОСТОРЕ У ГРАНИЦАМА ГРАЂЕВИНСКИХ ПОДРУЧЈА НАСЕЉА – УРЕЂАЈНЕ ОСНОВЕ ЗА СЕЛА
 - 3.1. Опис и одређење целина и зона за које плански документ садржи урађене уређајне основе села
 - 3.2. Границе грађевинских подручја насеља
 - 3.3. Претежна намена површина у грађевинском подручју
 - 3.4. Правила уређења и грађења на грађевинском земљишту
 - 3.4.1. Општа правила уређења и грађења
 - 3.4.1.1. ПРАВИЛА ПАРЦЕЛАЦИЈЕ
 - 3.4.1.2. ОПШТА ПРАВИЛА ЗА ОБЈЕКТЕ – ПРАВИЛА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ, УРЕЂЕЊА И ИЗГРАДЊЕ
 - 3.4.2. ПОСЕБНА ПРАВИЛА ЗА ОБЈЕКТЕ
 - 3.4.2.1. Правила градње и регулације за стамбене објекте – породично становање
 - 3.4.2.2. Правила градње и регулације за стамбене објекте у централној насељској зони – вишепородично становање
 - 3.4.2.3. Правила градње и регулације за објекте мешовитог типа –

пословни и стамбени објекти у централној насељској зони

3.4.3.4. Објекти туристичке и спортско-рекреативне намене

3.4.2.5. Производни, пословни и комерцијални објекти и привредни комплекси и објекти

3.4.2.6. Верски објекти

3.4.3. ОСТАЛА ОПШТА ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА СЕЛА

3.4.3.1. Општа правила градње за објекте саобраћајне инфраструктуре

3.4.3.2. Општа правила градње за објекте и мреже техничке и комуналне инфраструктуре

3.4.3.3. Општа правила градње за уређење и изградњу комуналних површина и објеката

3.4.3.4. Општа правила градње за поједине намене и објекте

3.4.3.5. Остала општа правила

3.5. Правила уређења и грађења у обухвату уређајних основа за села

1. Азања
2. Баничина
3. Бачинац
4. Башин
5. Влашки До
6. Водице
7. Глибовац
8. Голобок
9. Грчац
10. Кусадак
11. Мала Плана
12. Мраморац
13. Придворице
14. Ратари
15. Селевац
16. Стојачак
17. Церовац

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПЛАНА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА

2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПО ОБЛАСТИМА И МЕРЕ ЗА РАВНОМЕРНИЈИ ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗВОЈ

2.1. Приоритетна планска решења по областима

2.1. Мере за равномерни територијални развој

3. УЧЕСНИЦИ, МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

3.1. Учесници у имплементацији плана

3.2. Мере и инструменти за имплементацију плана

VI ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПЛАНА

ГРАФИЧКИ ДЕО:

Рефералне карте у размери 1:50.000:

- Реферална карта број 1. „НАМЕНА ПРОСТОРА“
- Реферална карта број 2. „МРЕЖА НАСЕЉА И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ“
- Реферална карта број 3 „ТУРИЗАМ И ЗАШТИТА ПРОСТОРА“
- Реферална карта број 4 „ СПОРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА“

Графички прикази уређајних основа са села у резмери 1:2500:

1. Азања
2. Баничина
3. Бачинац
4. Башин
5. Влашки До
6. Водице
7. Глибовац
8. Голобок
9. Грчац
10. Кусадак
11. Мала Плана
12. Мраморац
13. Придворице
14. Ратари
15. Селевац
16. Стојачак
17. Церовац

ПРИЛОЗИ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ПЛАНА:

- **ОДЛУКА О ИЗРАДИ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА („МЕЂУОПШТИНСКИ СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНА ВЕЛИКА ПЛАНА И СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА БР. 39/19) И ОДЛУКА О ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ОБЈАВЉЕНА ЈЕ У СЛУЖБЕНОГ ГЛАСИЛУ („МЕЂУОПШТИНСКИ СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНА ВЕЛИКА ПЛАНА И СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА БР. 39/19).**
- **ВРСТА, ТЕХНИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ, ОПИС УСЛУГЕ - ИЗРАДА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА УСЛОВИ И ПОДАЦИ НАДЛЕЖНИХ ИМАОЦА ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА**
- **ЕЛАБОРАТ ЗА РАНИ ЈАВНИ УВИД ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА**
- **СПИСАК ПРИБАВЉЕНИХ УСЛОВА ИМАОЦА ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА (СВИ УСЛОВИ ПРИЛОЖЕНИ СУ НА ЦД-У)**
- **ИЗВЕШТАЈ О ОБАВЉЕНОМ РАНОМ ЈАВНОМ УВИДУ, ИЗВЕШТАЈ О ОБАВЉЕНОЈ СТРУПНОЈ КОНТРОЛИ НАЦРТА И ИЗЈАШЊЕЊЕ СТРУЧНОГ ОБРАЂИВАЧА О НАЧИНУ ПОСТУПАЊА ПО ПРИМЕДБАМА И СУГЕСТИЈАМА ИЗ ИЗВЕШТАЈА О СТРУЧНОЈ КОНТРОЛИ КОМИСИЈЕ ЗА ПЛАНОВЕ ОПШТНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА, ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОЈ ПРЕЗЕНТАЦИЈИ НАЦРТА ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА И СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ, ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОМ ЈАВНОМ УВИДУ И РЕШЕЊЕ КОЈИМ СЕ ДАЈЕ САГЛАСНОСТ НА „ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ“, ИЗВЕШТАЈ О ИЗВРШЕНОЈ КОНТРОЛИ УСКЛАЂЕНОСТИ ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА ОД СТРАНЕ МИНИСТАРСТВА ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ САГЛАСНОСТИ НА ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТ**
- **ОДЛУКА О УСВАЈАЊУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА**
- **ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ (ПОСЕБНА СВЕСКА)**
- **РЕГИСТРАЦИЈА ПРЕДУЗЕЋА ОБРАЂИВАЧА**
- **ЛИЦЕНЦА ОДГОВОРНОГ ПЛАНЕРА ДУБРАВКЕ ПАВЛОВИЋ – РУКОВОДИОЦА ИЗРАДЕ ПЛАНА**
- **РЕШЕЊЕ О ОДРЕЂИВАЊУ ОДГОВОРНОГ ПЛАНЕРА И ИЗЈАВА ОДГОВОРНОГ ПЛАНЕРА**

Напомена: у фази израде овог нацрта Плана наводи Прилога дати „болд“ словима су расположиви, а остали Документација плана ће се допуњавати осталим наведеним прилозима како исти буду реализовани и доступни кроз наредне фазе израде Просторног плана.

Повод за израду предметног плана је законска обавеза израде Просторног плана јединице локалне самоуправе, с обзиром да старом ППО истиче рок важћења. Наиме, За простор општине Смедеревска Паланка 2010.године је донешен Просторни план општине Смедеревска Паланка ("Међуопштински службени лист општина Велика

Плана и Смедеревска Паланка бр. 16/10.), који је пратио и Извештај о стартешкој процени утицаја на животну средину. Од планске документације вишег реда (са којом је потребно да ППО буде усклађен) за подручје Општине утврђен је Регионални просторни план за подручје Подунавског и Браничевског управног округа („Службени гласник РС”, број 8/2015), као и Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш („Службени гласник РС”, бр. 69/2003 и 121/2014) и Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) („Службени гласник РС”, бр. 19/2011). Такође, у току је израда Просторних планова подручја посебне намене за инфраструктурне коридоре државног пута орвог реда „Вожд Карађорђе“ и пруге за велике брзине Београд – Ресник – Велика Плана.

Поред урбанистичке планске документације за центар општине Смедеревску Паланку и његову околину у претходном периоду рађен је низ пројеката везаних за техничку инфраструктуру, као урбанистичко-планска документација која се односи на уређење појединих мањих зона и техничких система. Изградња у насељима углавном је рађена без плана, на основу пројеката за поједине објекте.

Општи циљеви просторног развоја у границама обухвата Просторног плана проистичу из усвојених циљева и опредељења просторног развоја планова вишег реда, усвојених стратегија и специфичности овог подручја у просторно-функционалном смислу.

Са становишта Србије, али и локалне заједнице од основног је интереса ублажавање и заустављање иселјавања, уз подстицање наталитета, становништва са ове територије, а с друге стране, ублажавање заостајања за развијенијим деловима Републике у функцији равномернијег и уједначенијег развоја.

Локално изражени интереси се у најкраћем могу исказати у распону од подизања нивоа животног стандарда, жеље за бољим радним местима и обезбеђењем економске сигурности становништва, све до потребе да простор општине буде боље и равномерније опремљен разним садржајима.

Општи циљеви просторног развоја Општине су:

1. постизање функционалне и развојне целовитости планског подручја;
2. конкурентност и приступачност планског подручја заснована на људским, природним и створеним потенцијалима, а подржана од државе;
3. унапређење животне средине засновано на одрживом коришћењу природних ресурса;
4. одрживо коришћење природних вредности и културног наслеђа и предела, под утврђеним условима њихове заштите;
5. осавремењивање идентитета бањског места (Бања Паланачки Кисељак, првенствено) и одрживо коришћење лековитог фактора као услова за функционисање бање;
6. просторно-функционална унутаррегионална и шира интегрисаност;
7. искоришћење водног потенцијала планског подручја за решавање проблема водоснабдевања и одрживог мултифункционалног развоја подручја Општине.

Циљеви и интереси (и републички и локални) могу бити реализовани само у ситуацији где ће општи услови живљења бити побољшани а изгледи на просперитет обезбеђени. То значи, пре свега: јачање материјалне основе општине, привредни развој и пораст запослености, побољшање економске позиције Смедеревске Паланке у Србији кроз развој оних привредних грана са којима Општина може супериорно да конкурише на домаћем и иностраном тржишту. У просторном смислу: усаглашавање начина коришћења природних ресурса са потенцијалима природне средине и потребама њене заштите, као и рационална територијална интеграција привредних, стамбених, саобраћајних и других активности, уз уважавање: критеријума коришћења и заштите основних карактеристика природног предела, пољопривредног и шумског земљишта и минималних укупних друштвених трошкова развоја, с једне, и потреба социјалног и економског развоја, с друге стране.

Ово подразумева:

- рационално и ефикасно коришћење развојних потенцијала уз осавремењавање производних процеса и развој до сада недовољно активираних потенцијала, а нарочито развој мањих погона прехрамбене прерађивачке производње, развој погона

експлоатације минералних сировина (првенствено камена);

- подстицање развоја пољопривреде, која на овом подручју има велике могућности, са оријентацијом на производњу биолошки вредније хране;
- подстицање развоја туризма на бази природних и створених потенцијала, традиције и специфичности овог краја (традиционално гостољубиво становништво и традиција у пружању услуга бањског туризма, излетишта и ловних подручја, манифестација, итд.);
- формирање интегрисане мреже насеља са јасно дефинисаним центрима заједница насеља,
- стимулисање развоја оних села са развојним потенцијалима;
- унапређење саобраћајне и других видова инфраструктуре,
- у области друштвених активности, задовољење основних потреба становника и побољшаног квалитета живота.
- одрживи развој читаве територије, којим ће се обезбедити рационално и осмишљено газдовање ресурсима и потенцијалима и очување вредности природне и створене средине, природних реткости и културно – историјске баштине.

Циљеви развоја по појединим областима

У погледу заштите и коришћења **природних ресурса**, циљеви су:

- коришћење пољопривредног земљишта у смислу интензивне пољопривредне производње уз ограничену и контролисану примену агрохемијских средстава;
- очување и заштита пољопривредног земљишта високих бонитетних класа од свих облика деградирања - загађивања, поплава и ерозије, а посебно од претварања у друге намене, тј. непродуктивно земљиште;
- спречавање негативних утицаја пољопривредне производње на животну средину;
- заштита и унапређење режима вода, а на бујичним токовима ублажавање поплавног таласа ретензијама вишенаменског карактера;
- посебна и потпуна заштита изворишта водоснабдевања - очување и заштита ресурса питке воде, посебно у зони водоизворишта у алувионима река;
- успостављање зона заштите изворишта водоснабдевања (односно простора на коме се захвата вода), појаса санитарне и техничке заштите око водозахватних органа, пратећих објеката и главног довода сирове воде и дефинисање режима организације, уређења и коришћења тих зона и појаса;
- очување и заштита постојећих шума, као и коришћење шумског комплекса „Микуља“ за развој различитих видова туризма (спортско-рекреативни, ловни, излетнички и др.);
- очување и рационално коришћење извора минералне воде „Паланачки кисељак“;
- коришћење шума за потребе заштите од ерозије и спирања тла; и
- регулисање нивоа површинских вода изградњом недостајуће водопривредне инфраструктуре;
- унапређење заштите од поплава, ерозије и бујица и других видова штетног дејства вода и заустављање и спречавање даље деградације пољопривредног земљишта, било плављењем било спирањем горњег слоја са пољопривредних површина.
- стварање услова за увођење актуелних обновљивих извора енергије за које подручје има потенцијала - ефикасно коришћење сопствених потенцијала у производњи енергије и утврђивање базе података о свим обновљивим изворима и њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити коришћени (локална распрострањеност, произвођачи, корисници итд).

У развоју **мреже насеља и јавних служби**, циљеви су:

- јачање функцијских карактеристика Смедеревске Паланке као субрегионалног центра Подунавског округа;
- организација и конципирање мреже насеља према моделу „концентрисане дисперзије развоја“, односно даљем развијању општинског центра као пола развоја Општине, паралелно са унапређењем и развојем осталих насеља,

- пре свега субопштинских центара (Кусадак, Селевац, Азања);
- формирање центара заједнице насеља и њихово интегралније повезивање са општинским центрима и заједницама насеља у граду Смедереву, Младеновац и Велика Плана;
- унапређење објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре у сеоским насељима;
- иницирање диверзификације привредне структуре у насељима аграрног карактера и формирање већег броја домаћинстава са мешовитим изворима прихода (обједињавање или приближавање места рада и места становања);
- ефикасније саобраћајно повезивање између појединих насеља општине (Ратари-Кусадак, Азања-Голобок, Баничина-Смедеревска Паланка и др.), односно целог општинског подручја према Коридору 10 (планирана петља „Смедеревска Паланка“);
- подизање нивоа квалитета јавних служби у свим насељима, адаптацијом и реконструкцијом постојећих објеката или изградњом нових;
- обезбеђивање ефикасније доступности корисника организовањем нових, прилагођених форми услуга (формирање мобилних служби, оснивањем интернатског или приватног смештаја за средњошколце), и/или побољшањем саобраћајница и боље организованог превоза;
- стимулисање приватног сектора на локалном нивоу (пореским олакшицама) који би понудио нове програме у функционисању јавних делатности;
- успостављање равнотеже у пружању услуга становништву општинског средишта и руралних насеља, нарочито кад су у питању обавезне установе јавних служби (основне школе и примарна здравствена заштита);
- побољшан квалитет наставе и понуда адекватног и модерног знања и вештина у складу са савременим средњошколским образовањем;
- увођење комплементарних активности и пратећих садржаја, како би се повећала доступност јавних служби грађанима из удаљених насеља;
- повећање искоришћености изграђених капацитета (вишенаменско коришћење појединих објеката, промена намене слабо искоришћених објеката и сл.);
- прилагођавање програма и организације рада јавних служби специфичним потребама и карактеристикама локалних заједница и интересима грађана;

У развоју **привредних делатности** (пољопривреда, индустрија, привредне зоне, туризам) циљеви су:

- очување пољопривредног земљишта;
- повећање површине квалитетног земљишта по активном пољопривреднику;
- проширење система наводњавања/одводњавања земљишта и заштите од сувишних вода;
- чување животне средине од утицаја негативних ефеката пољопривредне производње (ђубрива, пестицида, животињског отпада и др.);
- развој пољопривреде и прераде пољопривредних производа на технолошким решењима која ће задовољити критеријуме заштите животне средине;
- финализација пољопривредних производа, односно заокруживање потпуног циклуса пољопривредне производње на селу (од примарне производње до прераде и продаје);
- очување природних, културних и традиционалних вредности руралних простора;
- подстицање преноса власништва над земљом и другим пољопривредним ресурсима (стоком, механизацијом и сл.) са породичних газдинства која губе или немају интерес, за бављење пољопривредом на витална породична газдинства;
- подстицање развоја пољопривредне инфраструктуре – складишта, расхладних простора, дорадних погона, пијаца и сл.;
- подстицање атрактивности пољопривреде и диверзификације руралне економије (сеоског туризма, кућне радиности, трговине, малих и средњих погона и сл.), ради привлачења младог становништва;

- - подршка успостављања стабилног система саветодавне пољопривредне службе и унапређење рада ветеринарске службе;
- отварање нових радних места на територији Општине у различитим привредним гранама, али првенствено оним којима погодује саобраћајно-географски положај општине уз главне друмске и железничке правце, као и близина и опремљеност осталим видовима инфраструктуре (нарочито енергетске – гасовод нпр.)
- развој прерађивачке индустрије засноване на локалним сировинским ресурсима, уз очување здраве природне средине;
- стварање просторних услова за обликовање савремене структуре привреде у правцу стварања услова за привлачење директних инвестиција, јачања конкурентности и развојно-функционалне интегрисаности;
- смањивање незапослености локалног становништва;
- повећање економске моћи привредно-индустријских капацитета;
- инфраструктурно опремање будућих радних локалитета;
- стварање услова за адекватно коришћење, уређење и заштиту првенствено природних потенцијала кроз развој здравствено-рекреативног туризма као примарног, али и осталих видова туризма: излетничког, спортско-рекреативног, ловног, сеоског и транзитног;
- обједињавање туристичке понуде на нивоу Општине и њено укључивање у регионалну туристичку понуду;
- увођење савремених стандарда квалитета услуга у туристичкој привреди; и
- функционално повезивање туризма са комплементарним делатностима.

У развоју **саобраћаја и инфраструктурних система** циљеви су:

- на регионалном плану, искоришћавање предности географског положаја Смедеревске Паланке у односу на Београд и близину мреже европских коридора 10 и 7, путем реализације функционалне и ефикасне саобраћајне инфраструктуре која ће омогућити ефикасно повезивање са европском мрежом путева;
- на локалном плану, заустављање даљег пропадања постојеће саобраћајне инфраструктуре и погоршавања услова превоза путника и роба, а са друге стране формирање основе за развој саобраћајног система у будућности;
- формирање ефикасно саобраћајног система у циљу организованог активирања природних и привредних потенцијала Смедеревске Паланке, засновано на принципима одрживог развоја, чиме би се повећала његова привлачност и обезбедили услови за достизање стандарда развијених субрегионалних центара;
- рехабилитација, ревитализација и реконструкција саобраћајне мреже и саобраћајних објеката;
- изналагање алтернативних праваца, како би се транзитни саобраћај (поготово теретни) изместио из центра града;
- усаглашавање и координација свих видова саобраћаја који се сустичу на територији Општине;
- оптимално повезивање свих насеља у Општини са центром Општине;
- формирање робно транспортног центра и његово адекватно повезивање са пољопривредним комплексима и постојећим и планираним токовима роба;
- ревитализација јавног превоза у циљу задовољавања потреба превоза локалног становништва;
- стандардизација и модернизација техничких елемената, сигнализације и режима саобраћаја;
- подизање нивоа услуге и повећање безбедности у саобраћају;
- смањење штетних утицаја саобраћаја на живот и рад људи, као и на животну средину;
- сукцесивна изградња водоводних система у свим насељима Општине, са поузданим свакодневним снабдевањем квалитетном водом за пиће;
- потпуна санитација насеља - развијање целовитог канализационог система са постројењем за шпречишћавање отпадних вода у општинском центру, формирање канализационих система по већим насељима и изградња непропусних санитарно-хигијенских септичких јама за удаљене објекте, по

- селима;
- коришћење и заштита постојећих водних ресурса, унапређење квалитета вода, повећање водног режима и активне мере заштите од великих унутрашњих и спољашњих вода;
- обезбеђење квалитетне и сигурне снабдевености становника (потрошача) електричном енергијом, одржавање и развијање електроенергетске мреже и
- обезбеђење сигурности и редовности снабдевања привреде и грађана одговарајућим енергентима и подстицање усклађивање рада и развоја енергетских производних система са потребама сектора потрошње енергије - комплетна гасификација на планском подручју;
- повећање енергетске ефикасности применом стандарда, економских инструмената и организационих мера;
- просторно и функционално ширење телекомуникационих мрежа и услуга и изградња одговарајућег броја базних радио-станица мобилне телефоније;
- управљање комуналним отпадом у складу са савременим рељењима и стратегијом и програмом на државном и регионалном нивоу, а са мотом „што више рециклирати и најмање одложити на санитарно-хигијенску депонију (користити услуге рециклажних дворишта, центара и сл.), а истовремено подићи комуналну хигијену и сервисе на виши организациони и вредносни ниво“.

У погледу заштите животне средине, заштите и коришћења природних добара и непокретних културних добара, циљеви су:

- обезбеђивање квалитетне животне средине (чист ваздух, обезбеђивање довољних количина квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, рекреација и производња; очуваност пољопривредног земљишта, екосистемска и биолошка разноврсност, обезбеђивање здравствено безбедне хране, уређеност насеља и др.);
- рационално коришћење природних ресурса, а нарочито необновљивих и делимично обновљивих ресурса; повећање степена рециклирања отпада; безбедно депоновање комуналног, индустријског и опасног отпада, као и санација еколошких и "просторних" последица експлоатације сировина;
- заустављање даље деградације природне средине (вода, ваздух, земљиште, вегетација и др.);
- превентивна заштита од свих планираних активности које могу угрозити постојећи квалитет природне и животне средине, уз санацију и ревитализацију угрожених подручја;
- увођење и примена искључиво еколошки повољних технологија, садржаја и активности;
- заштита од неконтролисане сече шума;
- заштита од ерозије;
- обезбеђење и очување предвиђене класе вода у водотоковима;
- заштита водних ресурса на подручју општине, а посебно најзначајних изворишта водоснабдевања градског подручја (Рудине, Сингер, Булине Воде и друга локална изворишта, а по потреби и Трновче у Великој Плани) и побољшања квалитета површинских водотокова у складу са захтеваном класом;
- заштита и очување квалитета ваздуха, посебно на ширем градском подручју, дуж главних саобраћајница, и у околини мањих радних зона и пољопривредних објеката (сточне фарме);
- заштита пољопривредног земљишта од неконтролисане примене агрохемиката у пољопривреди;
- управљање отпадом на еколошким основама, у складу са циљема који су дефинисани Националном стратегијом управљања отпадом (санација и рекултивација постојећих сметлишта, решавање проблема прикупљања и одлагања отпада у сеоским насељима);
- обезбеђење примене принципа предострожности за све активности које у планском периоду могу имати повећан степен еколошког ризика, применом система процене утицаја изградње објеката на животну средину пре

доношења инвестиционих одлука о развоју и изградњи саобраћајних коридора, индустријских објеката и сл.;

- заштита природних предела, амбијената и пејзажа око културно-историјских споменика, односно очување природних предела посебне вредности и значаја, угрожених и ретких биљних и животињских врста, као и одржавање биодиверзитета и равнотеже очуваних и нарушених екосистема;
- очување биодиверзитета подручја;
- очување и пажљиво коришћење локалитета под шумским комплексима (јужни део општине - атари насеља Церовац, Баничина, Мраморац);
- адекватна презентација и укључивање природних вредности у програме туристичког развоја;
- спровођење интегралне заштите непокретних културних добара које обухвата и природно очуване просторе у непосредној околини културних добара;
- стављање под заштиту евидентираних културних добара (добра у режиму претходне заштите);
- спровођење стриктне заштите непокретних културних добара од свих облика неконтролисана изградње, који би могли да угрозе сам локалитет и непосредну околину добра (споменика);
- подршка и помоћ стручној служби Народног музеја у Смедеревској Паланци који заједно са надлежним Регионалним заводом за Заштиту споменика из Смедерева води бригу о управљању културним наслеђем на територији општине;
- заштита од неконтролисана градње (посебно викенд - објеката); прилагођавање свих врста изградње условима заштите;
- увођење еколошког мониторинга (омогућиће се контрола ваздуха, воде, земљишта, као и заштита од разних штетних утицаја);
- базирање свих одлука о инвестиционом улагању на концепту одрживаног развоја.

- **ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА**

Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, бр. 88/10), (у даљем тексту: ППРС)

Као стратешки развојни документ за период до 2020. године, ППР Србије утврђује дугорочне основе организације, уређења, коришћења и заштите простора Републике Србије у циљу усаглашавања економског и социјалног развоја са природним, еколошким и културним потенцијалима и ограничењима на њеној територији.

Просторна интеграција и функционална повезаност регионалних целина нужна за стварање веће територијалне кохезије Републике Србије и за јачање развојних капацитета и веће конкурентности свих њених саставних делова, упућује на идентификацију развојних појасева који су већ формиран или очекивани у будућности. У том погледу Просторним планом Републике Србије за подручје Подунавског и Браничевског управног округа, идентификују се два развојна појаса који ће бити доминантни: 1) Дунавски појас и 2) појас коридора X, којем припада и Смедеревска Паланка, протеже се дуж Велике Мораве повезује најразвијеније делове и урбане центре Републике Србије, са перспективом повезивања Републике Србије у правцу севера (ка чвору у Будимпешти). Индустрија, туризам и савремене услуге су концентрисани у овом појасу и биће даље развијани на принципима одрживог развоја и чиниће кохезиону кичму Републике Србије.

Као основни циљ у коришћењу пољопривредног земљишта, Просторним планом Републике Србије је утврђена заштита екосистемских, агроеколошких, економских, пејзажних, социокултурних и других важних функција пољопривредног земљишта, упоредо са унапређивањем просторно-хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно-прехрамбених производа. На подручју Подунавског и Браничевског округа, од посебног значаја је заустављање процеса ерозије, спречавање прекомерног заузимања плодних земљишта у непољопривредне сврхе, поспешивање рекултивације

и ревитализације деградираних земљишта и минимизирање неповољних утицаја коивенционалне пољопривреде на састав и структуру земљишта. Концепција коришћења и заштите пољопривредног земљишта заснива се на интегралном управљању природним ресурсима, на начин којим се обезбеђује опште побољшање стања животне средине, рехабилитација тла, воде, ваздуха и природних предела и очување флоре и фауне и њихових станишта, унапређивање економских и социјалних услова живљења на селу и др.

Основни циљ управљања шумама и шумским подручјима Републике Србије је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна да се при том не угрозе и оптерете неки други екосистеми. План оптималне шумовитости предвиђа повећање шумовитости са 4,9% на 15,5% за подручје Подунавског округа, до 2014. године. Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата следећа полазишта: утврђивање зона са диференцираним режимима заштите; развој и умрежавање одговарајућих инфраструктурних система и остале инфраструктуре; заштиту и уређење шума у шумским подручјима; примену конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима; реформу закона, секторских стратегија, инструмената, мера и политика, уз усклађивање међусекторске координације и учешће надлежних институција и локалних заједница и др.

Будући развој сектора минералних сировина (обухватајући и коришћење подземних вода), а такође и рударства, као једне од важних привредних грана, подразумева:

- интензивирање и окончање основних геолошких и хидро-геолошких истраживања;
- извођење детаљних истраживања у ширим зонама познатих лежишта;
- коришћење научних сазнања у сврху проналажења нових, економски значајних концентрација минералних сировина;
- анимирање свежег капитала, концесијама и приватизацијом, како би започела производња у лежиштима за чије отварање не постоје средства;
- поштовање и примена еколошких услова и стандарда при отварању и раду рударских објеката;
- дефинисање резерви и квалитета подземних вода и др. Базно полазиште за избор стратешких решења за уређење, заштиту и развој водног земљишта је да она морају да буду потпуно усклађена са Директивом Европског парламента и Савета о успостављању оквира за деловање заједнице у области политике вода (2000/60/ЕС). То се посебно односи на спровођење следећих ставова ове директиве: комплексна заштита вода и хармонизација водопривредних и еколошких циљева; интегрално управљање водама у оквиру система на нивоу већих речних сливова; реална економска политика која омогућава самофинансирање сектора вода; економска цена воде као мера рационализације потрошње уз стриктно поштовање принципа корисник плаћа, загађивач плаћа; потпуна накнада трошкова у које су укључени и сви трошкови заштите вода и слива.

Основни циљ је успостављање равномернијег територијалног размештаја становништва и усклађених просторно-демографских односа. Остварење циља равномернијег размештаја становништва могуће је постићи развојем полицентричног модела урбанизације - развојем малих и средњих градова. Неопходно је дефинисање политике према миграцијама, која мора бити саставни део укупне политике регионалног развоја.

На подручју Просторног плана постоје два функционална урбана подручја (ФУП) националног значаја: градови Смедерево и Пожаревац, који својим гравитационим деловањем и социо-економским функцијама интегришу околне општине. Оба ФУП-а се преклапају (наслањају) са утицајима суседних ФУП-а, а нарочито са подручјем Београдског МЕГА (*Metropolitan Growth Area*).

Основни циљ развоја индустрије и привреде је опоравак, повећање секторске и територијалне конкурентности и запослености обезбеђењем повољних општих, инфраструктурних и просторних услова, као и њена равномернија просторна дистрибуција, усклађена са потенцијалом регионалних, урбаних и руралних подручја, захтевима климатских промена и смањења притиска на ресурсе.

Главни елементи просторне организације су: стратешке развојне зоне; развојни

Коридор X и Коридор VII, коридори магистралног и регионалног значаја; индустријски центри - метрополска подручја и градови који обухватају стратешке локације за запошљавање, постојеће и преферанране индустријске локације и brownfield и greenfield локације.

Планиране индустријске зоне (у даљем тексту: ИЗ) и индустријски паркови (у даљем тексту: ИП) од значаја за подручје Просторног плана су: у Подунавској области: Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана.

Дуж коридора X и VII постоје могућности развоја респектабилних интермодалних терминала, и то: логистичка платформа Београда, на простору Београд - Панчево - Смедерево преко три интермодална терминала и аеродрома „Никола Тесла“ повезати коридоре X и VII и формирати регионалног лидера Југоисточне Европе; на копненим правцима Коридора X треба развити терминале "покретни друм". са задатком прихватања токова пуног саобраћаја и њихов транспорт железницом. Смедерево је предложено као потвцијална локација интермодалног терминала и логистичког центра.

Растуће потребе за електричном енергијом мора да прати развој преносне мреже. У циљу сигурнијег и поузданијег снабдевања потрошача у планском периоду, наставиће се даљи развој изградњом нових и реконструкцијом постојећих преносних система свих снага и дистрибутивних инфраструктурних објеката и водова (почев од 110 kV до крајњих потрошача). За Смедеревску Паланку је битан правац од ТС Смедерево 4, увођење ДВ 110 kV број 1223 ТС Смедерево 3 - ТС Смедеревска Паланка у планирану ТС 110/35 kV Смедеревска Паланка 2,

Основни циљ у области водопривреде је оптимизација система водопривредне инфраструктуре и усклађивање развоја водопривредних система са циљевима очувања животне средине и других корисника простора. У Републици Србији се реализују се регионални системи за снабдевање водом насеља и индустрија, које захтевају воду највишег квалитета, од којих се један, Моравско - млавски (подсистем: Морава - Млава - алувиони (Шалинац, Годомин), Витман и Градац; насеља: Петровац на Млави, Мало Црниће, Пожаревац, Жабари, насеља у долини Велике Мораве, Велика Плана, Смедеревска Паланка; подсистем: Кучевски - Буковска река, насеља: Кучево и Мајданпек)', налази на подручју Подунавског и Бранчевског управног округа.

Стратешки приоритети у области развоја водопривредне инфраструктуре су били дефинисани за период до 2014. године на подручју Просторног плана:

- водоснабдевање: обнова мрежа свих водовода (смањење губитака на мање од 20%) и стављање у функцију акумулације - Трновче (Велика Плана);
- канализациона инфраструктура: реконструкција и проширење обухвата постојећих система као припрема за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода (у даљем тексту: ППОВ). Приоритет су насеља у којима се реализују ППОВ;

Концепција заштите и унапређења животне средине претпоставља да је у подручјима у којима је деградирана и угрожена животна средина („hot spots"), неопходно предузети одговарајуће активности кроз ангажоване пројекте који ће санирати последице њиховог рада и унапредити технологију до нивоа да се минимизира негативни утицај на животну средину

Просторни план Републике Србије у области управљања отпадом дефинисао је неопходност удруживања јединица локалне самоуправе ради заједничког управљања отпадом, чиме ће се успоставити систем регионалних центара за управљање отпадом. Такође, дефинисана је и неопходност изградње регионалног складишта опасног отпада у Подунавској области. За рециклажу грађевинског отпада и отпада од рушења одредиће се посебне локације на нивоу локалних самоуправа.

Концепција заштите, уређења и коришћења природног наслеђа заснива се на повећању укупне површине под заштитом, у планском периоду, (односно до 2021. године) до 12% територије Републике Србије, успостављању националне еколошке мреже и идентификацији подручја за европску еколошку мрежу NATURA 2000, као и на изградњи ефикасног система управљања подручјима која су обухваћена наведеним мрежама.

Постизање већег степена регионалне интегрисаности подразумева ублажавање / смањење регионалних диспропорција, односно квалитативне промене у просторној, економској и социјалној структури, нарочито подручја са израженим дисфункцијама социјалног и економског развоја. Упорништа равномерног регионалног развоја су: уважавање реалних фактора развоја; предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова и других видова подршке програмима локалних заједница

и привредних актера; успостављање тржишних принципа и формирање одговарајућег институционалног оквира у коме ће тржишне институције моћи да функционишу. Истовремено тежи се смањењу превелике концентрације становништва и активности у дунавско-савском појасу, кроз примену принципа полнцентричног развоја.

Посебна напомена: У току је израда новог Просторног плана Републике Србије са планским периодом до 2035.године. Јавни увид у Нацрт овог планског документа је завршен и предстоји фаза усвајања истог. Током израде ППО коришћена су планска решења наведена у материјалима Нацрта ПП РС у мери у којој су могла имати утицаја на просторни развој подручја општине Смедеревска Паланка, те је тиме ППО максимално усклађене са актуелним плановима Републике Србије у погледу просторног развоја, са којима предстоји и усклађивање остале планске документације регионалних просторних планова и просторних планова подручја посебне намене који су донешени у ранијем периоду и за које ће се по потреби радити усклађивање са новим републичким просторним планом.

Уредба о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа („Службени гласник РС”, број 8/15) и Уредба о утврђивању Програма имплементације Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа за период од 2016. до 2020. Године (“Службени гласник РС”, број 64/16).

Доношењем РППБО обезбеђен је плански основ за рационално коришћење, организацију, уређење и заштиту простора, и то кроз: утврђивање дугорочне концепције развоја, организације, уређења, заштите и коришћења подручја просторног плана; рационално коришћење и очување пољопривредног земљишта, водних и осталих природних ресурса; развој, изградњу и реконструкцију инфраструктурних система и објеката јавних служби; развој мреже насеља; развој и размештај секундарних и терцијарних делатности на планском подручју; обезбеђење саобраћајне, економске, социјалне и других облика интеграције планског подручја и ширег окружења; заштиту и унапређење животне средине, заштиту природних и непокретних културних добара и ресурса.

Овим планом разрађују се и ближе утврђују основна планска решења, услови и смернице утврђене Законом о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10), као и осталим општим и секторским стратегијама усвојеним од стране Владе.

Развојем и уређењем простора подручја Подунавског и Браничевског управног округа у складу са РППБО постићи ће се следећи општи развојни циљеви:

- одговорно управљање развојем, уређењем и заштитом простора у складу са реалним потенцијалима и ограничењима природних и створених вредности и дугорочним потребама економског и социјалног развоја и заштите животне средине;
- уравнотежен развој на интарегионалном и интеррегионалном нивоу, подстицање развоја (пољопривреде, туризма, енергетике, рударства и инфраструктуре), уређење пловно-наутничког коридора Дунава, као и повећање доступности брдских, планинских и периферних подручја;
- унапређење квалитета живота и стварање услова за демографску обнову, задржавање и подстицање насељавања и повратка становништва, посебно у руралне пределе и центре, инвестирањем у изградњу, обнављањем и одржавањем инфраструктуре, јавних служби и услуга, очувањем и унапређењем природног и културног наслеђа, развојем економски исплативих и статусно привлачних активности.

Стратешко опредељење јесте успостављање ефикасније контроле и планског коришћења и уређења грађевинског земљишта, комуналног опремања и уређења сеоских насеља и изграђених насељских целина, а нарочито заштите простора коридора планираних инфраструктурних система, подручја експлоатације минералних сировина, сливних подручја и простора заштићених природних и непокретних културних добара, туристичких подручја, као и простора за изградњу регионалних санитарних депонија са рециклажним центрима.

Важно упориште РППБО представља и унапређење и заштита животне средине,

заштита и промоција вредне природне баштине и очување већих подручја посебне намене, са природним вредностима од значаја за биодиверзитет и квалитет животне средине. У домену заштите и промоције културно-историјског наслеђа, активно је залагање за промену досадашње праксе коју је карактерисала, како недовољна валоризација, презентација и коришћење културних добара, тако и недовољна уређеност, нарочито ванградских добара (археолошких налазишта, цркава и сеоског етно наслеђа). Стратешко опредељење јесте остваривање интегралне заштите непокретних културних добара и очувања националног и културног идентитета првенствено Подунавља.

Коришћење природних ресурса, како обновљивих, тако и необновљивих, мора да буде у складу са принципима одрживог развоја, првенствено еколошким захтевима.

Са демографског аспекта, планом је процењено да ће 2021.године у општини Смедеревска Паланка живети 52792 становника, тј. Око 2500 становника више него 2011.године у време последњег Пописа становништва. Ово повећање је пројекцирано у складу са реализацијом планских решења РПП и просторних и урбанистичких планова јединица локалне самоуправе, чија се реализација овечивала у другој деценији овог века.¹

Евидентна је потреба комплексног привредног развоја заснованог на реалним компаративним предностима, али и новим инвестицијама, који би становништву обезбедио услове за егзистенцију намеће се као плански и развојни императив.

Полазећи од постојећег модела концентрације становништва, диверзификације делатности и утицаја већих урбаних центара, стратешко опредељење су квалитативне промене привредне и социо-економске структуре система насеља, као један од приоритета дефинисан је и развој општинских центара са различитим степеном развоја урбаних и специфичних функција и утицајем на социогеографску трансформацију окружења (Смедеревска Паланка је истовремено и субрегионални центар у гравитационој зони регионалног центра Смедерево), као и микроразвојних центара – урбаних и руралних насеља која су центри заједница насеља са општим или специфичним функцијама (као локални центри издвајају се Кусадак, Азања, Селевац, Церовац и Баничина). У инвестиционим одлукама о материјалној производњи стриктно ће се поштовати локациони, техно-економски и критеријуми заштите животне средине, који су усвојени на националном и међународном нивоу. Програми јавних служби и валоризација постојеће мреже биће усклађени са привредним развојем, финансијским могућностима и особеностима локалних заједница, као и са циљевима развоја појединих подручја. Програми развоја јавних служби подразумевају одговарајућу подршку у другим секторима (у првом реду саобраћајне и комуналне инфраструктуре посебно у односу на приграничне, периферне и брежуљкасте атаре, који имају инфраструктурна, ресурсна и друга развојна ограничења). Сви циљеви и стратегије које воде ка развоју села и руралних подручја, усмераваће се на решавање питања популационог развоја, побољшавања услова живљења на селу и промовисања мултифункционалне породичне пољопривреде, што у стратегијском смислу захтева квалитативне и квантитативне промене на сеоском подручју.

На подручју Смедеревске Паланке Просторним планом будућа секторска структура заснована је на:

1. даљем развоју рударства. У оквиру овог сектора неопходно је наставити истраживачке радове, с обзиром на постојање више налазишта различитих грађевинских материјала (опекарске глине и др.);

2. диверзификацији индустријске структуре у правцу развоја прерађивачке индустрије, с обзиром да овај сектор заостаје у развоју, да постоје изражени проблеми у запошљавању, а да регион располаже значајним потенцијалима за интензивнији развој прераде засноване на пољопривредној сировинској основи (сточарској, воћарској, повртарској, ратарској), потреби и тражњи производа из металопрерађивачке индустрије и пропульзивног карактера овог сектора, постојању

¹ Напомиње се да је ово далеко више од процењених бројева становника које редовно објављује надлежни Републички завод за статистику у својим праћењима и публикацијама.

сировинске основе за бржи развој индустрије грађевинског материјала, и др. Прерађивачки сектор је посебно погодан за интензивирање развоја МСП; у општини Смедеревска Паланка – мањем индустријском центру II ранга (са 1000-5000 запослених), као и микроразвојним центрима Кусадак, Азања, Селевац и Голобок (са до 500 запослених), поред постојеће индустријске зоне „Гоша“ (38ha), развијаће се и мање радне зоне: „Губеревац“ (150ha), „Мајора Гавриловића (40,5ha), „Голобок“ код петље Смедеревска Паланка (80ha) и радна зона североисточно од Смедеревске паланке ка Азањи (100ha).

3. интензивнијем развоју туризма (поготово због близине главног аутопутског правца кроз Србију и добре повезаности са њим), с обзиром да постоје значајни потенцијали за формирање различите туристичке понуде за развој културног, бањског, транзитног, сеоског, етно, агро, ловног, риболовног, спортско-рекреативног и туризма посебног интересовања. Такође, туристички сектор повлачи за собом развој других грана (пољопривреде, услуга, саобраћаја и др.), што је битно за отварање нових радних места, с обзиром на изражен проблем (не) запошљавања и миграција. Предузетништво и породични бизнис имају добре услове за развој у оквиру туристичког сектора;

4. развоју пољопривреде и агрокомплекса у правцу интензивнијих грана. Обилге квалитетног пољопривредног земљишта у општини Смедеревска Паланка (која припада Рејону мешовите пољопривредне производње са плодним пољопривредним земљиштем, оријентисаног приоритетно ка воћарству и виноградарству, али и ка ратарству, повртарству и сточарству) искористити за већу производњу, посебно повртарских култура и њихову прераду, као и одређене гране сточарства (тов свиња и др.). Такође, велике површине изузетно су погодне за развој сточарства и воћарства. На одређеним локалитетима постоје услови да се обнове, али и повећају површине под виноградима, као и организује производња „здраве“ тј. органске хране, цвећарства и пчеларства, за којима расте тражња на домаћем и светском тржишту. Развој МСП, предузетништва и породичних фирми су пожељни облици организовања прехранбено-прерађивачког сектора;

5. сектору услуга, који данас изразитије заостаје на подручју региона. Овај сектор је врло важан за побољшање пословног амбијента и промену привредне структуре региона. У оквиру овог сектора посебне потребе су везане за саобраћајно-транспортне услуге, прометно-финансијске, пољопривредне, туристичке, али и функционисање целе привреде и потреба становништва. У овом сектору постоје повољни услови за развој различитих видова сарадње (партнерства) између јавног и цивилног сектора.

Привредни развој планског подручја мора да буде подржан неопходном изградњом инфраструктуре, довршавањем процеса приватизације, решавањем правно-имовинских односа и повећаним нивоом инвестиција (домаћих и страних), а усмерен на делатности које су од стратешког значаја (рударство, пољопривреда, прерађивачка производња, услуге, а посебно туризам).

Реализација попречних деоница ДП I и II реда, ка коридору аутопута Е-75, допринеће бољем повезивању региона са осталим делом земље. Један од важнијих предуслова укупног развоја је побољшање саобраћајне приступачности и инфраструктурне опремљености простора, кроз реконструкцију постојећих државних путева II реда који повезују смедеревску Паланку како са окружењем таку и међу насељима Општине.

Развој железничке инфраструктуре у границама предметног РППБО се планира ревитализацијом, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом (електрификација, савремена сигнално-сигурносна (СС), телекомуникациона (ТК) и друга опрема).

Поред наведених видова саобраћаја, планиран је и развој спортско-туристичког аеродрома Рудине – Смедеревска Паланка за које се планира реконструкција и рехабилитација полетно-слетних стаза и осавремењавање објеката и опреме.

Коришћење вода за снабдевање водом становништва и привреде је планирано из резерви подземних вода али и површинских токова локалних изворишта, а у каснијим фазама и из регионалног система Морава – Млава, као и уз помоћ хидроакмулација вишенаменског типа (првенствено за водоснабдевање, заустављање поплавних таласа). Заштита вода спроводиће се изградњом објеката и мрежа канализационе инфраструктуре и постројења за пречишћавање отпадних вода. Приоритет у изградњи канализационих система имаће насеља у зони високих подземних вода где не постоје

повољни природни услови ни за евакуацију атмосферских падавина. Неопходно је да свака привредна зона има засебно изграђене канализационе системе и постројења за пречишћавање отпадних и коришћених вода. Различити облици мелиорације тла и вода су опсежно планирани како би се ови ресурси сачували у редовним и акцидентним ситуацијама, чиме би се постигла и одбрана од штетног дејства вода.

Снабдевање енергијом везано је за унашређење електроенергетске мреже и објеката, као и даље ширење гасоводне дистрибутивне мреже. Посебно је апострофиран развој и коришћење обновљивих извора енергије, поготово соларне, биомасе, геотермалне, за које у Смедерској Паланци постоје потенцијали.

Комунално опремање подручја првенствено се односи на ургентну санацију постојећих градских депонија и минимизирање штетних утицаја у будућем периоду, путем коришћења и примене свих савремених достигнућа и искустава у области санације и ремедијације.

Са аспекта заштите животне средине, општину Смедеревска Паланка карактеришу углавном квалитетна животна средина, а нешто мањег еколошког квалитета су зоне дуж главних путних праваца и у насељима. Стога се морају спроводити мере како би се тај позитиван утицај увећао и како би се елиминисали постојећи загађивачи и спречио настанак нових. У подручјима квалитетне животне средине треба спроводити мере које ће обезбедити очување постојећег квалитета животне средине. Овде спадају поготово шумски простори, првенствено шуме „Микуља“. Очување квалитета животне средине и квалитета живота на овом подручју може се остварити помоћу одређених мера и смерница, које чине основне планске концепције и решења а односе се на заштиту ваздуха, вода, земљишта, биодиверзитета, здравља, управљање отпадом, заштиту од буке, заштиту од удеса, елементарних непогода и заштиту и очување еколошких и пејзажних вредности пољопривредних и шумских предела, обнове и рекултивације деградираних простора.

Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш („Службени гласник РС”, бр. 69/2003 и 121/2014);

Функције инфраструктурног коридора аутопута Е-75

Смедеревска Паланка представља привредни и урбани центар Србије. Уз Младеновац, Велику Плану, Смедерево, Лапово, Јагодину, Параћин и Ниш, представља један од основних потрошача гаса, за које је пројектовани гасовод димензионисан са капацитетом од 1720 милиона m³ годишњег протока, а који је сада искоришћен са око 50% капацитета.

Развој путне и железничке мреже

Одржавање коридора постојећих државних путева I и II реда у функцији квалитетног алтернативног путног правца аутопуту Е-75 без наплате путарине се такође наводи као приоритет. Коридор алтернативног путног правца пружаће се паралелно коридору аутопута са деоницама са леве и десне стране, чије ће се функционално повезивање остварити петљама и денivelисаним укрштањима. У овом смислу се као значајни путни правци наводе, између осталих, и државни путеви II реда број 107 и 109 који се преко Смедеревске Паланке и Велике Плана укључује на пут број 214 који се преко петље "Велика Плана" (км 673+259,10) укључује на аутопут.

Приоритет за развој путне мреже је изградња регионалног пута Смедеревска Паланка -Голобок - Лозовичка чесма Е -75 у дужини од око 10 км. У перспективи је изградња пруге за велике брзине. Као први приоритет развоја железничке мреже наводи се реконструкција постојеће пруге. Између железничких станица "Ресник" и "Велика Плана" задржава се и реконструише изграђена пруга која функционише као две одвојене једноколосечне пруге Раковица-Ресник-Младеновац-Велика Плана за брзине од 100 km/h и Раковица-Мала Иванча-Мала Крсна-Велика Плана са изградњом другог колосека од станице Ресник до станице "Клење" и "Мале Иванче" до "Велике Плана" са новом двоколосечном везом између станица Клење и Мала Иванча (дужине око 4 км, са делом трасе у тунелу) и за брзине од 120 km/h.

Демографски процеси, насељавање становништва и мрежа насеља

За територију Општине је карактеристично опадање укупног броја становника. У зависности од структуре, величине гравитационе зоне и других фактора, у инфраструктурном коридору и окружењу се издваја седам нивоа центара, међу којима се налази и субрегионални центар Смедеревска Паланка. Циљеви развоја мреже насеља у наредном периоду су израженије функцијско и просторно повезивање блиско лоцираних центара, као што су Смедеревска Паланка-Велика Плана.

Развој и размештај индустрије

Смедеревска Паланка представља индустријски центар средње величине (са 5 000-10 000 запослених у индустрији).

План веза инфраструктурних веза са окружењем

- петља "Колари" (км 637+167) - у функцији везе аутопута са јужним делом подручја града Смедерева и северним делом подручја општине Смедеревска Паланка преко (укрштања) постојећег регионалног пута Р-109 (Смедерево-Колари-Смедеревска Паланка-Рача);
- петља "Пожаревац" (км 644+100) - у функцији везе аутопута са јужним делом подручја града Смедерева, подручјем општине Пожаревац и општинским центром Пожаревац, подручјем општине Смедеревска Паланка и општинским центром Смедеревска Паланка преко (укрштања) постојећих путева М-24 (Ковин-Смедерево-Пожаревац) и Р-109 а (Смедеревска Паланка-Мала Крсна);
- планирана петља "Смедеревска Паланка" (км 659+145) - у функцији везе аутопута са делом подручја општине Смедеревска Паланка и општинским центром Смедеревска Паланка, делом подручја општине Велика Плана, насељем Лозовик, Голобок, Милошевац, Крњево (са преко 20 000 становника) и индустријском зоном у Крњеву преко укрштања са постојећим локалним путем (за шта је урађено идејно решење реконструкције пута, који треба да добије категорију регионалног);
- петља "Велика Плана" (км 673+259) - у функцији везе општинског центра Велика Плана и осталих насеља у општини, као и везе регионалних путева Р-107 (Жабари-Велика Плана-Смедеревска Паланка) и Р-214 (Мала Крсна-Ниш) са аутопутем;

План везе електроенергетске инфраструктуре са окружењем

- 110/35 kV "Велика Плана"-Смедеревска Паланка" далековод 110 kV број 158/2.

Режим коришћења и мере заштите вода и заштите од вода

Град Смедеревска Паланка има приоритет у канализацији отпадних вода и реализацији постројења за пречишћавање отпадних вода.

Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) („Службени гласник РС”, бр. 19/2011).

Катастарска општина Голобок припада подручју које је ушло у обухват наведеног Просторног плана подручја посебне намене, али је предметни продуктовод планиран изван њеног атара тј. са истоне стране аутопута Е-75. На читавој деоници Смедерево – Јагодина (којој припада и потез код Голобока) планирано је следеће:

Изградња деонице продуктовода Смедерево – Јагодина конципира се као једноцевни систем за транспорт моторних горива. Иста је пречника 12” (DN350 mm) и после изласка са терминала „Смедерево” прати државни пут I реда бр. 24: деоница Ковин – Ауто-пут Београд – Ниш. Затим се продуктовод води највећим делом уз трасе постојећег разводног гасовода РГ08-01: деоница Смедерево – В. Орашје и магистралног гасовода МГ08: деоница В. Орашје – Јагодина, а све у коридору Ауто-пута Е-75: Београд – Ниш.

Продуктовод се на појединим местима удаљава од постојећих гасовода због изграђених објеката у заштитној зони гасовода и поштовања минималног удаљења продуктовода од објеката која износи 30m са обе стране цеви.

Продуктовод се углавном води испод пољопривредног земљишта на прописаном растојању од објеката, водотока, путева, гасовода, нафтовода и жел. колосека.

Продуктовод води углавном паралелно са аутопутем Е-75, али се укршта и са путем на потесу Смедеревска Паланка – Крњево –Трновче и појединим водотоцима.

Просторним планом су прописана правила изградње и мере заштите на читавој траси, као и заштитни појас продуктовода. У коридору/траси продуктовода издвајају се 3 основне зоне са различитим условима:

1) Прва зона – непосредне заштите износи 5 m обострано од осе продуктовода у којој је по правилу забрањено дубоко орање (преко 0,5 m), као и садња биљака са дубоким корењем (преко 1 m дубине);

2) Друга зона обухвата обострани појас од 30 m у коме се по правилу забрањује градња објеката за становање, с тим да су могући изузеци у случају ограничења (физичка или већ изграђени постојећи објекти) на појединим локацијама. Тако се зграде за становање или боравак људи могу градити у појасу ужем од 30 m , ако је градња била већ предвиђена урбанистичким планом пре пројектовања продуктовода и ако се примене посебне мере заштите, с тим да најмање растојање насељене зграде од гасовода мора бити:

(1) за пречник продуктовода до Ø125 mm – 10 m;

(2) за пречник продуктовода од Ø125 mm до Ø300 mm – 15 m;

(3) за пречник продуктовода од Ø300 mm до Ø500 mm – 20 m;

(4) за пречник продуктовода већи од Ø500 mm – 30m.

3) Трећа зона обухвата појас од 200 m обострано од осе продуктовода у којем се по правилу налазе зоне подељене у четири категорије у зависности од густине насељености.

Напомиње се да се траса продуктовода као и наведене заштитне зоне не налазе у обухвату ППО Смедеревска Паланка, али јесу у његовој непосредној близини, што треба имати у виду приликом израде Просторног плана.

Просторни план представља плански основ за експропријацију земљишта за потребе изградње терминала, и то експропријацију катастарских парцела наведених у поглављу 2. овог плана као грађевинског земљишта јавне намене.

Планови у изради

Посебно се наглашава да су тренутно у изради два нова просторна плана подручја посебне намене за коридоре инфраструктуре и оба су прошла процедуру раног јавног увида:

1. Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора железничке пруге Београд Центар – Ресник – Младеновац – Велика Плана (коридор планиране пруге се простире кроз К.О. Кусадак, К.О. Ратари, К.О. Глибовац I, К.О. Смедеревска Паланка I, II и III у општини Смедеревска Паланка).

2. Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора државног пута I реда „Вожд Карађорђе” (коридор планираног пута се простире кроз К.О. Башин и К.О. Мраморац у општини Смедеревска Паланка).

Прецизне трасе ових саобраћајница биће дефинисане током израде нацрта наведених просторних планова и за сада су само дати оријентациони коридори. С обзиром да њихода израда тече временски упоредо са израдом ППО Смедеревска Паланка, актуелна планска решења ће бити усаглашена и инкорпорирана у ППО према динамици и детаљности која буде расположива.

Националне и локалне стратегије, планови и остали документи

Израда Просторног плана заснива се на планској, студијској, техничкој и другој документацији, резултатима досадашњих истраживања и важећим релевантним документима у Републици Србији: Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08); Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара (“Службени гласник РС”, број 33/12), Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016 – 2025. („Службени гласник РС”, број 85/14);

Национални програм заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10); Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС”, број 13/11); Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 – 2024. године („Службени гласник РС”, број 98/16); Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06); Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034.године („Службени гласник РС”, број 03/17), Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији у периоду од 2006. до 2010.године („Службени гласник РС”, бр. 99/06 и 4/09), Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године („Службени гласник РС”, број 29/10) и Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031.године (донет 28.01.2022.године од стране Владе републике Србије); као и на стратешким документима за националну безбедност и одбрану земље: Стратегија националне безбедности Републике Србије (усвојена у августу 2019.,год.) и Стратегија одбране Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/09) и др.

При изради ППО сагледавају се и међусобно уклапају планска решења из просторних панова околних општина и просторних целина:

- Просторни план града Смедерева („Службени лист града Смедерева”, број 3/2011);
- Просторни план градске општине Младеновац („Службени лист града Београда”, бр. 53/2012);
- Просторни план општине Топола („Службени гласник СО Топола”, бр. 16/2011);
- Просторни план општине Рача („Службени гласник општине Рача”, број 5/2012);
- Просторни план општине Велика Плана („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 17/2013).

При изради ППО сагледавају се и планска решења из локалне планске документације, која се уграђују у овај Просторни план уколико нису у супротности са планском стратешком и техничком документацијом вишег реда:

- Просторни план општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 16/2010);
- План генералне регулације за Смедеревску Паланку („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 16/2013, 9/2019, 4/2021 и 36/2023);
- Генерални план мреже инфраструктуре за далековод 110 КВ Смедерево 3 – Смед. Паланка 1 са проширењем ТС 110/35 Смедеревска Паланка 1 са елементима регулационог плана („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 20/2002);
- План детаљне регулације соларне електране „Грчац 1“ у К.О. Грчац, на територији општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 45/2024);
- План детаљне регулације соларне електране „Грчац 2“ у К.О. Грчац, на територији општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 45/2024).

Сва валидна решења су искоришћена и адекватно укључена у концепт развоја Планског подручја презентирани у овом Елаборату за рани јавни увид и биће укључена у планска решења нацрта ППО.

Поред наведених за планско подручје су релевантне и бројне међународне конвенције које је прихватила и чији је потписник Република Србија, односно сви документи / конвенције које Република Србија спроводи, а који се односе на област заштите природе, енергетику, заштиту ресурса, саобраћај, демографски и економски развој, права људи итд..

Приказ извода из појединих стратешких докумената и акционих планова

За општину Смедеревска Паланка 2006.године усвојена је Стратегија локалног одрживог развоја а у периоду од усвајања Просторног плана 2010.године више се радило на спровођењу истог и изради урбанистичких планова или измена и допуна постојећих за поједине зоне, а тренутно су у изради План развоја општине за период 2023-2030 године и Локални акциони план за младе (којим кординира Канцеларија за младе).

ИЗВОД ИЗ СТРАТЕГИЈЕ ЛОКАЛНОГ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА 2006.

Стратегије локалног одрживог развоја дефинисала је визију и стратешке правце развоја у периоду од 2006. до 2016. године. Ова стратегија узима у обзир локалне потребе и специфичности општине Смедеревска Паланка и дала је основне циљеве и правце развоја Општине у погледу развоја Општине на принципима одрживог развоја.

Визија одрживог развоја општине Смедеревска Паланка је да Смедеревска Паланка буде пријатно и лепо место за живот свих, које се равномерно развија и на градском и на руралном подручју, уз оптимално ангажовање локалних ресурса. Циљеви развоја су дефинисани по делатностима, а у складу са њима и акциони планови у свакој области. Приоритет треба дати развоју области у којима већ постоје компаративне предности и потенцијале а то су:

- у економском развоју – опоравак индустријских и пољопривредних предузећа и стварање услова за развој малих и средњих предузећа у тим областима,
- развој туризма – развој здравствено-рехабилитационог и рекреативног туризма,
- културно наслеђе и богатство којим општина располаже.

Такође, посебан приоритет је дат изради Просторног плана општине који је и урађен и усвојен 2010.године, а касније и друга планска урбанистичка документација, која је заснована на реалним економским могућностима и адекватним социјалним потребама општине.

Поред унапређивања и развоја постојећих производних капацитета и увођења нових, акценат је стављен на развој туризма као велику развојну шансу с обзиром на бањске, хидро и шумске потенцијале, а посебно због повољне саобраћајне доступности и близину коридора аутопута. Комунално опремање општине инфраструктуром и саобраћајном инфраструктуром треба наставити и унапређивати .

– РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ УГРОЖАВАЊА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У Просторног плана општине Смедеревска Паланка идентификовани су кључни проблеми заштите животне средине на основу увида у стање и података добијених са терена, затим из званичних извештаја мониторинг система и услова и информаија надлежних републичких и градских органа.

На основу категоризације животне средине, дефинисане су мере заштите животне средине у складу са праксом процене утицаја просторних планова на животну средину и то по следећим областима: (1) заштита ваздуха; (2) заштита и коришћење вода; (3) заштита земљишта; (4) управљање отпадом (5) заштита од удеса; (6) мониторинг и остале активности на заштити животне средине.

На целом подручју плана забрањанена је изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањено је уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Проблем управљања отпадом, управљање отпадним водама на предметном подручју, су у директној зависности од обезбеђивања финансијских средстава, тако да је обезбеђивање економске и социјалне одрживости спровођења прописаних режима приоритет у наредном периоду. Загађеност ваздуха је изражена углавном дуж главних

путних праваца, али нема квантитативних података о појединачним конкретним изворима, који највише доприносе загађењу. Сасвим јасно ради се о линијским, односно зонама у којима се одвија саобраћај, односно сагорева огрев у стамбеним блоковима и индивидуалним котларницама.

Еколошки проблеми индустрије су у протеклом периоду, услед смањеног обима производње релативно ублажени. Требало би имати у виду, да ће норме за заштиту животне средине из европског законодавства, које ће се уграђивати у домаће законодавство у будућем периоду дати оквир за превенцију загађивања на самом извору, применом мера, нових технологија и бољом организацијом у производном процесу.

Посебна пажња у току израде Извештаја усмерена је ка могућностима заштите и унапређења природних вредности, као и квалитета тла, подземних и површинских вода и живог света од неповољних утицаја. Требало би имати у виду, да ће норме за заштиту животне средине из европског законодавства, које ће се уграђивати у домаће законодавство у будућем периоду дати оквир за превенцију загађивања на самом извору, применом мера, нових технологија и бољом организацијом у производном процесу.

– РАЗМАТРАНА ВАРИЈАНТНА РЕШЕЊА И КРАТАК ПРИКАЗ ПЛАНСКОГ РЕШЕЊА

Током израде Плана разматрана су бројна питања и проблеми развоја Планског подручја који су налагали анализирање постојећег стања, потенцијала, ограничења, инвеститорских намера, планских решења суседних подручја, услова који су за потребе израде овог Плана добијени од стране заинтересованих органа и организација, а током израде Плана и Стратешке процене утицаја у више наврата су обављане конултације и усклађивања плански решења са надлежним органима и заинтересованим субјектима планирања.

У складу са тим, разматране су поједине варијанте везане за локална планска решења у оквиру развоја грађевинских подручја села. Због специфичног тренутка поклапања израде ППО и просторних планова подручја посебне намене за инфраструктурни коридор железничке пруге Београд Центар – Ресник – Младеновац – Велика Плана (коридор планиране пруге се простире кроз К.О. Кусадак, К.О. Ратари, К.О. Глибовац I, К.О. Смедеревска Паланка I, II и III у општини Смедеревска Паланка) и инфраструктурни коридор државног пута I реда „Вожд Карађорђе“ (коридор планираног пута се простире кроз К.О. Башин и К.О. Мраморац у општини Смедеревска Паланка), планска решења ППО у коридорима и обухватима ових ППППН-ова су посебно пажљиво сагледавана. Наиме, траса наведеног државног пута дефинисана је у Нацрту ППППН који је на јавном увиду, а траса пруге за велике брзине још увек није прецизно дефинисана, још увек се ради о оријентационим трасама, али, с обзиром да ће се они реализовати у складу са наведеним ППППН-овима, ППО ће се по њиховом доношењу, по потреби, усклађивати са њима, као плановима вишег реда. У време израде Нацрта ППО Смедеревска Паланка коришћени су радни материјали ових ППППН-ова (Елаборати за рани јавни увид који су званично доступни и Нацрт ППППН инфраструктурног коридора ра „Вожд Карађорђе“ који је на јавном увиду), а концепти планских решења ових планова су у неким сегментима изискивала нова решења (у односу на ППО из 2010.године) поготово по питању организације саобраћајног приступа, инфраструктурног опремања, обезбеђења заштите животне средине и сл., те је Планско решење дефинисано у Нацрту плана резултат међусобних усклађивања тих различитих интереса.

Кроз стратешку процену сагледане су две основне варијанте развоја општине. Једна да се план не реализује, а друга да се реализује.

Задржавање постојећег стања тј. нереализација ППО-а сматра се **варијантом нереализације Плана** и ова повлачи за собом одржавање постојећих комуналних

проблема у насељима због недовољно развијене инфраструктуре, недостатак појединих јавних садржаја и услуга, даље пропадање и сада запуштених привредних погона, недовољно развијену и квалитетнију саобраћајну матрицу у појединим удаљенијим насељима, даље загађивање животне средине, поготово тла и подзених вода и др. Ово све генерално води задржавању и деградацији лошијег стандарда живљења на овом простору, али и укупним губитцима подручја Смедеревске Паланке у целини због неодговарајућег или недовољно ефикасног коришћења постојећих ресурса простора, у првом реду, пољопривредног земљишта и погона у функцији пољопривреде, итд. али и недовољно искоришћеног положаја уз сами аутопут Е-75 са којим Смедеревска Паланка до сад нема директну везу, иако је Просторни план општине из 2010.године предвидео успостављање нове везе преко петље код Голобока.

У варијанти израде и **реализације Плана** просторни развој би се одвијао према правилима уређења и грађења из Плана, саобраћајно и инфраструктурно опремање и могућности изградње објеката ће обезбедити квалитетне услове обављања делатности на Планском подручју, а кроз спровођење мера заштите ће обезбедити унапређење стања животне средине, природних и културних вредности, као и услове за њихово даље унапређење и заштиту у условима реализације планских решења.

Визија просторног развоја је да, на планском хоризонту, планско подручје буде простор остварења равномерног и уравнотеженог мултифункционалног развоја, са оживљеним и одрживим економским развојем (а потом и економским растом) заснованим на локалним ресурсима и новим технологијама у условима конкурентности; подручје постигнуте значајне социјалне стабилности, атрактивности за живот и рад и инвестирање, достигнутих циљних нивоа енергетске ефикасности, саобраћајне приступачности и опремљености комуналном инфраструктуром; простор квалитетне животне средине очуваног изворног бонитета са туризмом успостављеним као једним од основних праваца развоја и да буде функционално интегрисан у окружење. У првој половини Планског периода требало би да општина оствари Нацртом Плана развоја општине Смедеревска паланка 2023-2030.годин дефинисану визију и до 2030.године општина Смедеревска Паланка буде место за миран породичан живот у центру Србије, атрактиван бањско-туристички локалитет, препознатљива по обиљу природних ресурса и развијеној пољопривреди. У 2030.години општина Смедеревска Паланка биће локална заједница високог животног стандарда становништва, где њени грађани активно учествују у унапређењу квалитета живота.

Принципи просторног развоја су:

- одрживост, као оквир свих сектора развоја, као генерални принцип;
- територијална кохезија, као основни принцип социо-економског развоја;
- јачање конкурентности кроз функционално профилисање овог руралног подручја и функционална специјализација заснована на компаративним предностима;
- формирање и јачање општинске мреже насеља, као принцип обезбеђења комплементарних функција;
- приступачност информацијама;
- саобраћајна доступност просторних потенцијала;
- формирање културног идентитета и просторне препознатљивости;
- принцип стриктног поштовања заштите јавног интереса, јавних добара и јавног простора;
- принцип функционалног повезивања општине са другим локалним јединицама на регионалном, међурегионалном, државном и међународном нивоу.

Општи циљ израде Просторног плана је дефинисање планског основа за организацију, уређење, коришћење и заштиту простора општине Смедеревска Паланка, који треба да допринесе плански организованом активирању просторних потенцијала Општине уз уважавање економских могућности и сагласно принципима очувања животне средине. Све ово треба да допринесе стварању просторних услова за одрживи развој општине Смедеревска Паланка, уз заштиту и очување, унапређење и коришћење природних вредности и културних добара, развој привреде, посебно

туризма и функционалну интеграцију Општине у шире окружење.

Према основним карактеристикама простора општине Смедеревска Паланка, као и на основу обавеза и смерница из планских докумената вишег реда, општи циљ израде Просторног плана је разрађен кроз неколико **специфичних посебних циљева**, и то:

- обезбеђење услова за равномерни просторни развој Општине, првенствено кроз оптимално активирање свих потенцијала и планско стимулисање недовољно развијених делова;
- ублажавање депопулације руралног подручја, уз заустављање интензивних дневних миграција локалног становништва ка центрима у ближем и даљем окружењу;
- стварање услова за формирање профитабилних привредно-радних зона, опремљених неопходном комуналном инфраструктуром ради подстицања унапређења локалне економије уз поштовање основних еколошких принципа;
- дефинисање планског оквира за усмеравање и контролисано ширење грађевинског земљишта;
- валоризација геосаобраћајног положаја Општине (близина аутопута Београд-Ниш, регионални путеви, железничка пруга, долина река Јасенице и Кубршнице) уз успостављање интегративних просторно-функцијских веза и односа са главним полом развоја Подунавског округа (Смедерево) и агломерацијским подручјем Београда, као центром државног значаја;
- подстицање даљег развоја пољопривредне производње и побољшање социоекономских услова живљења становништва у руралним подручјима;
- заштита и одрживо коришћење природних и културно-историјских вредности уз развој излетничког, рекреативног, транзитног и бањског туризма (комплекс „Паланачки кисељак“);
- дефинисање планских решења тако да се Просторни план примењује непосредно, тј. дефинисање правила изградње и уређења простора за подручја за која није предвиђена израда урбанистичких планова;
- спровођење стратешке процене утицаја планских решења на животну средину (израда и усвајање Извештаја о стратешкој процени утицаја), уз дефинисање и примену мера заштите животне средине и повећање њеног квалитета.

Концепција просторног развоја

Основне намене простора и просторне целине

Простор општине Смедеревска Паланка ће се развијати у складу са принципима одрживог развоја што подразумева организовану планску употребу – коришћење, уређење и заштиту у складу са природним и створеним потенцијалима и ограничењима овог краја.

Планерски приступ и основно опредељење у погледу укупног развоја планског подручја је остварење визије просторног развоја општине Смедеревска Паланка и достизање нивоа и значаја сагледаних у националним и међународним оквирима кроз коришћење компаративних предности подручја и демографску обнову, чему просторни развој треба да допринесе на следећи начин:

- Уклапањем у републички концепт социјалне кохерентности путем развоја полицентричног модела урбанизације и функционалном диференцијацијом насеља. Смедеревска Паланка као центар општине, развијаће функције примарног центра у оквиру општине.

- Омогућавањем еколошке повезаности, уређености и одрживости, путем предлога површина за основне намене простора и за остварење основног правца развоја, као и за укупну заштиту. Главна идеја-водиља је приоритетна заштита пољопривредног земљишта и очување његовог биодиверзитета за производњу хране (првенствено здраве), планско санирање деградираног земљишта, заштита од штетног дејства вода, заштита воде од загађења и неадекватног коришћења, утврђивање грађевинских подручја насељених места, ангажовање алтернативних извора енергије (ветрогенератори, обезбеђење биомасе, енергија сунца), контролисано и одрживо

коришћење минералних сировина. Уређењем и заштитом планског подручја омогућиће се туристичка привлачност природних система.

- Одрживим ангажовањем територијалних потенцијала у сврху постизања социјалне кохерентности, еколошке одрживости и националне, (а даље и међународне) конкурентности подручја.

- Омогућавањем стварања концептуалног оквира за коришћење просторних потенцијала Општине интегрисањем планских решења у развојна решења Републике увођењем система управљања просторним развојем и приоритетном заштитом јавних простора.

- Омогућавањем институционалне одговорности за просторни развој Општине, стварањем основа за укључење у општу информациону основу о подацима у простору и информација од интереса за просторни развој, за развијање сервисних функција Општине за дефинисање инструмената за спровођење планских докумената и инструмената за усмеравање активности грађења и уређења простора и за институционализовање форми партнерства јавног и приватног сектора.

Приликом израде Просторног плана:

- Утврђени су услови и мере за равномеран, уравнотежен и одржив просторни развој општине Смедеревска Паланка,
- Дефинисан је опис намена простора (пољопривредно, шумско, водно, грађевинско и друго земљиште, укључујући обухват грађевинског подручја) – промена намене пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско планирати само изузетно (у случајевима озакоњења објеката, потенцијалних привредно-радних зона и др. када за то постоји целисходно оправдање), а размотрена је и дефинисана могућност умањења постојећег обухвата грађевинског подручја (неизграђене површине у ободним деловима грађевинског подручја које се користе у сврхе пољопривредне производње и сл.),
- Посебна пажња посвећена је заштити, уређењу, коришћењу и развоју природних система и ресурса (пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, воде, геолошки ресурси и друго),
- Дефинисане су смернице за развој мреже насеља, дистрибуцију становништва и размештај делатности, обезбеђење потребних капацитета мрежа и објеката инфраструктурних система и јавних служби, обезбеђење саобраћајне, економске, социјалне и других облика интеграције планског подручја и ширег окружења,
- Дефинисане су мере за заштиту природних и непокретних културних добара и ресурса, очување, заштиту и побољшање услова животне средине,
- Прописано је одговарајуће споровођење Плана кроз одређивање делова територије општине за које је предвиђена израда урбанистичког плана, утврђена су правила уређења и правила грађења за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана, а урађене су и уређајне основе за сва сеоска насеља у општини Смедеревска Паланка,

Све напред наведено обављено је након извршене детаљне анализе и валоризације постојећег и важећим планским документима планираног стања, као и услова за израду ППО који прибављени од свих релевантних имаоца јавних овлашћења, а све у складу са конкретним потребама на разматраном планском подручју.

Поред наведеног, а у складу са принципима планирања одређеним у члану 4. Одлуке о изради Просторног плана, посебна пажња је посвећена:

1) различитим облицима учешћа јавности у процесу планирања, односно на максималном ангажовању носиоца израде и обрађивача Просторног плана да се кроз партиципацију грађана, заинтересованих субјеката, стручне јавности и др., дође до квалитетних планских решења;

2) подручјима у обухвату Просторног плана која су била угрожена поплавама у јулу 1999. и мају 2014. године.

Генерално, основна концепција просторног развоја из ППО донетог 2010. године се задржава, а измене су углавном локално и везане су за усклађивање са касније донетом планском документацијом вишег реда, стратешким и развојним документима са републичког и регионалног нивоа, као и за корекције потребне у графичком и текстуалном смислу, везане за правила изградње и уређења,

графичке приказе уређајних основа за села, као и актуелне режиме заштите и коришћења простора.

Општина Смедеревска Паланка се налази у гравитационом (функционалном) подручју Смедерева, као регионалног центра Подунавског округа и уколико жели да у будућности оствари жељени ниво центра субрегионалног значаја, свој развој би требало да усмери на неколико циљних капиталних потеза који одражавају стратешку идеју о просторном развоју. Концепција подразумева коришћење компаративних предности Општине и њихов даљи развој (географски положај, саобраћајни положај, плодно земљиште, воде, становништво, мрежу насеља и центара, пољопривреду, привредне потенцијале, туристичке могућности, мрежу социјалних, образовних, културних, спортских и других институција и организација, и квалитетну животну средину.

На основу више критеријума, од којих су најзначајнији развијена саобраћајна инфраструктура (постојећа и планирана), стање и потенцијали развоја привреде и значај великоморавске и дунавско-савске осовине развоја, Просторним планом Републике Србије су одређена могућа подручја утицаја регионалних центара. Даљи развој функција и веза у регионалном окружењу доминантно ће бити усмерен ка Смедереву као регионалном центру Подунавског округа, уз перспективу даљег јачања функционалних веза према општинама административног подручја града Београда (на западу) и општини Велика Плана (на истоку):

- Северни део општине Смедеревска Паланка (насеља Селевац, Бачинац, Азања, Влашки До и Грчац) има традиционално добро развијену међуопштинску сарадњу и везе са градом Смедеревом (насеља Друговац, Михајловац и Колари), првенствено по питању повезаности инфраструктуре и привреде, интеракција у терцијарном сектору и администрацији.

- Насеља западног дела Општине (Кусадак, Ратари) остварују интензивне међуопштинске везе са општином Младеновац, првенствено у области железничког саобраћаја, а сам општински центар са Великом Планом у погледу водоснабдевања, саобраћаја и развоја привреде.

- Јужни део општине (Баничина, Башин, Мраморац) више је саобраћајно него функционално повезан са насељима општина Топола и Рача. Насеље Селевац има чвршће функционалне односе са градом Смедеревом и општином Младеновац, него са општинским центром, Смедеревском Паланком.

Концепција развоја планског подручја дефинише своја полазишта у складу са објективно вреднованим потенцијалима и ограничењима, реално позиционира елементе за дефинисање просторног развоја општине Смедеревска Паланка, дајући предност онима који ће допринети квалитативном помаку у животу локалног становништва. Свеобухватан развој Планског подручја се сматра неопходним, јер, с обзиром на значајне развојне потенцијале за развој пољопривреде и туризма, шансе за економски развој леже и у чвршћем међусобном повезивању и везама са индустријом, занатством, шумарством и рударством. Сеоска насеља са природним потенцијалима омогућавају развој руралног - агротуризма, етно туризма и туризма специјалних интересовања.

Сходно томе, Просторни план је конципиран на основу следећих значајних "репера":

1. *Унутаропштинске везе* – простор општине Смедеревска Паланка је „звездастим“ регионалним саобраћајницама издељен на скоро истоветне целине које имају своје природне, али и демографске, насеобинске, саобраћајне, привредне и друге особености. Један од основних циљева представља повећање степена унутрашње територијалне кохезије и ефикасније саобраћајно и привредно повезивање већих сеоских насеља међусобно и са центрима суседних Општина (Кусадак - Младеновац, Селевац - Смедерево, Церовац - Топола). Изградња „полупрстена“ око општинског центра ради саобраћајног растерећења и даљег повећања степена очуваности животне средине, као и формирање складно дистрибутивног центра су најзахтевније и најзначајније инвестиције у блиској будућности. Као елемент дугорочне стратегије планирано је измештање постојеће железничке пруге и, на једном делу, трансформација у градску

саобраћајницу што ће да допринесе јачој фреквенцији, бржем транспорту људи, роба и услуга, као и стварању новог атрактивног простора за развој привреде. Железничка веза је планирана новим коридором пруге за веће брзине из правца Младеновца, са станицом у јужном ободу града.

2. *Трансрегионалне везе* – оријентација ка Београду и Смедереву, остаје репер будућих просторних прожимања са суседним областима и административно-територијалним целинама. Томе ће посебно допринети обнова и изградња саобраћајних, инфраструктурних и комуналних објеката и привредни замах кроз развој нових радних зона. Због тога општина Смедеревска Паланка претендује да у наредном периоду максимално уважи нове комуникацијске реалности, у првом реду, изградњу нове петље „Голобок“ („Смедеревска Паланка“) на Аутопуту Београд-Ниш која ће да омогући да постане значајан транзитно-развојни центар. Такође, изградња нових објеката у планираним привредно-радним зонама уз све регионалне правце, има за циљ да у блиском окружењу поред основних, у смислу обезбеђивања нових радних ангажмана локалном становништву, задовољи потребе и суседа и ширих просторних целина.

3. *Гранска и економско-географска својства привреде* – привреда општине Смедеревска Паланка дуго се заснивала на традиционалној пољопривреди и индустрији. У локацијском смислу, пољопривреда је заузимала највећи део територије, а индустрија уску зону општинског центра. Последица је изузетан просторно-еколошки "конфликт" (укључујући становништво и насеља) који данас достиже драматичне размере (нарочито ако се узме у обзир жеља за промоцијом бањског туризма на бази потенцијала изворишта минералних и термоминералних вода већ формираног нуклеуса „Паланачког кисељака“). У овом тренутку, приоритет представља реструктурирање привредних објеката у индустријској зони града, евентуално измештање ка новим радним зонама и, у складу с тим, даље доношење одлука о будућој форми постојећих туристичких капацитета. С друге стране, дугорочно опредељење је унапређење пољопривредне производње на бази аутохтоних природних ресурса и интензивна изградња пољопривредних објеката у функцији смештаја и прераде пољопривредних производа. Значајну активност представља и промовисање спортско-рекреативних и туристичких активности на ширем подручју Кудречког и других језера Општине, као и шуме „Микуља“ као један од приоритета у стварању укупног привредног амбијента и визуелног идентитета. Просторни план ће да подстакне гранско реструктурисање и просторно трансформисање привреде тако што даје следеће претпоставке у:

- *пољопривреди* - развој типичне, интензивне *приградске пољопривреде*, приватних фарми и агроиндустријских погона; задржава се ратарство, традиционално воћарство, виноградарство, као и повртарство и сточарство; *пластеничко повртарство* требало би развијати свуда, а нарочито на простору близу постојеће саобраћајне мреже; посебан акценат се ставља на *стакленике*, као савремени начин пољопривредне производње, где су чиниоци који утичу на производне резултате потпуно контролисани, али и изградњу свих осталих објеката компатибилних пољопривредном земљишту;
- *индустрији* - постојећу индустријску зону активирати новим привредним гранама које ће у свему поштовати строге еколошке захтеве;
- *туризму* - туристички развој треба усмерити у улагање, обнову и допуну туристичке инфраструктуре и супраструктуре, у Бањи паланачки Кисељак, шуми „Микуља“ и његовом окружењу, језеру „Кудреч“ и др., уз едукацију и обуку кадрова у туризму и угоститељству (хотелијерству и ресторатарству). Поред тога сеоски, етно и слични облици туризма, за сада недовољно заступљени, су правци које треба подстицати, уз истовремено опремање сеоских насеља свим потребним објектима инфраструктуре и супраструктуре и за туристе атрактивним садржајима;
- *осталим гранама привреде и другим делатностима* - предност се даје преради пољопривредних производа, агротуризму и другим "чистим" гранама привреде које могу да искористе локацијске предности

проистекле из близине Београда и Смедерева; квалитет геосаобраћајног положаја искористити за даљи развој трговине и услуга; досадашњу недовољну пажњу осталим видовима туризма (осим фаворизованог бањског) за које постоје више него повољни услови усмерити на научички туризам, риболов, излетнички и манифестациони.

4. Насеља: локацијска, морфолошка, типолошка, структурна и функцијска својства – Насеља у Општини имају супротне смерове трансформација. Град, приградска насеља и насеља уз главне саобраћајнице континуирано су повећавала број становника, добијала нове стамбене и друге објекте, деаграризовала се и урбанизовала. Збијањем су мењала свој тип, губила пољопривредну, а добијала привредну и услужне функције, попримала градски начин живота и умножила мешовита домаћинства. Супротан процес трајао је у јужном делу Општине - старење, депопулација, пропадање објеката јавних служби и инфраструктуре. Реализацијом планских решења Просторног плана ови токови ће бити успорени и делимично преоријентисани ка *равномернијем и плански усмереном просторном развоју насеља*. У том смислу, издваја се:

- *урбана целина Смедеревске Паланке* - оријентацију грађевинског подручја усмерити искључиво на попуњавање у оквиру садашњег грађевинског подручја. Подразумевају се адекватна урбанистичка решења и садржаји у смислу враћања квалитета становања;
- *Кусадак, Азања, Селевац* - по величини и развијености одмах иза општинског центра, ова насеља ће да прерасту у развијене агроиндустријске центре јер већ данас поседују веома интензивне функцијске и дневно-радне мигрантске везе. Основни циљ представља успоравање негативних миграторних кретања, а мера његове реализације јесте изградња и размештај објеката непољопривредних делатности и стварање просторних могућности за отварање нових радних места у будућим привредно-радним зонама довољног капацитета; и
- *остала насеља* - посебан изазов су доминантно пољопривредна, депопулацијска, периферна и саобраћајно слабије повезана сеоска насеља. Интензивирањем и преструктурирањем пољопривреде, модернизацијом саобраћајница и функцијском трансформацијом (мини-привредни погони, традиционално, али тржишту намењено занатство, трговина, туризам, образовање, спорт и култура), имају могућност да постану лепа места за живот.

Коришћење земљишта

На подручју које обухвата административна општина Смедеревска Паланка, задржаће се доминантно плодно тле, које је углавном пољопривредно и шумско, а неплодне површине су највећим делом намењене становању и путевима. Становници већине села бавиће се пољопривредом (првенствено ратарством и повртарством у нижим зонама, а воћарством и виноградарством у брежуљкастој зони).

Плодно земљиште (пољопривредно и шумско) чиниће око 875%, а остало (укључујући и грађевинско у насељима, планираним туристичким зонама, инфраструктуру, као и површине под водотоцима, неплодне површине и др.) око 15%.

Пољопривредно земљиште заузимаће око 71.5% укупне територије општине. Тенденција повећавања пољопривредног земљишта на рачун ливада и пашњака треба да буде обустављена, поготово ако се ради о њивама бољег бонитета у долинама речних токова. Ливаде и њиве ће се највећим делом смањити због нове изградње привредних зона у долином делу, односно потребе пошумљавања или изградње туристичке инфраструктуре на пашњачким површинама у брежуљкастом делу општине.

Шумске површине се у највећој мери одржавају, изузев тамо где је неопходно проширити пут или изградити инфраструктуру и објекте у функцији туризма, или експлоатације

минералних сировина, уз обавезу минималног неопходног смањења шумских површина, на основу одговарајуће документације и процена утицаја на животну средину. Убудуће ће се посебна пажња посветити мелиоративним радовима, тј пошумљавању деградираних шумских земљишта и оголелих терена.

Грађевинска подручја насеља одређена су као оријентационе просторне целине, које обухватају грађевинско земљиште и окућнице са обрадивим земљиштем. Нова градња у постојећим насељима планира се у оквиру граница грађевинског подручја насеља. Путна мрежа градиће се углавном на трасама постојећих општинских, шумских и некатегорисаних путева. Главни инфраструктурни правци пиутева, водовода и канализације, електромреже, мреже електронских комуникација, гасовода и др. реализоваће се на основу посебних одговарајућих пројеката и планова, а овим ППО се евентуално (у складу са плановима вишег реда и техником документацијом, уколико постоји) резервише коридор у којем ће се њихова траса дефинисати. Зоне и локације за изградњу водопривредних објеката и објектата за третман отпадних вода утврђиваће се одговарајућим документима у складу са условима надлежне водопривреде, заштите и енергетике. Грађевинска подручја туристичких зона, центара и пунктова на новим локацијама представљена су графички кроз симболе, у правилима грађења дати су основни урбанистички параметри за поједине туристичке намене. Дефинисање граница тих грађевинског подручја извршиће се кроз израду одговарајућих урбанистичких планова.

Плански принципи и смернице

Правила уређења и грађења дефинисана у ППО из 2010.године, углавном се задржавају за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана, уз евентуално потребне корекције с обзиром на режиме коришћења простора и потребе које су се указале током досадашњег спровођења плана. За села су урађене посебне уређајне основе са дефинисаним, по потреби коригованим обухватима грађевинских подручја, као и правилима уређења и грађења.

Генерална планска концепција подразумева:

- да се у оквиру насеља могу формирати радне зоне за друге видове привреде, првенствено у постојећим центрима
- да се насеља опремају јавним садржајима и објекти граде на основу урбанистичких правила
- да се простор инфраструктурно опрема у погледу саобраћајне мреже, хидротехничке, електроенергетске, гасоводне, телекомуникационе инфраструктуре, уређења локација за комуналне објекте,
- да се поједине зоне у општини користе за експлоатацију минералних сировина на постојећим локацијама и локалитетима за које се кроз истражне радове покаже да су рентабилни за експлоатацију
- да се поједине зоне у општини користе за развој бањског туризма (Бања Паланачки кисељак), као и за друге локалитете, уколико будућа истраживања квалитета и квантитета геотермалних / минералних вода покажу и докажу покажу да је то исплативо
- да се и друге поједине зоне у општини оријентишу на развој туризма – повезано са компатибилним делатностима и активностима пољопривреде, водопривреде, шумарства, лова и риболова, манифестација и традиције овог краја, а нарочито на осноцу природних и пејзажних вредности и културних добара овог краја;
- да се спроводи интегрална заштита простора – животне средине, како би се очувао највреднији ресурс овог краја – пољопривредно земљиште, као и квалитет подземних и површинских вода.

Биланси површина (постојеће и планирано коришћење земљишта)

Табела : Постојеће и планирано коришћење земљишта

	Постојеће		Планирано		Разлика	
	П (у ha)	у %	П (у ha)	у %	П (у ha)	у %
Грађевинско	5648,9	13,4	6117,3	14,5	468,4	1,1
Пољопривредно	31743,2	75,3	30113,2	71,4	-1630,0	-3,9
Шумско	3794,	9,0	4605,0	10,9	811,0	1,9
Водно	969,6	2,3	1320,2	3,1	350,6	0,8
Укупно	42155,7	100,0	42155,7	100,0		

Промене у билансу структуре коришћења земљишта су планским решењима усмерене ка оптимизацији намене простора и природних услова, уз нужно заузимање земљишта за потребе реализације ширења привредних и стамбених зона, изградњу инфраструктуре, формирање водоакмулација, формирање заштитних зелених појасева уз фреквентне саобраћајнице и задвољење дугорочних економских потреба локалне заједнице.

- ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА И ПРАТЕЋА ДОКУМЕНТАЦИЈА

Током израде Плана, као и Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, обављене су консултације са представницима заинтересованих органа и организација, чиме је постигнут висок степен усаглашености планских решења. Такође, у поступку израде Плана прибављени су и сви неопходни услови надлежних органа и организација.

У складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину надлежни орган локалне самоуправе у припреми одлуке о изради стратешке процене, извршио је претходне консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других субјеката. Истовремено, прибављена су мишљења органа надлежног за послове заштите животне средине. У консултацији током израде Плана и предметног Извештаја консултовани су обавезујући услови надлежних институција, Завода за заштиту природе Србије, авода за заштиту споменика културе из Панчева, програми, подаци и услови јавних комуналних предузећа и други одговарајући пројекти и програми који индиректно третирају проблематику заштите животне средине.

Заинтересовани органи, организације, удружења грађана, НВО и друге заинтересоване групе и појединци, моћи ће у оквиру јавног увида о Нацрту Плана да остваре и увид у овај Извештај, тако да ће се претходне консултације наставити у оквиру јавних консултација. Надлежни органи и комуналне службе су за потребе израде Плана доставиле услове и одређене иницијативе које су на адекватан начин уграђене у складу са нормативима и стандардима.

У припреми Плана расположиве податке, услове и сугестије дала су следећа Министарства, јавна предузећа и надлежне институције:

р.б.	Назив институције	Број захтева и датум слања	Подаци и услови
1.	МИНИСТАРСТВО ГРАЂЕВИНАРСТВА, САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРЕ, 11000 БЕОГРАД, Немањина 22-26	350-17/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.:350-01-02056/2022-11 од 22.11.2022. године, заведено датума 28.11.2022. године
2.	МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, 11070 Нови Београд, Бул. Михајла Пупина 2	350-19/2022-ХИИЗ од 10.10.2022.	Услови бр: 532-02-01819 12022-03 од 21.10.2022. , заведено датума: 31.10.2022.године

р.б.	Назив институције	Број захтева и датум слања	Подаци и услови
3.	МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, Сектор за управљање животном средином, Одсек за заштиту од великог хемијског удеса, 11070 Нови Београд, Бул. Омладинских бригада 1	350-18/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр: 350-0 -00145 12022-03 од 26.10.2022. , заведено датума 16.11. 2022. године
4.	ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ, 11070 НОВИ БЕОГРАД, Др Ивана Рибара бр. 91	350-20/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Решење под 03 бр. 021-3533/2 од 25.10.2022. године, заведено датума: 31.10.2022. године
5.	РЕГИОНАЛНИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СМЕДЕРЕВО, 14000 СМЕДЕРЕВО, Деспота Ђурђа бр.37.	/21/	Услови бр: 388/2-2022, од 14.11.2022. године, заведено датума 16.11.2022. године
6.	МИНИСТАРСТВО РУДАРСТВА И ЕНЕРГЕТИКЕ, 11000 БЕОГРАД, Немањина 22-26;	350-22/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр.: 350-01-113/2022-06 од 15.12.2022. године, заведено датума: 22.12.2022. године
7.	МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТАВА И ВОДОПРИВРЕДЕ, 11000 Београд, Немањина 22-26;	350-23/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр: 350-01-00160/2022-09 од 08.10.2022. године, заведено датума: 17.11.2022. године
8	МИНИСТАРСТВО ТРГОВИНЕ, ТУРИЗМА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ, Сектор за туризам, 11070 Београд, ул. Омладинских бригада 1	350-24/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр: 350-01-00064/2022-08 од 20.10.2022. године, заведено датума 31.10.2022. године
9.	ЈП „СРБИЈАШУМЕ“ , 11070 Нови Београд, Бул. Михајла Пупина 113	350-25/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр.: 16109 од 01.11.2022. године, заведено датума: 03.11.2022. године
10.	ЈВП „СРБИЈАВОДЕ“, 11000 БЕОГРАД, Булевар уметности 2а	350-26/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр: 9733 од 17.10.2022. године, заведено датума: 01.11.2022. године
11.	МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА – Сектор за инспекцијске послове, Одељење за санитарну инспекцију - 11000 БЕОГРАД, Немањина 22-26;	350-27/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр. 350-01-81/2022-10 од 01.11.2022. године, заведено датума: 10.11.2022. године
12.	МИНИСТАРСТВО ПРИВРЕДЕ – 11000 БЕОГРАД, Кнеза Милоша 20;	350-28/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр.:350-01-00034/2022-02 од 24.10.2022. године, заведено датума: 01.11.2022.године
13.	ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ А.Д., 11000 БЕОГРАД, Кнеза Милоша 11	350-29/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр: АСЕ-53783 (130-00-UTD-003/2022-002) од 25.10.2022.године, заведено 01.11.2022. године
14.	„ЕЛЕКТРОМОРАВА ПОЖАРЕВАЦ“, 12000 ПОЖАРЕВАЦ, Јована Шербановића бр. 12.		
15.	„ЕПС ДИСТРИБУЦИЈА“ д.о.о., Огранак ЕД		
16.	ЈП „СРБИЈАГАС“ – 11070 БЕОГРАД, Аутопут бр.11.	/30/	Услови бр: 06-07-11/3189/1 од 27.12.2022. године, заведено датума: 29.12.2022.године
17.	„ЈУГОРОСГАЗ“ – 11000 БЕОГРАД, Змај Јовина бр. 8-10.		
18.	„НИС“А.Д. Нови Сад, 21000 НОВИ САД, Народног фронта бр. 12.	350-32/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр: NM-444000/IZDO/6053/2022 од 25.10.2022. године, заведено датума: 31.10.2022. године
19.	ЈКП „Водовод“ Карађорђева 61, 11420 Смедеревска Паланка	/33/?	Услови бр:6458 од 16.01.2023. године, заведено датума: 17.01.2023. године
20.	„РАТЕЛ“ , 11103 БЕОГРАД, Палмотићева бр. 2.	350-34/2022-ХIII/3 од 10.10.2022. год	Услови бр.: 1-01-3491-320/22-1 од 14.10.2022. године
21.	ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ, „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ А.Д.,Таковска 2, 11000 Београд	/35/	Услови бр.: 422250/2-2022 од 22.11.2022. године, заведено датума: 24.11.2022. године
22.	А1 СРБИЈА“ доо, 11070 БЕОГРАД, Милутина Миланковића 1ж.	350-36/2022-ХIII/3 од 10.10.2022	Услови од 03.11.2022. године, заведено датума: 10.11.2022.године

р.б.	Назив институције	Број захтева и датум слања	Подаци и услови
23.	„УТЕЛ“, 11070 БЕОГРАД, Омладинских бригада 90		
24.	ЈП „ПОШТА СРБИЈЕ“, 11000 БЕОГРАД, Таковска 2.	350-38/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.:2022-169221/9 од 01.11.2022. године, заведено датума: 04.11.2022.године
25.	РТС - ЕМИСИОНА ТЕХНИКА И ВЕЗЕ , 11030 БЕОГРАД, Кнеза Вишеслава 88.	350-39/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.:5298/22-1 од 14.10.2022. године, заведено датума: 31.10.2022. године
26.	РХМЗ - 11030 БЕОГРАД, Кнеза Вишеслава 66	350-40/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.:922-3-106/2022 од 24.10.2022. године
27.	РЕПУБЛИЧКИ СЕИЗМОЛОШКИ ЗАВОД, 11000 БЕОГРАД, Ташмајдански парк бб.		
28.	ДИРЕКТОРАТ ЦИВИЛНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА, 11000 БЕОГРАД, Скадарска 23	350-42/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.: 4/3-09-0212/2022-0001 од 13.10.2022. године, заведено датума: 31.10.2022. године
29.	„СМАТСА“, 11000 БЕОГРАД, 11000 БЕОГРАД, Трг Николе Пашића бр. 10.	350-43/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.: CNS.00 9319-1/2022 од 18.10.2022. године, заведено датума: 31.10.2022. године
30.	ЈП „ПУТЕВИ СРБИЈЕ“, Сектор за стратегију, пројектовање и развој, Одељење за пројектну и планску документацију, 11000 БЕОГРАД, Булевар краља Александра 282	350-44/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.:953-21966/22-1 од 07.11.2022. године, заведено датума: 10.11.2022.године
31.	„ИНФРАСТРУКТУРА ЖЕЛЕЗНИЦЕ СРБИЈЕ“ ад – Сектор за развој, 11000 БЕОГРАД, Немањина 6	350-45/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр: 3/2022-1662 од 24.10.2022. године, заведено датума: 31.10.2022. године
32.	МУП РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, СЕКТОР ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ, Одељење за ванредне ситуације у Пожаревцу, 12000 ПОЖАРЕВАЦ, Партизанска бр. 5.	350-46/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови 09 бр.: 217-1650/22 од 07.11.2022. године, заведено датума: 17.11.2022.године
33.	ЦЕНТАР ЗА РАЗМИНИРАЊЕ, 11050 БЕОГРАД, Војводе Тозе бр. 31.	350-47/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.: 350-01-46/2/2022-01 од 21.11.2022. заведено датума: 10.12.2022. године
34.	МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ, Управа за инфраструктуру, 11000 БЕОГРАД, Бирчанинова 5.	350-48/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр.: 18625-4 од 12.12.2022. године, заведено датума: 20.12.2022. године
35.	СББ - СРПСКЕ КАБЛОВСКЕ МРЕЖЕ, 11 070 Нови Београд, Булевар Зорана Ћинђића 8а	350-49/2022-ХИИЗ од 10.10.2022	Услови бр. :194 од 14.11.2022. године, заведено датума: 16.11.2022.године

Сви услови који су добијени од надлежних органа испоштовани су приликом израде Плана и уграђени у одговарајућа планска решења.

У току израде Просторног плана консултовани су плансај, студијска, техничка и друга документација, резултати досадашњих истраживања и важећим релевантним документима у Републици Србији: Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС”, број 57/08); Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара (“Службени гласник РС”, број 33/12), Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016 – 2025. („Службени гласник РС”, број 85/14); Национални програм заштите животне средине („Службени гласник РС”, број 12/10); Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године („Службени гласник РС”, број 13/11); Стратегија развоја пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014 – 2024. године („Службени гласник РС”, број 98/16); Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06); Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034.године („Службени гласник РС”, број 03/17), Стратегија развоја телекомуникација у Републици Србији у периоду од 2006. до 2010.године („Службени гласник РС”, бр. 99/06 и 4/09), Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године („Службени гласник РС”, број 29/10) и Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031.године (донет 28.01.2022.године од стране Владе републике Србије); као и на стратешким документима за националну безбедност и одбрану земље:

Стратегија националне безбедности Републике Србије (усвојена у августу 2019., год.) и Стратегија одбране Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/09) и др.

При изради ППО сагледавају се и међусобно уклапају планска решења из просторних панова околних општина и просторних целина, планска решења из локалне планске документације, која се уграђују у овај Просторни план уколико нису у супротности са планском стратешком и техничком документацијом вишег реда. Сва валидна решења су искоришћена и адекватно укључена у концепт развоја Планског подручја презентирани у овом Елаборату за рани јавни увид и биће укључена у планска решења нацрта ППО.

Поред наведених за планско подручје су релевантне и бројне међународне конвенције које је прихватила и чији је потписник Република Србија, односно сви документи / конвенције које Република Србија спроводи, а који се односе на област заштите природе, енергетику, заштиту ресурса, саобраћај, демографски и економски развој, права људи итд..

Такође, за општину Смедеревска Паланка 2006. године усвојена је Стратегија локалног одрживог развоја а у периоду од усвајања Просторног плана 2010. године више се радило на спровођењу истог и изради урбанистичких планова или измена и допуна постојећих за поједине зоне, а тренутно су у изради План развоја општине за период 2023-2030 године и Локални акциони план за младе (којим кординира Канцеларија за младе).

III ОПИС ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ КАРАКТЕРИСТИКА ПОДРУЧЈА ПЛАНА

Општина Смедеревска Паланка налази се у централној Србији, у североисточном делу Шумадије, на подручју које је познато као Доња Јасеница. Заједно са Великом Планом и Смедеревом чини Подунавски округ. На северу и северозападу Општине пружа се Подунавље, источно је омеђена долином Велике Мораве, односно Поморављем, а јужно и западно оивичена је обронцима шумадијских планина Рудник, Космај и Венчац. Смедеревска Паланка је више шумадијски него поморавски град иако је смештена у њиховој контактної зони. Према географској подели, припада регији Шумадије, и то субрегији Доње Јасенице, јер је стационарана у њеном доњем току. Смештена је између два макроцентра – на југоисточном је ободу Београдског административног подручја и у гравитационој зони Крагујевца, па има улогу да снабдева ова два велика тржишта.

Градско насеље Смедеревска Паланка је окружено углавном великим селима, од којих су многа, по свом изгледу и уређености, данас слична варошицама. Највећа су: Азања, некада највеће село на подручју бивше Југославије, Селевац и Кусадак, места у којима живи највећи број изванградског становништва са територије паланачке општине.

III.1. Природне карактеристике

Напомена: извори података и текста (без посебног навођења цитата) су
- ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА – КОНЦЕПТ ПЛАНА И ИЗВЕШТАЈ О СПУ ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
- ПОПИС 2011.ГОДИНЕ И ОПШТИНЕ И РЕГИОНИ У РЕПУБЛИЦИ СРНИЈИ – РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ
- ПОДАЦИ СА ТЕРЕНА И ОД ОПШТИНСКИХ СЛУЖБИ

У североисточном делу Шумадије, некада прекривене густим листопадним шумама, налази се предео који је по реци што овим крајем протиче – добио назив Јасеница. Смедеревска Паланка заузима подручје које се, због близине ушћа ове реке у Велику Мораву, назива Доњом Јасеницом.

Смедеревска Паланка налази се око 70 km. југоисточно од Београда, на 44°23' северне географске ширине, и 20°54' источне географске дужине. Подручје општине има равничарско-брежуљкасти карактер, са надморском висином од 95 до 297 метара.

Рељеф. У геоморфолошком смислу, терен је доста једноличан и одређује га наизменично смењивање благо заталасаних брежуљака и долињских равни река Јасенице, Кубршнице и њихових притока. Према конфигурацији терена територија се може поделити на три дела:

- низијски део око река Јасенице, Кубршнице и њихових притока;
 - југоисточни део, којим се пружа ланац таласастих брежуљака: Обешењак (285 m), Липар (194 m) и Караула (297 m); и
- ниски брдовити део који заузима периферију према југу, истоку и западу.

Рељеф општине Смедеревска Паланка је равничарско-брежуљкастог карактера. Главне елементе чине површи и речне долине, док планина нема, општинска територија је оивичена брежуљцима који представљају крајње обронке шумадијских планина. Према Цвијићу, насеља ове општине леже на пиносавској површи, просечне висине од 210-240m н.в. Надморска висина креће се од 95m до 287m. Веће висинске разлике нису изражене.

У средњем и југозападном делу Општине доминирају долине река Јасенице, Кубршнице и Великог Луга. Јужно и југоисточно од долине Јасенице пружају се обронци планине Рудник, представљени ланцем терасастих брежуљака: Обешењак 287m (највиша тачка Општине), Липар 239m и Караула са 297m (налази се на територији општине Велика Плана). У југозападном делу Општине, између долина Јасенице и

Кубршнице, спуштају се обронци планине Венчац, са врхом Просек на 232м. Северно од долине Јасенице смештена је широка таласаста зараван Азање флувијалног порекла, чијом се источном ивицом пружа Голобочко побрђе са највишим брдима Оскоруша 267м и Стражевица 227м, којим се Доња Јасеница одваја од Поморавља. На северу општине налази се речна долина Коњске реке која представља границу са општином Смедерево.

У Општини преовлађују јужне експозиције терена, које су погодне за развој пољопривреде, али и за становање. Око 95% општине има нагиб до 5%, док само 1% територије има већи нагиб од 15%.

Геолошке карактеристике. У геолошкој грађи терена Смедеревске Паланке, учествују седиментне творевине панонске и квартарне старости, које су представљене седиментима плеистоценске и холоценске старости. У оквиру панонских седимената издваја се терен изграђен од песковитих кречњака, песковитих глина, као и пескова и пешчара. Квартарне творевине највећим делом изграђују терен у Азањској потolini и њеној околини, и то плеистоценске (зелено- плаве, шљунковите, песковите глине, глиновити песак и копнени лес), и холоценске (пролувијалне и делувијалне творевине, као и падинске лесоиде) старости.

Инжењерско-геолошке и сеизмолошке карактеристике. Терен општине Смедеревска Паланка чине зона алувијалног и шљунковито-песковитог земљишта у долинама река Јасенице и Кубршнице; зона делувијума и барских седимената (сиволаве глине, песка и шљунка), претежно у северном делу општине (насеља Азања, Влашки До, Бачинац, Грчац и делом Селевац); зона пескова и песковитих глина (панон), претежно у источним и западним деловима Општине; и зона сарматских слабо везаних пешчара, распрострањених углавном у јужним деловима Општине. Сеизмичност терена је 8° MCS скале.

Климатске карактеристике. Клима је умерено континентална. Средња годишња температура ваздуха износи око 11,4°C. Најхладнији месеци су јануар, фебруар и децембар, а најтоплији јун, јул и август.

Карактеристичне су велике температурне амплитуде ваздуха које се крећу око 32°C, а амплитуде апсолутних температура достижу и до 50°C (апсолутна максимална температура која је забележена 24. јула 2007. године износила је 44.9°C а апсолутна најнижа забележена температура је -32.6 °C).

Просечна количина падавина која падне на територији општине износи од 620-650mm. Највише се излучују у мају и јуну, када су усевима најпотребније, а најмање у августу и почетком јесени у септембру и октобру. Просечан број дана са снежним падавинама износи 31,9. Пролеће и јесен су кишовити, а лето и почетак јесени суви. Просечна релативна влажност ваздуха је 73,3%. Крај је специфичан по умереној облачности. Најчешће дувају северозападни и југоисточни ветар иако су у току године честе и тишине. Овај рејон је карактеристичан јер га одликује и веома јака кошава.

Хидролошке карактеристике. Кроз подручје општине Смедеревска Паланка протичу три реке Јасеница, Кубршница и Велики Луг. Токови ових река су у целини регулисани на територији Општине. Регулацијом и преграђивањем токова река и потока створена су четири акумулациона језера: Кудреч I и II, Пиносавско у Кусатку и Влашкодолско.

Јасеница је највећа и најзначајнија река. Извире на планини Рудник, под Великим Штурцем (1132 m), са дужином тока 69 km, и површином сливног подручја од 1377km².

Кубршница је друга река по дужини, и највећа притока Јасенице. Извире под планином Букуљом и тече кроз град Аранђеловац где има регулисан ток. Дужина тока износи 41 km, а површина слива 742,5 km².

Токови ових река су у целини регулисани на територији општине Смед. Паланка и то:

- Кубршница на стогодишње воде у зони насеља Смед. Паланка а уосталом делу на двадесетогодишње воде,
- Јасеница и Велики луг на двадесетогодишње воде на целом подручју Општине (недостајући левообални насип на Јасеници јужно од Смед. Паланке изграђен је у току 2006. и 2007. године).

проблем представља што није довршен пројекат одбране насеља Смед. Паланка од стогодишњих вода (ток Јасенице и Глибовачка преграда).

На ширем подручју општине налази се и неколико значајних хидрографских појава

међу којима је најзначајнији извор минералне воде и два извора термоминералне воде на Кисељаку, који се налази на левој обали реке Кубршнице. Осим овог, постоји још неколико извора који су каптирани, као код села Водице и Церовац.

Педолошке карактеристике. У општини Смедеревска Паланка заступљена су два основна типа земљишта, и то: смоница и гајњача. Оба типа земљишта су високопродуктивна и заузимају преко 80% површине земљишта. Неplодних земљишта на подручју општине нема, осим изолованих влажних површина која се могу мелиорисати. Пољопривредне културе су далеко највише заступљене на земљишту III и IV бонитетне класе (укупно 60,67% од укупне површине земљишта), а практично је заступљено шест класа, док су VII и VIII класа занемарљиве.

Минералне сировине. На територији Општине се налазе налазишта глине (на више локација, експлоатише се на локацијама између насеља Грчац и Голобок) и камена (између насеља Мраморац и Баничина, који се не експлоатише).

Шуме, шумско земљиште и станишта дивљачи. Смедеревска Паланка спада у шумом најсиромашније крајеве Републике Србије, јер се под шумом налази само око 5% територије. Најзначајнија је шума Микуља са 130 ha, која се налази на надморској висини од 110-200 m. Најзаступљеније врсте су храст, буква, граб, дрен, топола и др.

Карактеристичне животиње за ово подручје су срне, лисице и зечеви, потом јаребице, препелице и фазани. Битно обележје представља и рибља фауна (шаран, сом, клен...).

III.2. Потенцијали и ограничења планског подручја - резиме оцене постојећег стања природног и друштвеног комплекса, привреде, инфраструктуре и заштите

Пољопривреди припада доминантно место у структури привреде подручја Просторног плана. Ресурс није оптимално искоришћен.

Иако општина Смедеревска Паланка нема значајну пошумљеност, стање **државних шума** је задовољавајуће, сврставају се у групу квалитетних шума. У приватном сектору, перспективу развоја пружа висок проценат изданаčkih шума.

Постоји латентна угроженост квалитета **вода** за пиће (неконтролисаним упуштањем отпадних вода) и изразита је потреба за заштитом подручја од ерозије и бујица.

Степен резерви **минералних сировина** није посебно велики, а експлоатација се врши у мањем обиму.

Изворни бонитет **лековитих фактора бање** је у значајној мери очуван.

Обновљиве изворе енергије треба детаљније истражити. Обновљива енергија се обнавља приближно истом брзином којом се и експлоатише, па се планско коришћење мора заснивати на резултатима и закључцима истраживања капацитета, а нарочито на захтевима и прописима из области заштите животне средине и природних ресурса.

Створени ресурси претежно нису усаглашавани са потребама очувања животне средине по обиму, квалитету или начину коришћења.

Достигнути ниво развијености **јавних служби** је у погледу капацитета и просторног размештаја задовољавајући и прилагођен потребама становништва, а у погледу функционалности није.

Туристички развој треба просторно усмеравати у погледу улагања у обнављање и допуну туристичке инфраструктуре, израде програма развоја и едукације кадрова.

Оцењује се да стање саобраћајне мреже, може бити ослонац за даљи развој подручја. Регионалне везе треба уредити: изместити деонице из уже зоне насеља, по потреби реконструисати деонице потребне за повезивање са другим општинама. Локалну мрежу треба технички опремити и изградити недостајуће деонице.

Код **електроенергетских** мрежа и објеката оцењује се да је капацитет задовољавајући.

Капацитети централа углавном задовољавају потребе за **телефонским** прикључцима насеља са својих конзумних подручја. Подручје Просторног плана није

потпуно покривено сигнаlima мобилне телефоније.

Обезбеђење топлотне енергије се углавном врши из индивидуалних ложишта, а као енергент се користи чврсто гориво (дрва и угаљ) или електрична енергија и преко локалних котларница са енергентима мазут или угаљ, што доводи до процеса девастације простора преко сече шума или загађења простора од емисије штетних материја приликом сагоревања наведених енергената. Дистрибутивна гасоводна инфраструктура се константно шири како на урбаном тако и на руралном подручју што се оцењује као повољно с обзиром да је гас еколошки прихватљивије гориво него друга претходно наведена фосилна горива.

Оцењује се да је коришћење **расположивих природних ресурса** у границама одрживости.

Природне и пејзајне вредности су очуване.

Заштићена **непокретна културна добра** су у процесу увођења у адекватно коришћење, али је потребно систематски обављати истраживање и рекогносцирање целог планског подручја.

Основни потенцијали, односно снаге и могућности просторног развоја су:

У погледу коришћења природних ресурса:

- повољан географски положај и благо разуђен рељеф;
- богатство квалитетним пољопривредним земљиштем;
- погодни климатски услови; и
- минерални извори.

По питању становништва, мреже насеља и јавних служби:

- велики удео младог и радно способног становништва;
- могућност даљег развоја секундарног и терцијарног сектора делатности;
- повољност геосаобраћајног положаја насеља општине (деоница железничке пруге Београд – Ниш, мрежа државних путева, близина развојних коридора 7 и 10), за успостављање интегративних односа на регионалном нивоу;
- иницирани процеси функционалне трансформације насеља, посебно у рубном појасу општинског центра;
- знатна заступљеност великих сеоских насеља (10 насеља преко 1000 становника) са великом густином насељености сеоских атара;
- развијена полифункционална структура градског подручја Смедеревске Паланке;
- спремност локалне самоуправе и становништва за решавање постојећих комуналних, еколошких и стамбених проблема у насељима;
- локалне иницијативе и заинтересованост становништва за развој пољопривреде, туризма, услужних делатности и изградње објеката мале привреде;
- повољност хипсометријских карактеристика атара насеља (90% терена до 200м надморске висине) као основ за унапређење саобраћајне инфраструктуре и изградњу недостајућих објеката комуналне инфраструктуре (канализација насеља, објекти у функцији водоснабдевања, итд.);
- задовољавајућа и релативно густа мрежа објеката јавних служби обавезних садржаја (основно образовање и примарна здравствена заштита);
- савремени Дом здравља у Смедеревској Паланци са „Микробиологијом“;
- Медицином рада и Дечјим и школским диспанзером;
- развијена спортска инфраструктура општинског центра; и
- могућност развоја специфичних видова спортско-рекреативних активности на језеру Кудреч.

У области привреде:

- повољни природни услови за развој савремене пољопривредне производње, здраве хране, мини фарми, специфичних производа, подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за поврће и цвеће);
- традиција бављења пољопривредом;
- значајне површине квалитетног земљишта на коме је могућа интензивна производња воћа, поврћа и других ратарских култура;
- постојећи фонд и квалитет земљишта који омогућавају прехранбену сигурност;

- значајно учешће мешовитих домаћинстава која су, по правилу, отворенија и спремнија за иновације у пољопривреди и другим делатностима;
- концентрација приватног капитала у појединим делатностима са тенденцијом проширења активности и на пољопривреду;
- отворене могућности за ширење предузетништва у свим сферама друштвено-економског живота на селу, од примарне пољопривредне производње и агробизниса, производних услуга и занатства, до отварања приватних ветеринарских станица, сервиса и сл.;
- потенцијали за развој малих и средњих предузећа у руралним подручјима, развој малих производних капацитета који су усклађени са захтевима тржишта и еколошким карактеристикама средине;
- изразите могућности за јачање веза између пољопривреде и компаративних делатности: туризма, занатско-услугне активности и др.;
- положај – мала просторна удаљеност од Београда, као највећег домаћег потрошачког центра, близина европског коридора 10 и 7;
- изграђени производни и инфраструктурни капацитети (индустрија друмских и шинских возила, пољопривредне механизације, грађевинских машина, пловних објеката, машина за обраду метала, пластичних маса и гуме, хидроенергетских објеката у ливницама и железарама);
- квалификована радна снага за рад у најсложенијим пословима металопрерађивачке индустрије, развијено флаширање минералне воде;
- развијена производња воћних сокова и сирупа;
- могућност ширења и унапређења технолошких процеса већ постојећих прерађивачких капацитета за воће и поврће, али и изградња нових;
- отворене могућности за ширење предузетништва, од примарне пољопривредне производње и агробизниса, здраве хране, производних услуга и занатства, до отварања приватних мини фарми специфичних производа, подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за поврће и цвеће), информатичких сервиса и сл.;
- оформљене зоне унапређеног пословања (трговачко-пословне зоне);
- могућност реструктурирања постојећих индустријско-пољопривредног комплекса у савремене привредно-радне зоне;
- традиција у свим областима занатства;
- могућност да се путем вертикалног и хоризонталног повезивања различитих привредних делатности подстакне и унапреди привредни развој на локалном и регионалном нивоу;
- вишемилионско тржиште у блиском окружењу;
- повољни услови за развој малих и средњих предузећа у руралним подручјима, развој малих производних капацитета који су усклађени са захтевима тржишта и еколошким карактеристикама средине;
- комплекс „Паланачки Кисељак“ који обухвата Парк Кисељак, Општу болницу „Стефан Високи“, шуму Микуља и језеро Кудреч;
- амбијенталне целине у сеоским подручјима за развој излетничког, рекреативно-боравишног и сеоског туризма; и
- шума Микуља као туристички и спортско-рекреативни центар.

У области саобраћаја и инфраструктурних система:

- близина и добра повезаност са коридором 10, која ће се побољшати реализацијом новог прикључка преко Лозовика;
- добро развијена путна мрежа (изнад просека Републике Србије);
- коридор магистралне електрифициране железничке пруге Београд – Велика Плана са станицама у насељу Кусадак и Смедеревској Паланци;
- могућност модернизације постојећег аеродрома на локалитету „Рудине“;
- благо заталасане површи пружају услове за организовање бициклистичког саобраћаја;
- могућност организованог система водоснабдевања на Млавско-моравски регионални систем;
- могућност изградње просторно-функционалних канализационих система по насељима са одговарајућим постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ);
- развијена и модернизована електроенергетска мрежа;
- могућност сукцесивног прикључивања сеоских домаћинстава и производних

погона на гасоводни систем; и

- покривеност целокупног планског подручја телекомуникационом мрежом.

У погледу заштите животне средине, природних добара и непокретних културних добара:

- релативно очуван квалитет ваздуха;
- одсуство значајних индустријских капацитета и емитера загађујућих материја у атмосфери;
- низак ниво комуналне буке;
- започете активности организованог прикупљања и одлагања комуналног отпада, односно уређивања општинске депоније „Рамњак“;
- задовољавајући ниво санитарне заштите главних водоизворишта градског подручја;
- природно очувани предели представљају посебан потенцијал за развој разноврсних видова туризма који неће допринети нарушавању основних екосистемских карактеристика ових целина, нпр. излетничко-рекреативног (шума Микулџа и Кудречко језеро), бањског („Паланачки кисељак“), излетничког и боравишно-рекреативног (Влашкодолско језеро) и спортско-риболовног (Пиносавско језеро), итд.;
- релативно добра саобраћајна повезаност предеоних целина са насељеним местима;
- задовољајућа очуваност квалитативних карактеристика природних целина;
- очуваност изворишта термоминералних вода; и
- могућност развоја културно-манифестационог и излетничког туризма на
- утврђеним археолошким локалитетима и осталим евидентираним непокретним културним добрима.

Основна ограничења, односно претње и слабости будућег просторног развоја су:

У погледу коришћења природних ресурса:

- недовољан проценат површина под шумама;
- недовољна истраженост и неискоришћеност подземних минералних и термоминералних вода;
- трусност подручја;
- могућност плављења плодног пољопривредног земљишта;

По питању становништва, мреже насеља и јавних служби:

- неповољна старосна структура;
- негативан природни прираштај;
- неповољна образовна структура;
- непланско коришћење простора, тј. нерационално коришћење грађевинског земљишта на рачун заузимања најплоднијих пољопривредних површина, посебно у приградским зонама општинског центра и дуж главних саобраћајних праваца;
- неповољне демографске тенденције у већини сеоских насеља (велики број радника – дневних миграната, велики проценат старијег становништва преко 60 година, депопулација сеоских насеља, велики удео становништва запосленог у примарном сектору делатности, итд.);
- недовољна развијеност услужних делатности и објеката јавних служби у већини сеоских насеља;
- недовољна диверзификованост привредне структуре сеоских насеља проузрокује стагнацију функцијске трансформације и монофункционалну структуру насеља;
- недовољна опремљеност школског простора, укључујући спортске терене и физкултурне сале, кухиње, рачунарске учионице и кабинете;
- низак ниво комуналне опремљености у највећем броју сеоских насеља, посебно када су у питању обавезне установе јавних служби - основно образовање и примарна здравствена заштита;
- многи објекти из области културе нису у функцији, неадекватни простори са застарелом опремом;
- недостатак предшколских установа и у граду и у сеоским насељима;
- застарелост објеката Опште болнице „Стефан Високи“ и Центра за физикалну

медицину и рехабилитацију; и

- недостатак апотека и специјалистичких служби у здравственим станицама и амбулантима.

У области привреде:

- висок степен зависности пољопривреде од наводњавања и одводњавања у вегетационом периоду;
- интензивирање пољопривредне производње ограничено недостатком радне снаге који је посебно изражен у пољопривредним сезонским радним шпигевима;
- бројна пољопривредна домаћинства без наследника;
- ограничене могућности запошљавања у непољопривредним делатностима;
- неиницијативност становника у већини руралних простора;
- недовољан број комерцијалних пољопривредних газдинстава;
- уситњеност поседа;
- низак производни ефекат на многим газдинствима;
- застарелост пољопривредне механизације;
- успорена и недовољно ефикасна приватизација и непостојање јасних власничких права;
- изузетно низак степен развијености пољопривредне инфраструктуре (физичке, социјалне, привредне);
- недостатак складишног простора (силоси, подна складишта, сушаре, хладњаче и сл.);
- непостојање самоорганизовања пољопривредних произвођача у задруге и/или професионалне асоцијације;
- монофункционална структура привреде у којој доминира металопрерађивачки комплекс и поларизација становништва и привредних активности, посебно слаба дисперзија капацитета прерађивачке индустрије изван центра насеља;
- непостојање јачих производних и услужних центара у мрежи руралних насеља, који би прерасли у мање привредно – радне зоне;
- успорени процеси власничке, организационе и технолошке трансформације привреде, неефикасно решавање имовинско-правних односа и др.;
- недовољан број успешних МСП из сектора прерађивачке индустрије и велика зависност од погона који су били у саставу бивше ХК „Гоша“ из Смедеревске Паланке (Фабрике опреме и машина, Фабрике шинских возила и Гоша монтаже);
- недостатак савремених технологија;
- неусклађеност производње са савременим тенденцијама;
- неадекватан развој приватног предузетништва;
- неодржавање комплекса «Паланачки Кисељак» и недовољан смештајни капацитет;
- неуређеност и недовољна искоришћеност вештачких језера, нарочито језера Кудреч;
- недостатак спортско-рекреативних садржаја;
- недостатак адекватних туристичких капацитета;
- недостатак ловних објеката у ловишту (чека, узгајалишта, хранилишта и сл.);
- недостатак пешачких стаза (у шумском комплексу Микуља); и
- недовољна маркетиншка и промотивна кампања туристичких потенцијала на тржишту.

У области саобраћаја и инфраструктурних система:

- Недостатак путева са савременим коловозом, поготово у категорији општинских и некатегорисаних путева;
- одвијање транзитног саобраћаја кроз урбано подручје општинског центра;
- низак проценат коришћења железничког саобраћаја у сврхама локалних путовања;
- недовољна технолошка опремљеност спортског аеродорума на Рудинама;
- бунари изворишта "Трновче" су изграђени у небрањеном подручју, које се делимично плави при високим водостајима реке Велике Мораве;
- чести кварови и велики губици у водоводном систему;
- велики број становника нема организовано водоснабдевање из санитарно-хигијенских система;

- непостојање канализационе мреже на највећем делу подручја Општине;
- постојећи електроенергетски капацитети не могу задовољити будуће потребе корисника насеља Смедеревска Паланка; и
- расположиви капацитет аутоматских телефонских централа не задовољава потребе у појединим сеоским насељима.

У погледу заштите животне средине, природних добара и непокретних културних добара:

- незадовољавајући ниво квалитета вода главних речних токова (Велики Луг, Јасеница, Кубршница);
- упуштање непречишћених комуналних и индустријских отпадних вода у природне реципијенте;
- велики број нехигијенских сметлишта у сеоским насељима;
- опасност од загађивања земљишта прекомерном употребом агрохемијских средстава у пољопривреди;
- перманентна опасност од појаве поплавних таласа и могућности хаваријских акцидената и удеса на железничкој прузи, државним путевима ужег и ширег подручја;
- близина индустријске зоне парку „Паланачког кисељака“;
- нелегална сеча шумских стабала;
- експлоатација песка и већи број мањих сметлишта на ободу и у оквиру шумског комплекса Микуља;
- физичка деградација културних споменика; и
- недовољна медијска промоција културно-историјских добара од стране локалних медија.

IV ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ЗА КОЈЕ СЕ ИЗВЕШТАЈ ДОНОСИ

Заштита животне средине. Постојеће стање квалитета животне средине општине Смедеревска Паланка одређено је низом унутаропштинских (локалних) и регионалних фактора, односно појавама и последицама социоекономског развоја ширег подручја и комплекса постојећих природних услова. Досадашњи развој није се заснивао на еколошки одрживим принципима, што је проузроковало стихијно и непланско коришћење простора, односно неконтролисано раубовање вредних природних ресурса и деградацију основних компоненти животне средине. Од посебног значаја је положај општине на контакту Великоморавске и Посавско-подунавске зоне, као индустријски изузетно развијених зона у којима се очекују даље тенденције нарушавања основних еколошких вредности (производња енергије у општинама Обреновац и Лазаревац, металуршки комплекс у Смедереву, аутомобилска индустрија у Крагујевцу, привредне зоне дуж саобраћајних праваца, итд.).

С обзиром да је Планско подручје сада, осим у зонама постојећих насеља и саобраћајница, највећим делом неизграђено, простране површине спадају у заштићене природне пределе, стање животне средине на планском подручју карактеришу углавном слабије изражени еколошки проблеми од којих је најозбиљнији проблем загађења отпадним водама услед транспорта санитарних и индустријских отпадних вода у реципијенте, где се изливају без претходног третмана пречишћавања. Деградацију простора условљавају и пољопривредне активности (зонално загађивање земљишта), саобраћај (линијски дуж државних путева), комунална неопремљеност простора (загађење подземних вода и земљишта као последица пражњења септичких јама и појаве нехигијенских сметлишта), хидрографске карактеристике простора (инфилтрација отпадних у подземне воде услед њиховог високог нивоа), док су утицаји ван планског подручја мање изражени, изузев у случају елементарних непогода везаних за поплаве и екстремне временске услове.

Основни чиниоци стања квалитета животне средине су: загађење вода и земљишта нерегулисаним испуштањем комуналних и мањим делом индустријских отпадних вода; загађење воде, ваздуха и земљишта активностима привредних делатности и нехигијенским сметлиштима; загађење узроковано саобраћајем дуж државних путева; неконтролисано коришћење агрохемикалија у пољопривреди; непланска експлоатација шљунка из речних корита; загађење ваздуха из индивидуалних ложишта домаћинства; неорганизовано прикупљање чврстог комуналног отпада и угроженост простора од поплава речних токова.

Квалитет **ваздуха** у Смедеревској Паланци условљен је климатским, географским, геоморфолошким карактеристика и емисијом полутаната из разних сталних или повремених извора. Развој, потреба за енергијом и енергентима, урбанизација, развој саобраћаја условили су антропогени утицај на елементе животне средине, односно квалитет ваздуха. Основни чиниоци који утичу на квалитет ваздуха су: технолошки процеси и операције индустрије и мале привреде и сагоревање бензина, дизел горива и другог погонског горива, трансформисањем хемијске енергије горива у механичку и топлотну. Претпоставка је да ће у Смедеревској Паланци у будућем периоду доћи до развоја и повећања физичког обима производње у планираним привредно-радним зонама, што ће неминовно проузроковати повећање концентрације загађујућих супстанци. Индустријска постројења и индивидуалне котларнице у којима се врши сагоревање фосилних (природних) горива доводе до емитовања загађујућих супстанци. Хемијски састав типичних загађујућих супстанци условљен је елементарним саставом фосилних горива. Истовремено, саобраћај представља трећи сегмент који утиче на

квалитет саобраћаја. Емитују се угљеникови оксиди, азотови оксиди, сумпорни оксиди, као и тешки метали (олово), угљоводоници, дим и чађ.

Аерополутанти потичу из:

- пољопривреде и индустрије (CO₂, CO, меркаптан, непријатни мириси и други полутанти)
- котларница централног грејања у граду (на мазут, угаљ, лож уље), и саобраћаја (CO, NO, NO₂, CO₂, угљоводоници, Pb, честице чађи, прашина и др.)

Саобраћај представља посебан сектор који врши притисак на квалитет животне средине. Загађујуће супстанце настале сагоревањем погонског горива садрже делимично оксидоване угљоводонике алдехиде (акролеин и формалдехид), азотне оксиде, неразложене угљоводонике (алкени/олефини, пентан и хексан), бензопирен, угљеник (II) – оксид, сумпорни оксиди, амонијак, органске киселине, паре олова и халогениди. При непотпуном сагоревању погонског горива део угљоводоника се претвара у чађ који садржи смоласте супстанце. Велике количине чађи и смоле се издвајају при раду технички неисправних мотора и смањеном односу ваздуха и погонског горива у мотору. Од наведених загађујућих супстанци које настају при сагоревању погонског горива највећи утицај на нарушавање квалитета ваздуха имају угљеник (II)-оксид, угљоводоници и азотни оксиди. Поред гасовитих загађујућих супстанци сагоревањем погонског горива издвајају се и чврсте честице које су по хемијском саставу једињења угљеника, метала и угљоводоника. Једињења угљеника и угљоводоници се издвајају услед непотпуног сагоревања горива. Металне честице се издвајају из оловних једињења горива и услед старења и трења погонских делова мотора, као и последица коришћења технолошки застарелих погонских горива која садрже антидетонаторске супстанце на бази олова (олово тетра алдехиди и сл.).

На основу просторно-еколошке диференцијације планског подручја евидентно је да су зоне ширег градског подручја Смедеревске Паланке и атари већих насеља Општине (Кусадак, Азања, Селевац) истовремено и простори у којима повремено долази до нарушавања основних вредности квалитета ваздуха. Као основни извори загађивања могу се издвојити: индивидуална ложишта домаћинства, односно мање котларнице стамбених објеката, јавних служби и предузећа у насељима; саобраћај дуж главних регионалних путева; депоније и сметлишта комуналног и индустријског отпада; пољопривредни отпад са сточних фарми и дворишта пољопривредних газдинстава, итд.

Загађеност **површинских вода** на подручју Општине главни је еколошки проблем, уз констатацију да су узрочници овако неповољног стања великим делом и привредни и стамбени објекти у суседним општинама (Младеновац, Топола, Велика Плана). На основу мерења Републичког хидрометеоролошког завода Србије, запажа се да су реке Велики Луг (профил: Младеновац) и Јасеница (профил: Орашје) и даље изузетно загађене и да одступају од прописаних класа квалитета вода (за реку Велики Луг захтева се IV класа квалитета вода, а за реку Јасеницу IIа класа квалитета вода), и да се сличан закључак може извести и за остале реке и веће потоке: реке Кубршницу и Мали Луг, односно поток Ивак).

Организовано водоснабдевање становништва врши се само у општинском центру и његовим приградским насељима (Мала Плана и Грчац), док је у осталим сеоским насељима снабдевање водом из сеоских водовода и бунара који нису заштићени у санитарно-хигијенском смислу. Одлуком Скупштине општине установљене су зоне санитарне заштите изворишта минералне воде „Паланачки кисељак“, док су остала изворишта из којих се шире градско подручје снабдева водом (изворишта „Рудине“, „Сингер“, „Булине воде“ и извориште „Трновче“ у општини Велика Плана) релативно добро санитарно заштићена, уз потенцијалну опасност од њиховог угрожавања (угрожавање од непланске градње у непосредној близини градских изворишта; близина сточне фарме, локалног сметлишта и плавних вода реке Велике Мораве код изворишта „Трновче“). На основу спорадичних анализа Завода за заштиту здравља из Пожаревца установљене су задовољавајуће квалитативне карактеристике вода ових изворишта, за разлику од квалитета вода из сеоских бунара који у већини узорака нису задовољавали прописане стандарде.

Угроженост **подземних вода** на истраживаном подручју у вези је са захватањем подземних вода каптирањем извора или бушеним/копаним бунарима, највише од локалног становништва, а у знатно мањем обиму за потребе привредних објеката. Експлоатација подземних вода је пропорционална степену насељености (депопулацијско подручје), те се из тог разлога не може говорити о угрожености квантитативних својстава издани услед проблема прецрпљивања издани. Међутим, посебан проблем представља тзв. бесправно каптирање извора, за које код надлежних служби не постоје регистровани подаци. Промена квалитета подземних вода зависи од услова инфилтрације загађујућих материја до водоносних слојева, који зависе од својстава стенских маса. Терен је изграђен од стена различитих хидрогеолошких својстава, те су и услови загађивања формираних подземних издани различити

Квалитет **земљишта** није угрожен у значајнијој мери. С обзиром на изузетно висок проценат пољопривредног земљишта, основни узрок загађивању земљишног ресурса прети од прекомерне употребе пестицида, хербицида, вештачких ђубрива и средстава за заштиту биља у пољопривреди. Када је реч о *пољопривредној производњи*, негативан утицај на животну средину је двојак. С једне стране, проблем се огледа у недовољно развијеној пољопривреди и екстензивности производње, а с друге стране у неконтролисаној и неадекватној примени вештачких ђубрива и агрохемијских средстава. Екстензивна производња поспешује деградацију земљишта у смислу претварања природних биоценоза у агроценозе, иницирања ерозије земљишта неадекватним начином обраде и др. Примена вештачких ђубрива и средстава за заштиту биља у пољопривреди доводи до загађивања земљишног покривача. Са становништва очувања животне средине, односно земљишта, позитивно је то што се још увек користи стајско ђубриво. Посебан проблем представљају несанитарне септичке јаме у оквиру објеката сточних фарми, као и у оквиру индивидуалних домаћинстава.

Значајнији извори загађивања земљишта су сада затворене неуређене депоније и сметлишта комуналног и индустријског отпада (још увек недовољно рекултивисани простори), односно објекти изграђени ван граница грађевинских подручја насеља, на пољопривредном земљишту високих бонитетних класа. У мањој мери, деградацији земљишта доприноси и саобраћајна фреквенција дуж регионалних путних праваца (услед таложјења честица олова који се продукују путем издувних гасова моторних возила и заслањивања земљишта, као последица посипања соли натријум-хлорида ради одржавања путева током зимске сезоне).

Евакуација **чврстог отпада** и одржавање мањих депонија, тј. санација сметлишта не одвија се на задовољавајућем нивоу, а третман индустријског и опасног отпада не врши се у складу са законском регулативом. Прикупљање комуналног отпада на подручју Општине врши се редовно и отпад се одвози на трансфер станицу на територији општине Велика Плана а одатле на регионалну депонију на територији Јагодине. Некадашња депонија „Рамњак“ се више не користи.

Неадекватно поступање са отпадом представља један од већих еколошких проблема у великим урбаним агломерацијама. Међутим, ситуација је другачија у руралним подручјима, нарочито када их одликује низак степен социо-економског развоја, као што је то случај са подручјем предметног плана. На овом подручју стварају се знатно мање количине отпада, који углавном има одлике комуналног отпада (отпад из домаћинства који није опасан). Осим тога, и састав отпада руралних подручја разликује се од састава градског отпада. Наиме, одложени отпад састоји се углавном од стакла и пластике, уз удео кабастог отпада (стари електрични апарати, намештај, и сл), док дрвног отпада и папира углавном нема, с обзиром на то да се користи као огрев у индивидуалним домаћинствима. Већа дивља сметлишта евидентирана су у Селевцу, Азањи, Башину, Ратарима и на потезу Грабовац-Јаруге.

Иако нема систематског праћења нивоа и учесталости **буке** на планском подручју, као и праћења утицаја на здравље људи, евидентно је одсуство значајнијих извора који кумулативно продукују овај акустични вид загађења. Имајући у виду да на подручју

општине нема великих индустријских објеката и да путна мрежа није оптерећена саобраћајем већег интензитета, може се констатовати да комунална бука не утиче на деградацију квалитета животне средине. Евентуална прекорачења дозвољених нивоа буке краткотрајног су интензитета, и претежно се односе на буку пореклом од саобраћаја (на прометним раскрсницама у општинском центру, дуж узаног појаса железничке пруге Београд – Ниш и на железничким станицама Кусадак и Смедеревска Паланка), као и од објеката металопрерађивачке индустрије, занатских радњи (ковачнице и аутомеханичарске радње) и у непосредној околини радно-привредних зона.

У погледу угрожености простора од дејстава *елементарних непогода и удеса* (акцидентата) основне опасности прете од појаве великих вода, односно плављења речних токова околних пољопривредних и изграђених површина (током 1999. и 2014. године дошло је до изливања свих речних токова на подручју Доње Јасенице, посебно су биле угрожени алувиони река Велики Луг, Јасенице и Кубршнице), односно појаве пожара (пожари на бензинским станицама и складиштима нафтних деривата, индустријски пожари, итд.), града, суше (у 2007. години у Смедеревској Паланци забележена највећа дневна температура од 44,9 °C) и земљотреса (очекивани могући интензитет земљотреса износи до 8⁰ MCS скале). Одсуство већих индустријских капацитета на планском подручју узроковало је да могућност од удеса и индустријских акцидентата буде сведен на минималну меру (основни вид угрожености прети од евентуалних удеса у фабричком комплексу „Гоша“ и дуж друмских и железничких саобраћајница услед транспорта опасних, лако запаљивих, токсичних и отровних материја).

Заштита природних добара и предела. Иако на подручју општине Смедеревска Паланка нема нема заштићених подручја за које је спроведен или покренут поступак заштите, утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора еколошке мреже Републике Србије, наглашава се да је шума „Микуља“ подручје које располаже пејзажним и природним вредностима и као таква је валоризирана и заштићена а за исту је урађен и посебна План детаљне регулација који је обухватио и туристички развојни аспект ове зоне.

Према документацији ППО Смедеревска Паланка из 2010. године:

- напомиње се да је Завод за заштиту природе Србије 1993. године обрадио стручну основу за утврђивање подручја бање «Паланачки кисељак». Овим документом просторно су дефинисани бањски парк, комплекс Опште болнице «Стефан Високи», излетнички комплекс – парк шума «Микуља» и спортско-рекреативни и излетнички комплекс Кудречког језера. Постојећи бањски парк «Кисељак» има присутне ретке аутохтоне и алохтоне врсте дрвећа, стогодишње старости и има посебну природну и културолошку вредност. Шума «Микуља» представља лишћарску заједницу хрстова, карактеристичну за Шумадију и има посебну природну и културолошку вредност.
- Посебну природну вредност представља и подручје изворишта минерализованих киселих вода на потесу Видовача – Водичка кисела вода – Церовачка кисела вода, у јужном делу општине.
- Полазећи од ових констатација и оцена, Нацртом Просторног плана Општине се предлаже (према Закону о заштити природе, «Сл. гласник РС», бр. 36/2009) да локалитети бање «Паланачки кисељак» и изворишта киселих вода на потесу Видовача – Водичка кисела вода – Церовачка кисела вода могу имати третман природних добара (парк природе или предео изузетних одлика) која се стављају под заштиту (у надлежности јединице локалне самоуправе).

Заштита непокретних културних добара. На подручју општине Смедеревска Паланка налазе се разноврсна културна добра која потичу од периода праисторије (старост појединих археолошких локалитета износи преко пет хиљада година), па све до наших дана.

Подручје општине Смедеревска Паланка било је насељавано од давнина. О томе сведоче бројни материјални докази на археолошким локалитетима на овом подручју.

Археолошки локалитети Медведњак и Старо Село-Селевац

Према подацима народног музеја у Смедеревској Паланци објављеним на интернету (<https://sveoarheologiji.com/arheoloski-lokaliteti-medvednjak-i-staro-selo-selevac/>, www.wikipedia и сајту Вечерњих новости), са откривањем локалитета Старо Село у Селевцу и Медведњак у Грчцу, 1968. године, започео је убрзани развој археолошке збирке у Народном Музеју Смедеревске Паланке.

Медведњак

Медведњак је археолошко налазиште у централној Србији, три километара од Смедеревске Паланке, покретни налази, као и остаци кућа датирани су у период 4500 – 3500 година пре нове ере, по писању Универзитета Калифорнија из Лос Анђелеса, мада су у последње време евидентни налази који сежу много дубље, чак до 5000 година пре нове ере. Такође јако је важно напоменути да је Медведњак припадао Винчанској култури, мада најновији налази померају ово налазиште у старију Старчевачку културу, из које се развила Винчанска.

Положај насеља Медведњак у самом центру територије протостарчевачке и винчанске културе у Доњем Поморављу, у зони Велике конфлуенце: ушћа Саве, Тисе, Тамиша, Мораве и Пека у Дунав, где се укрштају сви природни путеви са целог подручја те заједнице, био је идеално место за средиште једне заједнице у доба неолита.

Налази показују да су овде од 6200. до 4500. године пре нове ере долазили путници са простора данашње источне, јужне и западне Европе. Медведњак је праисторијско насеље које је у континуитету трајало 1700 година, а предмети пронађени на Медведњаку документују до сада мање познате аспекте протостарчевачке и винчанске заједнице, као што су вера, календарско знање, мерење времена, астрономија, знаковно обележавање бројчаних вредности, прорицање, контакти са удаљеним заједницама.

Прва ископавања започета су 1968. године, када је локалитет откривен. У кампањама 1970/71. је утврђено постојање енеолитског слоја у источном делу и средњевековне некрополе у западном делу локалитета. Ископавања ревизионог карактера спроведена су осамдесетих година прошлог века. На основу покретног материјала, закључено је да се локалитет Медведњак датује у млађу фазу винчанске културе (крај 5. и прва половина 4. миленијума п.н.е.). Истраживања су изнедрила мноштво антропоморфних фигурина, далеко више него на другим локалитетима винчанске културе. Њихове карактеристике, поред локалних упућују на везе са истовременим насељима на Косову почетком 4. миленијума п.н.е.

О томе сведоче месечеви и сунчеви календари приказани на зубима дивље свиње, рачунски записи урезани у кости, астрономске справе, инструменти за гатање, лични украсни предмети, могућно, и звездане, астролошке карте. Између осталих налаза, керамике, остатака кућа пажњу археолога привукли су предмети израђени од коситју. Предмети су израђивани од коситју дивљег вепра, јелена и осталих дивљих животиња, али и од коситју паса коза и оваца. Такође има и оних израђених од камена. Фигуре представљају реалан приказ представа из природе, нпр. приказ ласте који је урађен на комаду кости уз минималну интервенцију. Најзначајнији налаз са овог налазишта је орнаментисана кљова дивљег вепра са 28 зареза на себи. Археолози за овај налаз претпостављају да први примерак „цепног календара“ – да представља заправо лунарни календар од 28 дана, а са стране су видљива и четири проширења, која представљају 4 месечеве мене. Лунарни календар је у употреби још од старијег каменог доба - палеолита. Коришћен је за планирање пољопривредних радова, нарочито сетву и жетву, за прогнозирање падавина, али и за заснивање породице, јер се користио за праћење плодности и трудноће, за шта се и данас користи. На Медведњаку је функционисао и конвенционални аритметички систем, који се састојао од четири упечатљива графичка знака. Овај оригинални нумерички систем је настао из потребе да се прикажу сазнања о природи, трајању и току одређених универзалних процеса, као што су циклуси Месеца и Сунца. Такође треба напоменути да је укупан број пронађених фигура из периода неолита на тлу Европе, Мале Азије Средњег и Блиског истока укупно мањи него што је то на локалитету Медведњак, али многе фигуре још увек нису анализирани, много је још неоткривених, а много је оних које су завршиле у приватним збиркама и иностраним музејима. Локалитет Медведњака је тек делимично истражен, а само део пронађених предмета је изложен у Народном музеју у Смедеревској Паланци.

	
<p>Антропоморфна фигурина, Медведњак, Винчанска култура, IV миленијум п.н.е. (фото: Народни музеј Смедеревска Паланка)</p>	
	
<p>Орнаментисана кљова дивљег вепра са 28 зареза, Медведњак, Винчанска култура,</p>	<p>Антропоморфна фигурина, Медведњак, Винчанска култура, IV миленијум п.н.е. (фото: Народни музеј Смедеревска Паланка)</p>

Старо Село – Селевац

Локалитет је откривен 1968. године, када су почела и прва ископавања под покровитељством Народног музеја у Смедеревској Паланци. Упоредо са сондажним ископавањима која су спроведена током ове трогодишње кампање, 1977. године вршена су и теренска рекогносцирања шире територије локалитета. На основу обрађеног покретног материјала и сазнања на терену, дошло се до закључка да је живот неолитског насеља у Селевцу трајао између 600 и 900 година у континуитету. Најранији трагови припадају старијој фази Винчанске културе, а најмлађи до енеолита (од средине 5. до средине 4. миленијума).

Према допису Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево (бој 338/2-2022 од 14.11.2022.године), надлежни Завод располаже једино подацима из Студије Услови чувања, одржавања и коришћења споменичког наслеђа на територији Општине Смедеревска Паланка (Регионални завод за заштиту споменика културе, Смедерево, јун 2009 год.), урађеним за потребе израде ППО Смедеревска Паланка, који се овде наводе.

Према наведеним подацима од објеката *сакралне архитектуре* за споменике културе утврђени су:

- Црква брвнара Св. пророка Илије у Смедеревској Паланци
- (Решењем Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС, Београд 20.12.1948.год, бр.2266/48)
- Црква брвнара Св. Тројице у Селевцу
- (Одлуком СО Смедеревска Паланка бр.633-2/83-02/2 од 04.02.1983.год.)
- Црква Св. Преображења у Смедеревској Паланци
- (Одлуком СО Смедеревска Паланка бр.633-1/82-02/2 од 29.01.1982.год.)
- Црква Св. бесребреника Козме и Дамјана у Азањи
- (Одлуком Владе РС бр.633-4690-99 од 17.02.2000.год.)
- Црква Св арх. Гаврила у Баничини

- (Одлуком Владе РС бр.633-15044/2002 од 31.10.2002.год.)
- *Црква Вазнесења Господњег у Голобоку*
- (Одлуком Владе РС бр.633-16766/2002 од 13.12.2002.год.)

Категоризовани споменици културе су:

- Црква брвнара Св.Илије у Смедеревској Паланци – ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА (1983)
- *Црква брвнара Св. Тројице у Селевцу – ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА (1987)*

Културна добра која уживају статус претходне заштите (евидентирани културна добра) су бројни објекти сакралне архитектуре, објекти народног градитељства, гробља и појединачни споменици и археолошки локалитети.

Као најзначајнији објекти урбаног градитељског наслеђа на територији општине за споменик културе су утврђени: Зграда земљорадничке задруге у Азањи (утврђена Одлуком СО Смедеревска Паланка бр. 633-3/82-02/2 од 29.01.1982. године), Кућа Николајевића са апотеком у Азањи (утврђена Одлуком Владе РС бр. 633-2231/97-003 од 18.06.1997. године), Родна кућа Пере Тодоровића у Водицама (утврђена Одлуком Владе РС бр. 633-8409/2003 од 18.12.20023. године), Зграда народног музеја у Смедеревској Паланци (утврђена Одлуком СО Смедеревска Паланка бр. 633-2/82-02/2 од 29.01.1982. године) и Зграда гимназије Света Ђорђевић у Смедеревској Паланци (утврђена Одлуком СО Смедеревска Паланка бр. 633-1/83-02/2 од 04.02.1983. године).

На територији Општине три меморијала су утврђена за НКД споменик културе, и то су: Гроб и споменик Станоју Главашу у порти цркве у Баничини и Спомен радионица „Јосип Броз Тито“ и Кућа у којој је становао Ј.Б.Тито у Смедеревској Паланци.

Заштита са аспекта одбране - У овом Плану, у складу са дописом Министарства одбране, Сектора за материјалне ресурсе Управе за инфраструктуру П број 18625-4 од 12.12.2022. године, означене су зоне дефинисане као посебна намена, а уз овај Просторни план урађем је посебан прилог – анекс, у складу са прописима.

Закључна оцена стања квалитета/ загађености животне средине

На основу изнетих података и оцена стања, закључује се да простор општине Смедеревска Паланка, у погледу *стања животне средине*, релативно очувано подручје, на локалном нивоу и у регионалним размерама.

Животна средина је највише угрожена у околини главних саобраћајница и у насељским зонама, где је саобраћај интензивнији. На осталом подручју загађења потичу од извора на урбаном подручју Смедеревске Паланке (ложишта као извори загађења ваздуха), локалних извора (нехигијско одлагање отпада и насељске и индустријске отпадне воде) углавном. Поред тога, фарме за узгој стокe, којих има на више места у постојећим насељима, угрожавају околину непријатним мирисима и отпадом биолошког порекла, чему доприноси неадекватно одвођење отпадних вода и смећа у сеоским срединама.

На основу процене стања животне средине на подручју Просторног плана кључни проблеми заштите су следећи:

- одвођење и пречишћавање отпадних вода;
- сакупљање, транспорт и планско одлагање отпада у сеоским насељима;
- ненаменско коришћење плодног пољопривреног земљишта, деградација и загађивање земљишта, слабо газдовање шумама;
- повишена саобраћајна бука у граду и на магистралним саобраћајницама;
- неадекватно управљање заштитом животне средине у сектору привреде;
- неразвијен мониторинг животне средине и недовољно инвестирање у заштиту животне средине.

V ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

V.1. Општи и посебни циљеви стратешке процене

На основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине наведеним у плановима и стратегијама за потребе израде овог извештаја дефинисани су општи циљеви стратешке процене:

- чување пољопривредног земљишта, превенција конверзије најплоднијег земљишта у друге (непољопривредне) сврхе;
- заштита, унапређење стања шума и шумског земљишта;
- рационално коришћење природних ресурса и енергије (смањење потрошње воде у индустрији и у домаћинствима, смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи, развијање система даљинског грејања, повећање енергетске ефикасности);
- имплементација стратешких одређења Националне стратегије управљања отпадом;
- повећање броја становника обухваћених системом сакупљања отпада и развијање система компостирања пољопривредног (органског отпада) и санирање постојећих безусловних и непланских сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину и здравље људи;
- развијати постројења за примарни и секундарни третман отпадних вода и заштита и унапређење квалитета вода до нивоа прописаних класа квалитета;
- очување и заштита подручја заштићених природних и културних добара и заштитних појасева и њихово одрживо укључивање у туристичку понуду;
- смањити емисије штетних материја у ваздух и смањити емисију буке из саобраћаја и спречити инцидентна неконтролисана испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- повећати обим инвестиција за заштиту животне средине и развој система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке);
- побољшати информисање и обуку становништва за заштиту животне средине и обезбедити учешће јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине.

За реализацију општих циљева утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима заштите:

Табела бр. 2: Посебни циљеви стратешке процене

Р. бр.	Области и циљеви стратешке процене
	Квалитет ваздуха
1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида
2	Смањење степена изложености становништва полутантима из ваздуха
	Управљање водама
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода

Коришћење и заштита земљишта	
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта
6	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)
Управљање отпадом	
7	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада
8	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада
Заштита од буке	
9	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке
Енергетска ефикасност	
10	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије
11	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“
Очување биодиверзитета, унапређење предела и управљање заштићеним природним и културним добрима	
12	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
Насеља, становништво и људско здравље	
13	Очување насељености руралних подручја
14	Раст запослености
15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите
Јачање капацитета за заштиту животне средине	
16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

V.2. Избор индикатора заштите животне средине

На основу дефинисаних општих и посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење промена током одређеног временског периода, а неопходни су као улазни подаци за сваку врсту планирања. Индикатори стања животне средине представљају веома битан сегмент у оквиру израде еколошких студија и планских докумената. Показатељи су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати.

Код нас нису разрађени системи показатеља животне средине примерени потребама урбанистичког планирања, као ни методологија њиховог коришћења при изради и спровођењу планова. У области просторног и урбанистичког планирања није идентификован специфичан систем еколошких показатеља, већ се поједини просторно еколошки показатељи могу наћи у оквиру система показатеља друге намене.

Да би индикатори били поуздани, применљиви на свим нивоима планирања као и инструмент за поређење, неопходан је усаглашени систем праћења који подразумева: јединствене показатеље, јединице мерења, метод мерења, период праћења, начин обраде и приказивање резултата. Методолошки стандардизовање процедура као и прикупљање и достављање неопходних података од овлашћених организација је суштински предуслов за унапређење употребе индикатора у планирању и заштити

простора.

Избор индикатора значајан је како за утврђивање стања животне средине пре реализације Плана, тако и за праћење стања после реализације Плана, те је потребно избор индикатора извршити међу оним за које локална заједница перманентно прати одговарајуће параметре. У случају недостатка индикатора, и одређени параметри који се прате могу указати на стање или промене. Правилан избор индикатора базира на усклађености са постављеним циљевима стратешке процене.

Имајући у виду наведене чињенице, ниво планског документа, просторни обухват плана, као и стање животне средине на подручју ППО-а, аутори Извештаја су се определили за избор основних индикатора који се односе на квалитет ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке. Уједно, ово су дефинисани и законски регулисани критеријуми на основу којих је могуће утврдити да ли и у којој мери одређене активности на конкретном простору имају негативан утицај на чиниоце животне средине.

Избор индикатора заштите животне средине обављен је са аспекта планираног уређења и изградње и функционисања и заштите садржаја на Планском подручју, с једне стране, али и заштитите елемената животне средине (ваздуха, воде, земљишта, живог света, заштита од буке и вибрација) и функционисања простора и ризика у случају елементарних непогода и удеса, третмана отпада и отпадних вода и т.д.

Табела бр 3.: Посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора у контексту постављених циљева

Ред. бр. ЦСП	Циљеви СПУ	Индикатори предложени Извештајем	ИНДИКАТОР ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ према Правилнику о Националној листи индикатора заштите животне средине ("Сл.Гласник РС бр. 37/11)
1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	Емисије честица SO ₂ , NO ₂ , CO ₂	- учесталост прекорачења дневних граничних вредности за SO ₂ , NO ₂ , PM ₁₀ , и O ₃ у урбаним и руралним подручјима
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	Број дана када је прекорачена гранична вредност имисије (ГВИ) ² за чађ, SO ₂ и NO ₂	- индикатор потрошње кисеоника у површинским водама - петодневна биохемијска потрошња кисеоника (BPK5) и амонијума (NH ₄ -N) - Квалитет воде за пиће - Квалитет воде за купање - Процент становника прикључен на јавни водовод Процент становника прикључен на јавну канализацију
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	Кисеонички параметри (Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅ и хемијска потрошња кисеоника), Одржавање прописане класе квалитета водотокова	- индикатор потрошње кисеоника у површинским водама - петодневна биохемијска потрошња кисеоника (BPK5) и амонијума (NH ₄ -N) - Квалитет воде за пиће - Квалитет воде за купање - Процент становника прикључен на јавни водовод Процент становника прикључен на јавну канализацију
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	% смањења површина земљишта угрожених поплавама и бујичним водама	
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	% смањења површина обрадивог пољопривредног земљишта	- промена начина коришћења земљишта (промене у намени површина)
6	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	% загађених површина, % пољопривредних површина на којима се користе агрохемијске мере, количине употребљених пестицида, број, локације безусловних сметлишта и процењена количина неплански депонованог отпада	- садржај органског угљеника у земљишту ерозија земљишта
7	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	% домаћинстава укључених у систем, % отпада који се третира, % отпада који се одлаже на сан. депонију	- укупна количина отпада по врстама и делатностима у којима настају количина издвојено прикупљеног отпада,

² ГВИ – граничне вредности имисије за наведене загађујуће материје у складу са Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Службени гласник РС", бр. 54/92, 30/99)

			поново искоришћеног и одложеног отпада
8	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	број и површина санираних и рекултивисаних сметлишта чврстог отпада	
9	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	Број стамбених објеката у зони заштите дуж планираног аутопута, путева магистралног значаја и на местима укрштања транзитних саобраћајница	- укупни индикатор буке - индикатор ноћне буке
10	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	Емисија CO ₂ , % смањења потрошње енергената, % смањења потрошње угља и нафтних деривата	
11	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	% смањења емисије гасова са ефектом „стаклене баште“ (CO ₂ , CH ₄ , NO ₂ , CFC)	
12	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	Број и значај заштићених биљних и животињских врста, Број и површина заштићених природних добара и предеоних целина, Број и квалитет заштићених непокретних културних добара, Број посетилаца у туристичким зонама	- угрожене и заштићене врсте - заштићена подручја диверзитет врста
13	Очување насељености руралних подручја	% смањења становника у сеоским насељима	
14	Раст запослености	% запослених; % незапослених	
15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	% становништва са приступом здравствено исправној води за пиће, % становништва са приступом адекватним системима прикупљања и пречишћавања отпадних вода, % становништва са приступом објектима основне здравствене заштите	
16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	Број људи задужен за животну средину у Општини, Број мерних тачака у системима мониторинга Број информација о животној средини у средствима информисања	

Напомена:

Индикатори дефинисани у претходној табели дефинисани су са циљем праћења реализације планских, а не технолошких решења, у планском периоду, уколико се за то укаже потреба. Наведени су паралелно индикатори према Правилнику и изабрани индикатори који се предлажу овим Извештајем, како би се њихово праћење могло синхронизовати за целу територију општине Смедеревска Паланка.

VI ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЕРА ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

На основу члана бр. 15 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину се обавља у неколико фаза и подфаза и садржи следеће елементе:

- приказ процењених утицаја варијантних решења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;
- приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о: ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима; становништву, здрављу људи, градовима и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вредностима;
- начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

VI.1. Процена утицаја варијантних решења на животну средину

Циљ израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење. Да би се постављени циљ остварио, потребно је сагледати Планом предвиђене активности и мере за смањење потенцијално негативних утицаја.

Стратешка процена утицаја која се ради за ниво Просторног плана може се само бавити генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења у плану на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у овиру процена утицаја појединачних објеката на животну средину за објекте за које надлежни орган утврди потребу израде овог документа неопходног за добијање одобрења за изградњу.

У стратешкој процени, акценат је стављен на анализу свих планских решења и препознавање оних која ће у одређеној мери угрозити квалитет елемената животне средине у фази реализације плана. У том контексту, у Извештају се анализирају могући утицаји планираних активности на чиниоце животне средине - ваздух, воду и земљиште, природне и створене вредности, укупан социјални, економски и просторни развој општине и дефинишу се планске мере заштите које ће потенцијална загађења довести на ниво прихватљивости, односно у границе које су дефинисане законском регулативом (граничне вредности емисије и имисије загађујућих материја у ваздуху, максимално дозвољене концентрације загађујућих материја у водама и земљишту, дозвољени ниво буке и др).

Концепција организације и уређивања простора у обухвату Плана заснована је на развојним потенцијалима и ограничењима простора, у оквиру којих су предложена планска решења, настала као последица тражења одговора на текућа питања и проблеме просторног развоја овог подручја. Ова планска решења су у процени могућих утицаја анализирана са аспекта циљева стратешке процене.

У Закону се не прописује изричито шта су то варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја. Планска решења у ППО Бела Црква нису дата у варијантама. Међутим, поштујући нека досадашња искуства у изради Стратешких процена утицаја у пракси се морају разматрати најмање две варијанте:

- варијанта да се план не усвоји и не имплементира, и
- варијанта да се план усвоји и имплементира.

Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и решењима плана. За планове дужег временског хоризонта метод израде сценарија је препоручљив. У том контексту, ограничавајући се на позитивне и негативне ефекте који би били последица доношења или недоношења Плана, стратешка процена утицаја ће се бавити разрадом обе варијанте.

- ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА У ОДНОСУ НА ЦИЉЕВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Табела бр.4: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти да се план не примени

Циљеве стратешке процене

	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	9	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	10	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	11	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	12	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	13	Очување насељености руралних подручја
6	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	14	Раст запослености
7	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите
8	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

Област развоја	Сценарио развоја – "ПЕСИМИСТИЧКИ" – без плана	Циљеве стратешке процене															
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Пољопривредно земљиште и пољопривреда	Настављање ширења непланске изградње на нове површине квалитетног пољопривредног земљишта, нарочито у рубним зонама грађевинског подручја. Напуштање обраде пољопривредног земљишта или подстицање еродабилних процеса.	0?	0?	0?	-	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?
Шуме, шумско земљиште и ловство	Повећање интензитета ерозије, због недовољног и неблаговременог пошумљавања. Неконтролисан лов у ловиштима. Могућност непланске сече шумских састојина.	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	-	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?

ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	Воде и водопривредна инфраструктура	Недовољан развој водоводне и канализационе мреже. Неконтролисано испуштање отпадних вода из домаћинстава и привредних објеката. Неадекватно управљање системима у функцији одбране од поплава.	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	-	0?
	Минералне сировине - експлоатација	Непланска експлоатација техничко – грађевинског камена. Експлоатација у контактної зони подручја планираног за заштиту од стрене Републичког завода за заштиту природе.	0?	-	0?	0?	0?	-	0?	0?	-	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?
СТ. И НАСЕЉА	Равномерна дистрибуција становништва	Миграције младог радноспособног континента становништва у центре у ближем и даљем окружењу (превасходно Београд, Смедерево и Крагујевац). Настављање депопулације и старења становништва руралног подручја. Наставак концентрације становништва у општинским центрима ван планског подручја и његовој рубној зони.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	
	Полицентрични развој насеља	Развој само у центрима заједнице насеља. Инфраструктурно опремање и локације само у центрима насеља. Недостатак јавних сервиса у насељима.	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	
ПРИВРЕДА	Индустрија	Пад обима производње, недовољно коришћење производних капацитета, недовољна продуктивност, застарела техничка опремљеност, низак степен запослености. Заостајање терцијарног сектора.	0?	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	-	0?	0?	
	Пољопривреда	Запостављање пољопривредног сектора. Заостајање у реструктурирању и модернизацији пољопривредног сектора.	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	-	
	Шумарство	Низак степен шумљавања. Нега и заштита, сеча и шумљавање неусловни.	0?	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	
	Туризам	Неусловна туристичка понуда. Недовољан ниво зараде од туризма. Природна и културна добра нису укључена у организовану туристичку понуду. Постоји могућност да се угрозе природна и културна добра.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	-	
САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТ.	Саобраћај Водоприв. инф. Електроенерг. Комуникациони системи Комунални објекти	Неквалитетна саобраћајна повезаност и доступност делова подручја општине. Недовољно одржавање саобраћајне инфраструктуре. Неусловно водоснабдевање, одвођење отпадних вода, заштита вода и заштита од вода. Субстандардно снабдевање електричном енергијом, неусловне телекомуникације, недовољна опремљеност комуналном инфраструктуром. Недостатак локација за сточна гробља. Недостатак организованог управљања комуналним отпадом.	-	-	-	-	0?	-	-	0?	0?	-	-	0?	0?	0?	0?	
ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	Школство Здравство Култура дечија заштита Физичка култура Верски објекти	Недовољна опремљеност руралних подручја објектима јавних служби. Лоше стање објеката и опремљености појединих школа и здравствених станица и амбуланти и нарочито објеката културе на сеоском подручју. Социјално старање и дечија заштита неусловне. Објекти физичке културе неусловни и нису у функцији и експлоатацији. Верски објекти се не одржавају.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	-	-	-	

ЗАШТИТА	Заштита животне средине	Нерешени проблеми са свим врстама отпада, квалитетом ваздуха и вода. Не спроводе се мере заштите. Слаба јавна свест и образовање по питањима заштите животне средине.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0?	0?	-	-
	Заштита природних и културних добара	Наставља се угрожавање био- и гео-диверзитета и предеоних особености због непланске изградње. Неefикасна заштита непокретних културних добара услед недостатка планске документације и одговарајућих урбанистичких планова.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?
	Заштита од удеса и ел.непогода	Повећан ризик од удеса. Неадекватно реаговање у случају елементарних непогода. Учестали хазарди са променљивим последицама и утицајима на околину.	0?	0?	0?	0?	-	0?	-	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	-	-

Значење симбола: ■ укупно позитиван утицај; ■ укупно негативан утицај; 0 нема директног утицаја; ? нејасан утицај

Табела бр.5: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијанти примене предложеног плана
Циљеве стратешке процене

1	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	9	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке
2	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	10	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије
3	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	11	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“
4	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	12	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду
5	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	13	Очување насељености руралних подручја
6	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	14	Раст запослености
7	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	15	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите
8	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	16	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине

Област развоја		Сценарио развоја – "ОПТИМИСТИЧКИ" – спровођење плана	Циљеви стратешке процене																
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	Пољопривредно земљиште и пољопривреда	Реструктурирање начина коришћења земљишта. Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта. Употреба агротехничких мера. Контролисана употреба агрохемијских мера.	0?	0?	0?	0?	+	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	
	Шуме, шумско земљиште и ловство	Спречавање еродабилних процеса. Нега и заштита постојећих комплекса шума. Одржавање постојећих комплекса шума и нових засада. Развој и унапређење ловних подручја.	0?	0?	0?	+	+	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	0?	0?	
	Воде и водопривредна инфраструктура	Снабдевање насеља водом из локалних изворишта. Примена активних мера заштите од поплава. Примена технолошких мера за заштиту квалитета вода и животне средине.	0?	0?	+	+	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	
	Минералне сировине - експлоатација	Одржива експлоатација техничко – грађевинског камена. Експлоатација уз примене мера заштите. Одлагање жаловине у складу са нормативима и стандардима.	0?	И	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	И	0?	0?	0?	0?	
СТ. И НАСЕЉА	Равномерна дистрибуција становништва	Ублажене миграције младог радноспособног контингента становништва у центрима и насељима на руралном подручју општине. Задржавање младог радноспособног контингента становништва у центрима и насељима на руралном подручју општине. Смањење депопулације и старења становништва руралног подручја. Повећање доступности и уједначавање квалитета услуга јавних служби у осталим насељима на руралном подручју општине.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	+	+	+		
	Полицентрични развој насеља																		
ПРИВРЕДА	Индустрија	Осавременења индустријска производња у функционалном и технолошком погледу, спровођење мера заштите за објекте односно комплексе у складу са Законом о процени утицаја на животну средину. Даљи развој мањих привредних развојних центара на територији планског подручја кроз подстицање формирања мањих комплекса за смештај МСП, односно насељске индустрије ван или у границама насеља уз поштовање мера заштите животне средине.	0?	0?	0?	0?	-	0?	0?	0?	0?	0?	+	+	0?	+	+	0?	0?
	Пољопривреда	Интензивирање коришћења потенцијала за развој сточарства, воћарства и виноградарства. Интегрални развој пољопривреде и туризма на руралним просторима. Подстицање укрупњавања и специјализације радно способних пољопривредних газдинстава. Селективна конверзија пољопривредног у друге намене земљишта.	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	+	0?	0?	
	Шумарство	Пошумљавање голети и мелиорација деградираних шума и шикара.. Заштита постојећих шума посебних природних вредности.	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	0?	
	Туризам	Интегрална туристичка понуда у оквиру туристичких зона утврђених планом. Даљи развој туризма и туристичких програма и пројеката заснованих на стратешким одређењима развоја туризма из плана. Зараде од туризма омогућују инвестирање у заштиту животне средине. Културна добра укључена у организовану туристичку понуду.	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	+	0?	0?	+	+	

САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТ.	Саобраћај Водопривредна инфраструктура Електроенерг. Комуникациони системи Комунални објекти	Добра саобраћајна повезаност и доступност делова планског подручја. Изградња и одржавање саобраћајне инфраструктуре. Водоснабдевање у складу са потребама. Одвођење и пречишћавање отпадних вода. Заштита вода и заштита од вода. Поуздано снабдевање електричном енергијом, добра повезаност телекомуникационим системима. Насеља опремљена комуналном инфраструктуром.	0?	0?	+	+	0?	0?	+	0?	0?	+	+	+	0?	0?	+	0?
	ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	Школство Здравство Култура дечија заштита Физичка култура	Изградња недостајућих објеката јавних служби, првенствено у центрима заједнице насеља. Унапређење примарне здравствене заштите. Отварање објеката културе у центрима заједнице насеља.	0	0	0	0?	0?	0	0?	0?	0?	0?	0?	+	+	+	+
		ЗАШТИТА	Заштита животне средине	Решени проблеми са свим врстама отпада, квалитетом ваздуха и вода. Спровode се мере заштите. Јача јавна свест.	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	И	0?	0?
Заштита природних и културних добара	Одрживо коришћење природних и културних добара. Очување био- и гео- диверзитета и предеоних особености због непланске изградње. Ефикасна заштита непокретних културних добара.		0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	0?	+	0?	0?	0?	0?
Заштита од удеса, елементарних непогода	Смањен ризик од удеса. Постојање планова за поступање у случају акцидентата. Адекватно реаговање у случају елементарних непогода. Споредични хазарди са мањим последицама и утицајима на околину, осим на самом извору.		0?	И	И	И	И	И	0?	И	0?	0?	0?	И	0?	0?	И	И

Значење симбола: ■ укупно позитиван утицај; ■ укупно негативан утицај; **0** нема директног утицаја; **?** нејасан утицај; **И** зависи од примене

- РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

На основу одредби члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја, пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Поређена су варијантна решења према циљевима стратешке процене и секторима у плану.

Варијантно решење 1 које се односи на неусвајање, а самим тим и неспровођење Просторног плана очигледно је неповољније са свих аспекта области које је третирао Просторни план:

- 1) кришћења и заштите природних ресурса;
- 2) кретања становништва и стварање услова за живот и рад људи;
- 3) развој и умрежавање насеља;
- 4) привреде;
- 5) саобраћаја;
- 6) инфраструктуре;
- 7) јавних служби; и 8) заштите.

Варијантним решењем 2 које се односи на усвајање и спровођење плана предвиђа развој Општине уз примену мера заштите животне средине. Планирано је решавање третмана отпада и отпадних вода, заштита природних вредности и културних добара. Просторним планом је предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у заштиту животне средине. Развој Општине кроз развој привреде, посебно пољопривредне и привредно-радних зона уз примену мера заштите, значајно је за укупан развој и унапређење квалитета живота на подручју Општине. У следећој табели даје се упоредни приказ варијантних решења према областима ППО и циљевима СПУ.

У следећој табели даје се упоредни приказ варијантних решења према областима ППО и циљевима СПУ. (++ веома позитиван; + позитиван; -- веома негативан; - негативан; 0? неутралан или непознат; И – зависи од мера заштите)

Табела бр.6: Упоредни приказ варијантних решења према областима ППО и циљева СПУ

Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	+
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	-	++
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	-	++
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	-	+
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	-	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	-	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?

	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	+
	Очување биодиверзитета, унапређења предела		
	и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду		
	Очување насељености руралних подручја	0?	0?
	Раст запослености	0?	0?
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	+
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
СТАНОВНИШ ТВО	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	И
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	0?
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	+
	Очување насељености руралних подручја	-	++
	Раст запослености	-	+
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	-	+
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?

Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
НАСЕЉА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	-	И
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	0?
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	+
	Очување насељености руралних подручја	0?	-
	Раст запослености	-	+
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	-	+
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ПРИВРЕДА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	-	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	-	+
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	-	-
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	-	+
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	+
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?

	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	+
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	+
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	0?
	Очување насељености руралних подручја	-	+
	Раст запослености	-	+
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	0?
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	-	+
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
САОБРАЋАЈ	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	-	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	-	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	-
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	0?	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	-
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	+
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	-	0?
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	0?
	Очување насељености руралних подручја	0?	+
	Раст запослености	0?	0?
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	0?
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	0?

Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ИНФРАСТРУК ТУРА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	-	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	-	+
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	-	+
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	-	++
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	0?	+
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	-	+
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	+
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	+
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	+
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	0?
	Очување насељености руралних подручја	0?	0?
	Раст запослености	0?	0?
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	0?
Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	0?	+	
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	0?	0?
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	0?	0?
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	0?	0?
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	0?	0?
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	0?	0?
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	0?	0?
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	0?	0?
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	0?	0?

	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	0?	0?
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	0?	0?
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	0?
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	0?	0?
	Очување насељености руралних подручја	-	+
	Раст запослености	-	+
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	-	++
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	-	++
Област	Циљ стратешке процене	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
ЗАШТИТА	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида	-	И
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	-	И
	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода	--	И
	Смањење ризика од поплава и бујичних вода	--	И
	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	-	И
	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)	-	И
	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада	--	+
	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада	-	+
	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке	-	И
	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије	-	+
	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“	0?	+
	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	-	+
	Очување насељености руралних подручја	0?	И
	Раст запослености	0?	0?
	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите	0?	+
	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине	-	+

У варијанти да се просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја ако се план не би имплементирао. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена друштвено-економског развоја подручја. То су следећи ефекти:

- конверзија пољопривредног земљишта услед изградње објеката саобраћајне инфраструктуре и привредних објеката у потенцијалним привредно-радним зонама;
- у појасевима непосредно уз државне путеве могуће је повремено прекорачење граничних вредности загађености ваздуха,
- у појасевима непосредно уз државне путеве и коридор пруге за велике брзине могуће је повремено прекорачење граничних вредности нивоа буке, и
- у појасевима непосредно уз саобраћајнице, водотокове и у туристичким зонама могуће је формирање непланских сметлишта чврстог отпада (у случају наставка негативне традиције одлагања отпада на за то непредвиђеним местима).

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

- ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Претходна процена изнета у табелама 5.-7. односи се на квалитативну – експертску процену позитивних и негативних утицаја појединих сектора у оквиру две варијанте, прве – "песимистичке", уколико се план не изради и усвоји, тако да се развојни процеси плански неусмеравају, и друге варијанте – "оптимистичке", уколико се план изради, усвоји и доследно спроводи.

У оквиру стратешке процене утицаја извршена је евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину, који су дати у следећој табели.

Евалуација утицаја вршена је са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Прилога I Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

1. *Врста утицаја*
2. *Вероватноћа да се утицај појави*
3. *Временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту Просторног плана: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта Просторног плана)*
4. *Учесталост утицаја*
5. *Просторна димензија утицаја.*

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти Просторног плана, како је приказано у следећој табели.

Табела бр. 7. Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
<p>3+ врло Позитиван</p> <p>2+ веома позитиван</p> <p>1+ Позитиван</p> <p>0 Неутралан</p> <p>1- негативан</p> <p>2- врло негативан</p> <p>3- веома негативан</p>	Веома вероватан утицај - ВВ	<p>краткорочан – К</p> <p>средњорочан – С</p> <p>дугорочан - Д</p>	<p>повремен – ПУ</p> <p>средње учестао – СУ</p> <p>сталан - СтУ</p>	Г - Могући глобални утицај
	утицај вероватан - В			М – Могућ међународни утицај
	утицај могућ - МВ			П - Могућ прекогранични утицај
	утицај није вероватан - НВ			Н - Могућ утицај на националном нивоу
				Р - Могућ утицај у оквиру простора регије
				О - Могућ утицај у простору општине
				Л - Могућ утицај у некој зони или делу општине
				И - Могућ утицај на самом извору

Значај утицаја процењен је у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене, како је приказано у следећој табели. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела бр. 8: Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	1 +	Мањи позитивни утицај
Повољан	2 +	Већи позитиван утицај
Врло повољан	3 +	Јак позитиван утицај

У следећој табели дати су критеријуми за вредновање просторних размера могућих утицаја.

Табела бр.9: Критеријуми за оцењивање просторних размера утицаја

Размере утицаја	Ознака	Опис
Глобални	Г	Могући глобални утицај
Међународни	М	Могућ међународни утицај
Прекогранични	П	Могућ прекогранични утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Општински	О	Могућ утицај у простору општине
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или делу општине
Изворни	И	Могућ утицај на самом извору

Вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана. Вероватноћа утицаја одређује се према скали приказаној у следећој табели.

Табела бр.10: Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
80%	ВВ	Веома вероватан утицај
више од 50%	В	утицај вероватан
мање од 50%	МВ	утицај могућ
мање од 1%	НВ	утицај није вероватан

На основу критеријума процене величине и просторних размера утицаја планских решења на циљеве стратешке процене (приказаних у ранијим табелама) врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процене.

Утицаји од стратешког значаја за просторни план су они који имају јак или већи (позитиван или негативан) ефекат на целом подручју плана или на вишем (регионалном или државном) нивоу планирања. На основу процене утицаја појединачних планских решења на циљеве стратешке процене, утврђени су значајни стратешки утицаји:

Табела бр.11: Критеријуми за евалуацију значаја утицаја

Размере	Величина	Ознака
Међународни ниво (М)	Јак позитиван утицај (3)	3+ ; М
Регионални ниво (Р)	Већи позитиван утицај (2+)	2+ ; Р
	Позитиван утицај (1+)	1+ ; Р
Општински ниво (О)	Већи позитиван утицај (2+) Позитиван утицај (1+)	2+ ; О

У складу са врстом Просторног плана и карактеристикама планског подручја одређене су карактеристике које одређују значајан утицај и то:

- Вероватан и веома вероватан утицај - В и ВВ
- Средњорочан и дугорочан утицај - С и Д - Средње учестао и сталан утицај - СУ и СтУ

Резултати евалуације значаја утицаја планских решења приказани су у табели бр.13. За утврђене значајне утицаје процењују се вероватноћа и време трајања.

Табела бр. 12: Планска решења у Нацрту плана обухваћена проценом утицаја

Ознака	Планско решење
1	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта од I до IV катастарске класе (долина река Јасенице, Кубршнице и В.Луга)
2	Успостављање контроле коришћења минералних ђубрива у процесу пољопривредне производње
3	Одржива експлоатација минералних сировина
4	Заустављање интензивних дневних миграција ка суседним центрима
5	Развој и уређење мреже насеља и центара
6	Реконструкција и изградња недостајућих објеката јавних служби у сеоским насељима
7	Повећање тржишне конкурентности пољопривредне производње
8	Пошумљавање у шумском комплексу „Микуља“ и проширење шуме новим засадама
9	Развој привредно-радних зона и изградња складишно-дистрибутивног центра
10	Ревитализација бањског комплекса „Паланачки кисељак“
11	Изградња обилазнице око См. Паланке и изградња нових општинских путева
12	Изградња коридора пруге за велике брзине
13	Развој водоводне и комуналне инфраструктуре, изградња ППОВ и антиерозионо уређење бујичних токова
14	Развој дистрибутивне гасоводне мреже до свих насеља у Општини
15	Санација и рекултивација нехигијенске депоније „Рамњак“
16	Изградња рециклажног центра
17	Интегрална заштита основних елемената животне средине (вода, ваздух, земљиште, бука)
18	Проглашење заштићених природних добара и заштита непокретних културних добара

Табела бр. 13: Процена величине утицаја и просторних размера планских решења на животну средину и елементе одрживог развоја

Р.бр.	ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	ПЛАНСКА РЕШЕЊА ППО СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА																	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	Смањење емисије полутаната и смањење емисије угљеникових оксида											1-, Л			2+, О	1+, Л		2+, О	
2.	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху			1-, И						1-, Л		1-, Л			2+, О	1+, Л		2+, О	
3.	Унапређења квалитета површинских и подземних вода – пречишћавање отпадних вода													3+, Р				2+, О	
4.	Смањење ризика од поплава и бујичних вода													2+, О				2+, О	
5.	Чување обрадивог пољопривредног земљишта	2+, О	2+, Л							2-, Л		1-, Л	1-, Л					2+, О	
6.	Смањење загађивања земљишта (ограничена и контролисана употреба агрохемијских мера и планско одлагање отпада)		2+, О													1+, Л	1+, Л		
7.	Унапређење система прикупљања, третмана и одлагања чврстог отпада													2+, О		2+, О	2+, О		
8.	Санирање и рекултивација постојећих сметлишта чврстог отпада															2+, О	1+, Л	1+, Л	
9.	Смањење изложености становништва повишеном нивоу буке											1+, Л	1-, Л					2+, О	
10.	Унапређење енергетске ефикасности и смањење потрошње необновљивих извора енергије														2+, О	2+, О			
11.	Смањити емисију гасова са ефектом „стаклене баште“											1-, Л			1+, Л	1+, Л			
12.	Очување биодиверзитета, унапређења предела и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости и укључивањем у туристичку понуду	1+, Л	1+, Л	1+, Л					1+, Л			1-, Л	1-, Л					2+, О	2+, О
13.	Очување насељености руралних подручја				2+, О	2+, О	2+, О			2+, О									
14.	Раст запослености							2+, О		2+, О									

15.	Унапређење здравља становништва – организовање система здравствене заштите					2+, О	2+, О							2+, О				1+, Л	
16.	Унапређење општинских служби за заштиту животне средине и мониторинг и унапређење информисања јавности по питањима животне средине																		

Табела бр. 14: Идентификација и евалуација стратешки значајних утицаја планских решења на животну средину и одрживи развој

Ознака	Планско решење	Идентификација и евалуација значајних утицаја (Критеријуми процене према табелама 11 и 12)		Образложење
		Ознака циља СПУ	Ранг	
		3	4	
1	2	3	4	5
1	Одрживо коришћење и заштита пољопривредног земљишта од I до IV катастарске класе (долина река Јасенице, Кубршнице и В.Луга)	5	2+; О; ВД	Очекује се да планиране активности остваре значајан дуготрајан утицај на планском подручју. Јак и позитиван утицај оствариће се на очувању пољопривредног земљишта, чувањем најплоднијег обрадивог земљишта, смањење контаминације услед неадекватне употребе агрохемијских мера. Вероватно ће се значајно смањити контаминација тла на појединим локалитетима. Отварањем регионалне депоније, значајне пољопривредне површине биће ослобођене негативног утицаја и еколошког притиска, услед неадекватног и неусловног, ванпланског одлагања отпада. Утицаји са временског аспекта су дугорочни и позитивни, а са аспекта вероватноће су вероватни са степеном поузданости преко 50%.
2	Успостављање контроле коришћења минералних ђубрива у процесу пољопривредне производње	6	2+; О; ВД	Контролисано применом вештачких ђубрива, пестицида и перманентном едукацијом пољопривредних домаћинстава о могућим позитивним и негативним утицајима њихове примене у погледу одрживог развоја пољопривредне, вероватно ће довести до позитивног утицаја на смањење загађујућих материја у земљишту и задржавању њихових физичко-хемијских карактеристика.
4	Заустављање интензивних дневних миграција ка суседним центрима	13	2+; О; ВВД	Очекује се дуготрајан позитивни утицај у погледу концентрисања становништва у насељским центрима и побољшање старосне структуре популације на подручју општине. Вероватно ће доћи до отварања нових радних места и унапређењу социо-економских карактеристика сеоских насеља.
5	Развој и уређење мреже насеља и центара	13	2+; О; ВВД	Организовање центара заједнице насеља уз осавремењивање и изградњу недостајућих објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре утицаће на одржавање насељености руралних подручја, с обзиром на планирану реконструкцију саобраћајних праваца од примарних сеоских насеља на припадајућим центрима. Утицаји са временског аспекта су дугорочни и позитивни, а са аспекта вероватноће су вероватни са степеном поузданости преко 50%.
		15		
6	Реконструкција и изградња недостајућих објеката јавних служби у сеоским насељима	13	2+; О; ВВД	Известан је дуготрајан позитивни утицај реорганизације и осавремењивања објеката јавних служби, посебно у сеоским насељима. Претпоставља се да ће индиректно утицати на задржавање млађег становништва у сеоским насељима (макар до завршетка средњошколског образовања) и могућности пружања адекватних здравствених услуга старијим контингентима становништва.
		15		

7	Повећање тржишне конкурентности пољопривредне производње	14	2+; O; ВД	Вероватан дуготрајан позитиван утицај развоја пољопривреде на бази пласмана аутентичних локалних производа, како на подручју општине, тако и у непосредном регионалном окружењу. Претпоставља се да ће доћи до формирања већег броја пољопривредних капацитета, а самим тим и до пораста запослености локалног становништва.
9	Развој привредно-радних зона и изградња складишно-дистрибутивног центра	13	2+; O; ВД	Известан је дуготрајан позитивни утицај развоја привредних зона на побошање економске структуре локалног становништва и пораст запослености, с обзиром на отварање нових радних места у привредним објектима. Негативни утицаји локалног карактера могу се јавити услед заузимања плодног пољопривредног земљишта у долинама Јасенице и Кубршнице, услед формирања привредних комплекса.
		14		
13	Развој водоводне и комуналне инфраструктуре, изградња ППОВ и антиерозионо уређење бујичних токова	3	3+; P; ВВД	Водоснабдевањем, одвођењем и пречишћавањем вода дугорочно се утиче на унапређење квалитета површинских и подземних вода. Могуће отварање радних места у сектору управљања водама. Индиректно, долази до побошања квалитета површинских и подземних вода, како у општини, тако и у целокупном сливном подручју Јасенице, Кубршнице и Великог Луга. Уређењем бујичних токова штити се пољопривредно земљиште и насељске структуре у њиховој непосредној околини.
		4		
		7	2+; O; ВВД	
		10		
		15		
14	Развој дистрибутивне гасоводне мреже до свих насеља у Општини	1	2+; O; ВД	Вероватан дуготрајан позитиван утицај развоја гасоводне мреже на смањење загађујућих материја у атмосфери пореклом од локалних котларница и ложишта индивидуалних домаћинстава на чврста горива. Такође, очекује да ће развој гасоводне мреже довести до унапређења енергетске ефикасности и значајног минимизирања гасова са ефектом „стаклене баште“.
		2		
		10		
15	Санација и рекултивација нехигијенске депоније „Рамњак“	7	2+; O; ВД	Вероватан дуготрајан позитиван утицај санације и коначног затварања неконтролисаног сметлишта. Очекује се даље унапређење система прикупљања отпада и његово селективно одлагање на регионалну санитарну депонију ван подручја општине.
		8		
16	Изградња рециклажног центра	7	2+; O; ВД	Увођење система рециклирања отпадних материја позитивно ће се одразити на успостављање еколошки одговорног третмана отпада на планском подручју, чиме ће се у великој мери допринети и добијању секундарних сировина, могућих за даље коришћење и прераду.
17	Интегрална заштита основних елемената животне средине (вода, ваздух, земљиште, бука)	1	2+; O; ВВД	Веома вероватан дуготрајан позитиван утицај примене прописаних мера заштите животне средине на еколошке карактеристике планског подручја. Претпоставља се да ће доћи до очувања и унапређења основних елемената животне средине, у случају поштовања правила и активности предложених планским документом. Очекује се и развој мониторинг система, као и институционално позиционирање свих субјеката који својом делатношћу утичу на природне и створене ресурсе.
		2		
		3		
		4		
		5		
		9		
12				
18	Проглашење заштићених природних добара и заштита непокретних културних добара	12	2+; O; ВВД	Известан је дуготрајан позитиван утицај званичног проглашавања потенцијалних природно вредних простора за заштићена природна добра у контексту одрживог развоја подручја. Заштита непокретних културних добара у складу са прописаним мерама допринеће очувању културних вредности и идентитета простора, уз њихово адекватно валоризовање у туристичке понуде планског подручја.

Резиме значајних утицаја плана:

Напред изнесене процене представљене у табелама представљају приказ вредновања планских решења са аспекта заштите животне средине. Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења на основне компоненте животне средине - ваздух, воду и земљиште, природне и створене вредности и укупан развој простора са аспекта циљева тратешке процене.

Значај утицаја процењује се у односу на величину тј. интензитет утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. У вишекритеријумској анализи планских решења у обзир је узета величина утицаја планских решења, затим је значај утицаја планских решења на животну средину, као и вероватноћа да ће се неки процењени утицај догодити у стварности, њихово погуће трајање и учесталост. Наведена планска решења су углавном из области заштите, привреде, саобраћаја и техничке инфраструктуре и укупно имају значајан позитиван, као и мали негативан утицај на очување квалитета животне средине Планског подручја, а многи утицаји планских решења нису само локалног карактера.

На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све техничке појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

На основу евалуације значаја утицаја закључује се да имплементација плана не производи стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју. Односно, могући су негативни утицај на самом извору појединих привредних активности, као и приликом изградње нових саобраћајница (приликом изградње и њихове експлоатације). Превенција негативних утицаја је могућа применом нових технологија, мера заштите животне средине, као и превенцијом удеса и акцидентата.

Са друге стране, идентификовани су следећи позитивни значајни утицаји:

1) Животна средина

- квалитет ваздуха и клима: смањење загађености ваздуха и смањење емисије „гасова стаклене баште“ услед повећања коришћења обновљивих видова енергије и гаса;
- квалитет вода: очување и побољшање квалитета вода унапређењем начина коришћења пољопривредног и шумског земљишта, контролисањем режима коришћења земљишта и применом система за контролу и пречишћавање отпадних вода;
- квалитет земљишта: смањење контаминације земљишта у пољопривреди и контролисано прикупљање и одлагање чврстог отпада;
- биодиверзитет, заштићена природна добра, предео: унапређење захваљујући планираном развоју шумарства и заштите биљног и животињског света; планираним мерама и програмима заштите природних вредности; унапређење предела антиерозионим радовима.

2) Социо – економски комплекс

- сеоска насеља: успоравање депопулације села мерама уређења центара насеља, унапређења јавних служби, комуналне инфраструктуре и привредних активности;
- запосленост: повећање запослености кроз реструктурисане пољопривреде и план инфраструктурног опремања привредних и туристичких зона;
- здравље становништва: планирани услови за обезбеђење квалитетне воде за пиће, доступност и квалитет здравствених услуга и смањење излагања загађеном ваздуху.

- ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Природна добра и ресурси		
Без плана		Поремећаји њиховог функционисања и опстанка услед негативног утицаја средине, недовољног степена заштите и њене примене. Недовољна брига о природним добрима и ресурсима
Са планом	Успостављање адекватног вида заштите и управљања. Заустављање угрожавања и пропадања природних добара и ресурса. Дефинисање мера заштите природних вредности и заштита биодиверзитета допринеће укупном повећању квалитета природних добара	

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Заштита животне средине, природне и културне вредности		
Без плана		Повећање загађења основних чинилаца животне средине, пре свега воде, али и земљишта и ваздуха, као и угрожавање природних и културних вредности подручја.
Са планом	Заустављање даље деградације животне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања, приоритета заштите и услова одрживог коришћења ресурса. Постизање рационалне организације, уређења и заштите простора. Обезбеђивање квалитетне животне средине - заштита вода уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу водних ресурса, потпуна заштита квалитета подземних вода, заштита земљишта уз интегрални однос у планирању и управљању земљишним ресурсима, заштита и очување квалитета ваздуха. Предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања. Интегрални и континуирани систем мониторинга животне и природне средине у општини. Успостављање система за институционално управљање животном средином, унапређење информисања јавности. Заштита природних и културних вредности и предела	

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Привреда и природни ресурси		
Без плана		Континуирано заузимање пољопривредних површина нарочито бесправном градњом. Смањење и деградација квалитетног пољопривредног земљишта. Деградација обрадивих површина, угрожавање екосистема, загађење подземних и површинских вода, загађивање земљишта чврстим отпадом и отпадним водама. Стихијски развој радних зона, проблеми са комуналном опремљеношћу. Нерационално и нелегално коришћење природних ресурса води њиховој деградацији

Са планом	<p>Дефинисање мера потребних за развој пољопривредне производње. Очување и унапређење квалитета пољопривредног земљишта. Потпунија валоризација потенцијала за пољопривредну производњу.</p> <p>Планско контролисано коришћење природних ресурса, у првом реду плодном пољопривредног тла, минералних сировина, вредних туристичких атракција, потенцијала за различите видове туризма и рекреације на води и копну, паралелно везано и за природне и културне вредности овог краја.</p>	
-----------	--	--

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Саобраћај		
Без плана		Повећање емисије и загађивања ваздуха, повећан ниво буке. Недовољна саобраћајна повезаност онемогућава развој подручја и доприноси депопулацији околних насеља.
Са планом	Планским коришћењем земљишта у заштитним појасевима путева ограничава се деградација педолошког супстрата. Изградњом саобраћајница повећава се квалитет простора и услови живота.	Изградња саобраћајница довешће до заузимања нових површина пољопривредног земљишта.

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Енергетика		
Без плана		Загађивање ваздуха из система за грејање и индивидуалних ложишта. Нерационална потрошња горива и слаба енергетска ефикасност.
Са планом	Смањење емисије загађујућих материја у ваздух као последице грејања. Побољшање квалитета природне средине и квалитет живљења у складу са прихватљивим еколошким и амбијенталним стандардима. Смањење енергетских потреба код свих потрошача енергије, путем примене стандарда енергетске ефикасности и коришћења енергије добијене из алтернативних обновљивих извора енергије	

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Управљање отпадом		
Без плана		Нехигијенско депоновање отпада што се манифестује великим еколошким проблемима по питању загађивања земљишта, подземних и површинских вода и ваздуха. Даље одлагање отпада на локацијама нехигијенских сметлишта која загађују животну средину и угрожавају здравље становништва.

Са планом	Успостављање система прикупљања, транспорта, третмана и депоновања отпада у складу са Националном стратегијом управљања отпадом. Постепено решавање постојећих проблема загађивања земљишта, подземних и површинских вода и ваздуха који су последица неадекватног депоновања. Побољшање предеоних карактеристика и амбијенталних вредности Санација и рекултивација постојећих нехигијенских сметлишта, како би се отклонила перманентна опасност загађења животне средине.	
-----------	---	--

Закључује се да позитивни ефекти доношења и реализације предметног Плана (поготово они који се односе на стварање бољих услова за развој Планског али и ширег подручја), премашују негативне ефекте реализације решења овог Плана који се односе највећим делом на извесно деградирање животне средине углавном у појасу уз саобраћајнице, насеља и водотокове, језера и канале, где се планира нова изградња и садржаји), као и евентуалне негативне последице по животну средину у случају акцидента. С озиром да План и овај Извештај прописују мере заштите животне средине при реализацији и функционисању планираних намена и објеката у редовним и акцидентним ситуацијама, угрожавање животне средине у случају реализације и функционисања планираних намена ће бити сведено на најмању могућу меру.

Поред тога, планска решења која се односе на контролисано коришћење пољопривредног земљишта, нову изградњу у насељима и унапређење услуга и инфраструктурне опремљености постојећих насеља су сигурно врло повољни са аспекта живота становништва и функционисања простора.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

- КУМУЛАТИВНИ И СИНЕРГИЈСКИ УТИЦАЈИ

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени, стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Примера ради, кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта.

Позитивни кумулативни и синергијски ефекти планских решења очекују се превасходно у погледу побољшања квалитета површинских и подземних вода, као и у погледу ефикасног третмана чврстог комуналног отпада. Инвестирање у изградњу инфраструктурних система (ППОВ, водоводна мрежа, евентуални рециклажни центар) допринеће укупном побољшању заштите животне средине, и уопштено, здравља

Са друге стране, негативни кумулативни ефекти који се могу очекивати реализацијом планских решења односе на могућност несавесног угрожавања природних вредности подручја услед реализација планских решења из домена саобраћаја (нове саобраћајнице, нова марина и пристаниште и сл.) и привредних објеката, опасност од неконтролисане конверзије пољопривредног у грађевинско земљиште, могуће повећање концентрације загађујућих материја у води, ваздуху и земљишту, повећану буку, потенцијалну опасност од настанка удеса и акцидентних ситуација, итд.). Негативни кумулативни ефекти услед суперпонирања буке могу се очекивати у подручјима непосредне близине будуће пруге за велике брзине, државних путева и мреже локалних путева у оквиру грађевинског подручја (у случају суперпонирања, резултатни ниво буке у зони преклапања би прелазило гранични дозвољени ниво буке за око 10 6В (А)).

Поред наведеног, важно је напоменути и утицаје који су привременог карактера и који се односе на период уређења терена и изградње објеката када се може јавити повећано загађење ваздуха (првенствено прашином), загађење буком у периоду рада грађевинских машина, загађење тла и подземних вода (услед акцидентног испуштања уља и мазива у тло), загађење отпадом и др. Ове активности морају да се контролишу како би загађење животне средине током рушења и изградње било минимално. У погледу ових неповољних утицаја привременог карактера поготово је угрожено подручје на којем се намерава изградња пруге за велике брзине, новог државног пута „Вожд Карађорђе“, привредних капацитета и других инфраструктурних објеката.

VI.2. Опис мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину

ПРИНЦИПИ, КРИТЕРИЈУМИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ И УРЕЂЕЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Унапређење постојећег стања животне средине оствариће се *применом принципа смањења негативног утицаја на животну средину*, као основног модела који интегрално разматра утицај планских решења на природне и створене вредности. Концепција развоја у области заштите животне средине заснива се на унапређењу постојећег стања основних медијума животне средине, што ће се остварити изградњом недостајућих инфраструктурних објеката и система у функцији заштите животне средине (првенствено канализационе инфраструктуре, редовним чишћењем каналских система и унапређењем система управљања комуналним и опасним отпадом), поштовањем стандарда и норматива законске регулативе, формирањем базе података о локалним загађивачима и успостављању еколошки одговорног понашања свих правних и физичких лица чије активности могу у извесној мери допринети деградацији животне средине. У складу са законском регулативом и проценом утицаја потенцијално ризичних објеката, потребно је обезбедити заштитне зоне и одстојања између објеката са повећаним загађењем и ризиком за животну средину и здравље људи од зона становања и других вулнерабилних објеката и зона.

Од посебног значаја је и заштита природно вредних и очуваних екосистема планског подручја (пољопривредно земљиште, као простори дуж водотокова, у зони шуме Микуља и сл.), као и простора код којих квалитет животне средине није битније нарушен, уз санацију и ревитализацију деградираних и угрожених екосистема у циљу стварања квалитетније животне средине. Такође, истиче се и потреба резервисања и очувања подручја која се из стратешких разлога не смеју загађивати и уништавати (потенцијална изворишта водоснабдевања, заштитни појасеви зеленила, заштићене природне вредности и др).

Интегрисање основних принципа заштите животне средине у све процесе планирања, пројектовања и реализације оствариће се и спровођењем поступка стратешких процена утицаја у фази израде планских докумената, као и студија о процени утицаја објеката на животну средину на нивоу пројектне документације, чиме се већ у почетним фазама планирања могу предложити планска решења прихватљива са еколошког аспекта и правовремено предупредити могући негативни утицаји планираних интервенција на просторне вредности подручја.

- КРИТЕРИЈУМИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА РАЗВОЈА

Урбанистичке мере заштите имплементирани су у планска решења, а овим Планом су дефинисани и критеријуми и мере заштите по појединим областима развоја:

Критеријуми заштите животне средине од негативних утицаја привредних делатности

■ Привредни развој Беле Цркве се очекује кроз ревитализацију и технолошко унапређење у складу са еколошким захтевима према европским стандардима, привредних делатности на постојећим локацијама, или изградњу нових привредних објеката и комплекса, по могућству, искључиво у периферној зони насеља. Ово се посебно односи на нове привредне паркове, из домена дгеепЛеН инвестиција и на принципу БАТ технологија.

■ Према могућим негативним утицајима на животну средину, односно према могућем еколошком оптерећењу, утврђују се следеће категорије делатности, односно привредних

предузећа:

Категорија А - мале фирме чије је еколошко оптерећење знатно испод граничних вредности могу бити лоциране унутар стамбеног насеља. Делатности ових фирми, као што су занатске услуге и оправке, технички сервиси, пекарске и посластичарске, израда и оправка предмета од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, по правилу не смеју изазивати непријатности суседном становништву и немају ризик од хемијског удеса.

Категорија Б - мале и средње фирме које могу имати мали, краткотрајни, локални утицај на окружење у случају удеса; могуће присуство мањих количина штетних материја, ризик од хемијског удеса - мали. Ова категорија фирми (веће електро - механичарске радионице, израда производа од готових сировина пластичних маса, израда производа од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, складишта грађевинског материјала и друге), може бити лоцирана на рубним деловима стамбеног насеља на минималном одстојању од 100 m тако да делатност у редовном раду не угрожава здравље и безбедност становништва и не изазива непријатност суседству.

Категорија В - фирме које у случају удеса могу имати умерени утицај на непосредно окружење, присутне су мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса - средњи. Ове фирме (тржни центри и већа складишта - изнад 5.000т², прехранбена индустрија, текстилна индустрија, итд.), морају бити лоциране на минималном одстојању од 100 -500m од стамбеног насеља тако да при редовном раду на том растојању не угрожавају здравље и безбедност становништва и не изазивају непријатност суседству.

Категорија Г - фирме које у случају удеса могу имати средњи утицај на животну средину, присутне веће количине опасних материја, мање количине врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса - велики. Овде припадају метало-прерађивачка индустрија, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехранбена индустрија, итд., које према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на минималном одстојању од 1000 m од стамбеног насеља тако да њихов редовни рад не изазива опасност и непријатност суседству. За ове фирме предвиђа се и додатна обавеза формирања заштитног зеленог појаса унутар граница привредног комплекса.

Категорија Д - фирме које могу имати веома велики утицај на животну средину ширег окружења у случају хемијског удеса, присутне велике количине опасних и врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса - веома велики. Ове фирме према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на минималном одстојању од 1500 m од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању у редовном режиму рада не угрожава здравље и безбедност становника и не изазива непријатност суседству. У питању су веће индустрије базне хемије, рафинерије нафте и петрохемија, веће индустрије лекова, енергетика, дистрибутивна складишта нафте и деривата и друге.

■ Забрањена је изградња /уређење складишта опасних и отпадних материја, као и отворених складишта за отпадна возила, кабасти отпад, секундарне сировине и сл. у зонама становања.

■ На територији Плана се не планирају нове локације привредних делатности типа **Д**.

■ Уколико се планирају нове локације делатности типа **Г**, односно проширење и повећање капацитета постојећих фирми, обавезно је њихово технолошко унапређење и реализација у складу са прописима. Изузетак су делатности прехранбене индустрије које се морају планирати и функционисати на еколошки прихватљив и прописан начин.

■ Нове локације делатности типа **В** се планирају у зони планираној за нове комерцијалне и привредне садржаје, а за постојеће фирме из ове категорије је обавезно њихово технолошко унапређење, како на постојећим локацијама тако и у случају њиховог проширења или повећања капацитета.

■ Постојеће фирме наведених категорија које могу имати најмање умерен утицај (од категорије **В** па на даље), а које не могу да задовоље потребне критеријуме са аспекта заштите животне средине, безбедности и здравља људи, или су потенцијални ризици од настанка удеса велики, морају се реконструисати или дислоцирати на одговарајуће безбедне локације.

■ Приликом формирања нових привредних зона и објеката утврђују се урбанистичка правила и услови заштите животне средине за одређене еколошке категорије предузећа која се заснивају на минималним планским површинама круга предузећа и обавезним заштитним растојањима између потенцијалних извора опасности у кругу и стамбених насеља, као што је приказано у наредној табели.

Табела 4: Минимални услови за лоцирање привредних делатности

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА*	А	Б	В	Г	Д
Могућност емисије штетних материја у ваздух	загађивачи без значаја	загађивачи малог значаја (токсичне материје, запаљиве материје Класа 1)	загађивачи средњег значаја (токсичне материје, запаљиве материје Класа 2)	загађивачи великог значаја (врло токсичне материје, запаљиве материје Класа 3)	загађивачи веома великог значаја (врло токсичне материје, запаљиве материје Класа 4)
Ризик од хемијског удеса	нема или занемарљив	мали	средњи	велики	веома велики
Бука - ЈВ(А)	<50	<55	<60	<65	>65
Површина комплекса (Ка)	-	<3	3-80	80-300	>300
Заштитно одстојање од границе комплекса (г)	до 50	100	100-500	1000	>1500
Потребна урбанистичка документација за заштиту животне средине**	-	ПУ	ПУ ПО	ПУ,ПО СПУ	ПУ,ПО СПУ

*када је присутно више ризика категорија предузећа се одређује орема највећем ризику **ПУ=процена утицаја пројеката (објекта) на животну средину. ПО=процена опасности од хемијског удеса, СПУ=стратешка процена утицаја комплекса на животну средину

Наведена заштитна одстојања су минимална, (дефинисана према Guidance SFK/TAA-GS-1 CL.SEVESO II Directive). На основу урађених процена ризика од хемијског удеса а према ризику које носе одређене делатности ће се утврђивати накнадно, према директиви SEVESO II, морају се поштовати и не ослобађају привредна предузећа од обавезе доследног спровођења свих законом предвиђених техничко- технолошких мера по стандардима ЕУ. **Уколико се утврди да се у оквиру редовних технолошких поступака одређених делатности није могуће управљати ризицима по животну средину или су они велики, такве делатности се морају трансформисати у еколошки прихватљиве или иселити на другу локацију која обезбеђује заштитну зону.**

SEVESO II Директива захтева процену ризика од хемијских акцидентата већих размера, планирање мера за смањење вероватноће и интензитета могућег опасног догађаја на постројењу, мера за смањење последица могућег удеса у кругу постројења и нарочито изван тог круга, и даје препоруке за потребна одстојања од повредивих објекта. SEVESO II Директива је у нашем законодавству утемељена Законом о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину („Сл.гласник РС“, бр.36/09).

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (IPPS закон) дефинисана је интегрисана дозвола. Интегрисана дозвола се издаје за рад нових постројења, као и рад и битне измене постојећих постројења, које су у обавези да прибаве интегрисану дозволу до 2015. године.

Чланом 12. Директиве, обавезују се надлежни органи да контролишу:

- избор локације нових постројења,

- модификације постојећих постројења,

- планирање изградње нових повредивих објеката у близини постојећих опасних постројења, као што су саобраћајни чворови, објекти јавне намене, велики тржни центри, стамбене зоне и друго.

Дугорочно посматрано, спровођење наведених услова ће обезбедити одговарајућа безбедна (сигурносна) одстојања између опасних постројења и стамбених зона, зграда и простора јавне намене, рекреационих и других осетљивих зона. Ови услови подразумевају да се просторне импликације већих акцидентата морају узети у обзир приликом планирања намена земљишта. То је у ствари прва и најважнија мера заштите од последица акцидентата већих размера.

- Тачна удаљења за објекте из категорија В и Г са аспекта хемијских удеса одређиваће се за сваки објекат посебно, на основу процена опасности, верификованих од надлежног министарства.

- Сва постројења или делатности морају поступити у складу са Законом и прописима који се односе на интегрисано спречавање и контролу загађења животне средине.

- Ради унапређења свеукупног стања животне средине, постојећи објекти и производни погони који се задржавају морају спровести све неопходне урбанистичке, техничко-технолошке, санационе, организационе мере заштите у складу са захтевима Закона о заштити животне средине и другим прописима који уређују дату област, а у складу са законодавством ЕУ. Све постојеће и планиране делатности технологију морају прилагодити стандардима и прописима заштите животне средине и здравља људи. Делатности које не могу у потпуности да се прилагоде еколошким захтевима и ризику и последице по околину сведу на минимум, морају се изместити на другу адекватну локацију.

- У фази трансформације комплекса мора се извршити испитивање потенцијалног историјског загађења а потом санација и ремедијација пре било какве планиране изградње.

- Основни инструмент за управљање хемијско-технолошким ризику је дословна примена Правилника о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде извештаја

о безбедности и плана заштите од удеса („Сл. гласник РС“ бр. 41/2010), као и друга акта из ове области.

- Мере заштите за комплексе, објекте и постројења се односе пре свега на обавезу израде процене ризика од хемијског удеса, којом ће се поред осталог утврдити и мере заштите. Ова студија мора бити оверена од стране надлежног органа за заштиту животне средине. Комплекси/ постројења који не добију сагласност надлежног органа, морају се иселити на другу локацију или своју делатност прилагодити условима безбедним за здравље људи и испунити захтеве у погледу квалитета животне средине.

- Оператери SEVESO постројења, односно комплекса у коме се обављају активности у којима је присутна или може бити присутна једна или више опасних материја у прописаним количинама, дужан је да предузме све мере заштите од хемијског удеса и ограничавање утицаја тог удеса на живот и здравље људи и животну средину у циљу стварања услова за управљање ризиком у складу са Законом о заштити животне средине.

- У процесу спровођења планског документа обавезно је поштовање и следећих мера:
- смањити емисију у ваздух CO₂, NO_x, ОС, PAH, суспендованих честица и других загађујућих материја у постојећим PPC индустријским постројењима која не задовољавају ЕУ стандарде у складу са Програмом мера прилагођавања рада постојећег постројења или активности прописаним условима;
- изградити одговарајућа постројења за пречишћавање технолошких отпаних вода ако њихов квалитет не задовољава критеријуме за упуштање у реципијент;
- увести чистије производње и систем управљања заштитом животне средине (EMAC) у постојећа индустријска постројења ,за нова постројења примену технологије и процеса у производњи који испуњавају прописане стандарде заштите животне средине и обезбеђују заштиту животне средине по најбољим доступним технологијама;
- груписати сродне и компатибилне делатности у оквиру саме привредне зоне;
- имплементирати интегрисани систем дозвола за индустријска постројења у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине;
- управљање свим категоријама отпада као и посебним токовима отпада и амбалажом насталим у току коришћења објеката, мора бити у складу са законима којима је уређена ова област и другим важећим прописима из ове области и/или плановима управљања отпадом;
- спроводити санацију и ремедијацију контаминираниог земљишта у привредним - индустријским комплексима;
- повећати енергетску ефикасност и уштеду сировина у индустрији и свим другим областима;
- спроводити прописан начин складиштења сировина, полупроизвода и производа у циљу заштите земљишта и подземних вода од загађења, у складу са посебним законима;
- Обезбедити:
 - сакупљање, разврставање, привремено складиштење и испоруку отпадних материја које имају карактеристике штетних и опасних материја, као и отпада из постројења за пречишћавање технолошких вода, у складу са важећим прописима из ове области;
 - одговарајући број и врсту контејнера за одлагање неопасног отпада на водонепропусним површинама (комунални отпад, рециклабилни отпад-папир, стакло, лименке, ПВЦ боце и слично).

Критеријуми заштите од утицаја пољопривреде

■ У општини Смедеревска Паланка се налазе велике површине пољопривредног земљишта и пољопривредна оријентација подручја је веома изражена а пољопривреда, као делатност, је заступљена као традиционална делатност становништва, али и развијена у оквиру површина, комплекса и прерађивачких капацитета прехрамбене индустрије.

■ Планом је, у циљу заштите земљишта и подземних вода, као и заштите здравља људи дефинисано да се на пољопривредним површинама као и зеленим површинама у оквиру Планског подручја, забрањује коришћење пестицида који спадају у ПОП-с, а користе се у циљу заштите биља.

■ Планом је утврђено заштитно одстојање између стамбених објеката и ораница, односно плантажних воћњака који се интензивно третирају вештачким ђубривом и дозвољеним хемијским средствима за заштиту биља од најмање 800m. У заштитном појасу од 10 m између границе пољопривредних парцела и обале водотока није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива. Уколико је водоток у граници заштитне зоне водоизворишта важе услови из Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања као и други прописи који уређују ову област.

■ Утврђују се минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточних фарми и

објекта у суседству, и то: од стамбених зграда 200 m, од магистралних путева 200 m, од речних токова 200 m и од изворишта водоснабдевања 800 m. Наведена одстојања могу бити и већа за фарме са преко 500 условних грла, ако то захтева процена утицаја на животну средину.

Критеријуми заштите изворишта водоснабдевања

С обзиром на богатство у подземним ресурсима воде за пиће, у случају активирања нових изворишта и заштите постојећих, земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања, у складу са важећом регулативом, морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност изворишта и здравствену исправност воде.

Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања ("Сл. гласник РС" бр 92/08) ближе се прописује начин одређивања и одржавања зона санитарне заштите подручја на коме се налази извориште које се о количини и квалитату може користити за јавно снабдевање водом за пиће.

Одржавање зоне III - шира зона санитарне заштите

У зони III не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
- производња, превоз и манипулисање опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
- комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата;
- испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења;
- изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода;
- експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних сировина;
- неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем;
- неконтролисано крчење шума;
- изградња и коришћење ваздушне луке;
- површински и подповршински радови, минирање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања;
- одржавање ауто и мото трка.

Одржавање зоне II - ужа зона санитарне заштите

У зони II не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- изградња или употреба објекта и постројења, коришћење земљишта или вршење друге делатности из члана 27. овог правилника;
- стамбена изградња;
- употреба хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака;
- употреба пестицида, хербицида и инсектицида;
- узгајање, кретање и испаша стоке;
- камповање, вашари и друга окупљања људи;
- изградња и коришћење спортских објеката;
- изградња и коришћење угоститељских и других објеката за смештај гостију;
- продубљивање корита и вађење шљунка и песка;
- формирање нових гробаља.

Одржавање зоне I - зона санитарне заштите

У зони I не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

- изградња или употреба објекта и постројења, коришћење земљишта или вршење друге делатности из члана 28. овог правилника;
- постављање уређаја, складиштење опреме и обављање делатности који нису у функцији водоснабдевања;
- кретање возила која су у функцији водоснабдевања ван за то припремљених саобраћајница, прилаз возилима на моторни погон која нису у функцији водоснабдевања, коришћење пловила на моторни погон, одржавање спортова на води и купање људи и животиња;
- напајање стоке;

- узгајање рибе ради комерцијалног изловљавања.

На руралном подручју Плана без градске канализације, до реализације планиране савремене канализације за прикупљање отпадних вода могу се користити водонепропусне септичке јаме. При издавању урбанистичко - техничких услова, димензије сваке појединачне јаме одредити на основу потрошње воде и капацитета расположивих цистерни за одвожење отпадних вода.

Критеријуми заштите у зонама уз саобраћајнице

■ Правила и заштитне зоне за планирања других намена земљишта уз појасеве саобраћајница дефинишу се у односу на еколошко оптерећење, а безбедност са аспекта саобраћаја регулисана је другим законским и подзаконским актима.

- Ради смањења нивоа буке потребно је:
- извршити интервенције на самом извору буке, што подразумева побољшање акустичних својстава коловозне површине уградњом специјалних врста вишеслојног порозног асфалта који може у одређеној мери редуковати буку;
- као допунска мера, у појасу непосредне заштите примењује се садња зеленог заштитног појаса, дрвореда као и, по потреби, изградња вертикалних акустичких баријера на одређеним деоницама (изглед и карактеристике ових баријера треба прилагодити амбијенту, а тачна позиција ће детаљно бити утврђена у току израде техничке документације на деоницама где су објекти најугроженији и Студије о процени утицаја на животну средину, а у сарадњи са надлежним институцијама за заштиту). Приликом израде планске документације треба обезбедити регулацију саобраћајница у којима ће бити могуће постављање акустичне баријере;
- нивои буке по зонама морају бити у складу са са важећом регулативом којом се ова област уређује.

Зоне паркирања

Регулисање паркирања подразумева изградњу:

- вануличних паркиралишта, паркинга и гаража у складу са важећим нормативима и стандардима прописаним за ту врсту објеката;
- тип надземне гараже (отворена или затворена) одредити у фази пројектовања на основу претходно извршеног прорачуна концентрација загађујућих материја и протока свежег ваздуха потребног за вентилацију гараже, узимајући у обзир квалитет ваздуха околног простора и намене у непосредном окружењу;
- у циљу унапређења амбијенталних вредности и смањења негативних утицаја на отвореним надземним гаражама афирмисати вертикално озелењавање фасада као и кровно озелењавање;
- надземне гараже и паркиралишта у систему „*рагк апд лве*“ не планирати у близини "осетљивих" објеката (дечије установе, школе, здравствене станице..);
- надземне гараже и паркинг просторе не планирати у унутрашњим двориштима компактних блокова;
- у оквиру подземних гаража које се налазе у стамбеним/пословним зградама или у близини, обезбедити систем принудне вентилације (вентилациони одвод се мора извести изнад највише зграде у окружењу у "слободну струју ваздуха");
- отворена паркиралишта и паркинге у стамбеним и пословним зонама планирати савременим принципима озелењавања;
- отворене паркинг површине у зонама заштите водоизворишта, као и у привредним и индустријским зонама и транспортним терминалима, без обзира на зону заштите, планирати као водонепропусне површине са системом за прихват атмосферских вода, које се пре упуштања у реципијент морају третирати преко сепаратора масти и уља.

Систем снабдевања нафтним дериватима

Мере које је такође потребно спровести у наредном периоду су:

- модернизација постојећих складишних капацитета; и
- техничко технолошко унапређење свих објеката за дистрибуцију нафте и нафтних деривата како би се обезбедила еколошка заштита
- При одабиру нових локација за изградњу станица за снабдевање горивом, у зонама намењеним становању, морају бити испоштовани следећи критеријуми:
 - удаљеност претакалишта светлих течних горива и одушних атмосферских цевима- АТ вентила од стамбених објеката у окружењу не може бити мања од 25 m,
 - удаљеност резервоара и претакалишта течног нафтног гаса (ТНГ-а) од стамбених објеката у окружењу не може бити мања од 35 m.

- Станице за снабдевање горивом се не могу градити на удаљености мањој од 100 т од границе комплекса дечије установе и школе.
- Могућност задржавања постојећих станица за снабдевање горивом, изграђених у зонама намењеним становању или у контакту са јавним објектима и комплексима, њихова реконструкција и проширење капацитета претходно се мора доказати извршеним моделирањем удеса и анализом ризика од удеса.

ВРСТЕ МЕРА ЗАШТИТЕ

Заштита животне средине подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе и прописа утврђених законском регулативом. У том смислу се, на основу анализираних стања животне средине у планском подручју и његовој околини и на основу процењених могућих негативних утицаја, дефинишу мере заштите. Мере заштите имају за циљ да утицаје на животну средину у оквиру планског подручја сведу у оквиру граница прихватљивости, а са циљем спречавања угрожавања животне средине и здравља људи. Мере заштите омогућавају развој спречавају конфликти на датом простору што је у функцији реализације циљева одрживог развоја.

Дефинисање мера заштите има за циљ да се утицаји на животну средину сведу у границе прихватљивости, односно допринесу спречавању, смањењу или отклањању сваког штетног утицаја на животну средину.

Основни развојни циљ - заштита и унапређење животне средине постићи ће се кроз побољшање њеног квалитета укупно, као и појединих њених елемената: ваздуха, воде, земљишта и живог света. Овај развојни циљ оствариће се спровођењем низа мера различитог карактера:

- **правних - нормативних мера**: доношење општих нормативно-правних аката Општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите и поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања Закона; израда катастра загађивача и стално ажурирање од стране надлежних органа, при чему је нарочито важно успостављање мерних пунктова загађивача и услова праћења загађивача; забрана и ограничавање градње објеката који су потенцијални загађивачи у зонама становања, друштвених, рекреативних, здравствених, школских и других центара активности;
- **техничко-технолошких мера**: прилагођавање технолошких и производних процеса у индустрији захтевима и условима заштите од загађивача животне средине; уградња, контрола, употреба и одржавање инсталација и уређаја за пречишћавање загађених отпадних гасова и вода;
- **просторно-планских мера**: правилан избор локације (нарочито производних и непроизводних објеката) уз поштовање мезо и микролокационих карактеристика простора; формирање санитарних заштитних зона око индустрија и великих саобраћајница, при чему ширина санитарних зона зависи од степена загађења; овде се посебно наглашава *израда елабората процена утицаја* којима ће се оцењивати планска и пројектна решења у односу на захтеве животне средине, у складу са Законом.
- **економских мера**: прибављање материјалних средстава потребних за остваривање циљева заштите и унапређења животне средине кроз мере фискалне политике, издвајање доприноса из цене производа и услуга, накнаде за коришћење грађевинског земљишта, као и финансирање из новчаних накнада и казни за емитовање штетних продуката преко МДК у животну средину.

Концептом ППО-а дате усмеравајуће одреднице послужиле су као оквир за дефинисање мера и активности везаних за планирање организације, уређења и заштите планског подручја, при чему је захтевима унапређења квалитета и заштите животне средине посвећена одговарајућа заслужена пажња. Заштита животне средине у овом плану обухвата мере заштите природне средине (ваздуха, воде, земљишта и заштите од буке и вибрација), заштите природе и вегетације, заштите непокретних културних добара и заштите од елементарних непогода и ратних разарања.

Спровођење ових и других мера утицаће на смањење ризика од загађивача и деградације животне средине, као и на подизање постојећег квалитета животне средине, што ће се одразити и на подизање квалитета живљења уопште на подручју општине Смедеревска Паланка.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У овом Плану заштита и унапређење животне средине спроводи се применом сета мера у домену:

- > смањења притисака на животну средину (санације утицаја "стarih" постојећих загађења, заштите ваздуха, вода, земљишта, вегетације заштите од буке, јонизујућег и нејонизујућег зрачења и сл.)
- > заштите и унапређења стања (ваздуха, вода, земљишта, биодиверзитета и др.)
- > смањења негативних ефеката на животну средину
- > осталих пратећих активности (израде и функционисања регистра вредних простора, катастра загађивања и мониторинга животне средине на основу усвојених индикатора и др).

- Мере санације утицаја историјских загађења

Мере санације утицаја "стarih" постојећих загађења обухватају различите активности које ће утицати на смањење притисака на животну средину, а последично и унапређење стања квалитета животне средине:

- рашчишћавање терена, уклањање нефункционалних и санирање постојећих објеката који се не уклапају у планиране намене;
- у комплексима привредних и других делатности у којима се региструју загађења земљишта извршити санацију и ремедијацију терена, што подразумева уклањање површинског слоја контаминираниог земљишта у зони утицаја емитера загађења. Детаљне методе и обим санације треба да буду дефинисани кроз Стратешке процене утицаја на животну средину за Планове детаљне регулације, односно Студије о процени утицаја и Пројекте санације и ремедијације за Техничку документацију, у складу са законом;
- после завршетка експлоатације минералних сировина (глине, песка, шљунка) обавезно спровести рекултивацију терена у складу са одговарајућим пројектом рекултивације и мерама заштите;
- уклањање комуналног отпада са површине земљишта на дивљим депонијама
- на старим депонијама треба спровести дегазацију у циљу завршетка процеса декомпозиције комуналног отпада са консолидацијом прекривке, тј. површинског слоја земљишта.

У наредном планском периоду, с обзиром на садашњи квалитет животне средине, као и планирани развој који ће уследити, неопходно је спроводити све Законом и овим Планом предвиђене мере заштите животне средине, како би природне вредности и реурси којима подручје општине Смедеревска Паланка располаже и у будућности остале развојни потенцијал у функцији одрживог просторног развоја Општине.

Концепт заштите средине подразумева:

1. Заустављање негативних деловања на животну средину
2. Заштита животне средине на бази рационалног коришћења природних извора - земљишта, ваздуха, вода, биљних и животињских популација, дрвног потенцијала, обновљивих извора енергије (енергија ветра, сунца, биомасе и др.)
3. Унапређење квалитета животне и радне средине у насељима, уређењем, опремљивањем, обликовањем, оплемењивањем простора
4. Успостављање контроле и праћења квалитета животне средине (воде, ваздуха, тла), односно мониторинг животне средине
5. Увођење интегрисане дозволе за постројења и активности у складу са Уредбом о врстама активности за која се издаје интегрисана дозвола („Сл.гласник РС“, бр. 84/05).

Као основни услов за постизање што вишег квалитета реализације планских поставки и њиховог утицаја на животну средину, саставни део Плана представља и **Извештај о стратешкој процени утицаја планских решења на животну средину**. Планска решења ППО и мере које се утврђују кроз стратешку процену посебно се односе на праћење реализације планских решења и мера заштите животне средине, кроз успостављање и функционисање свеобухватног мониторинга животне средине. Преко овог мониторинга ће се пратити квалитет животне средине и његове промене, нарочито у односу на реализацију планских решења.

Такође, сви носиоци посла, током израде пројектне документације обавезни су да надлежном органу општине Смедеревска Паланка за послове заштите животне средине поднесу захтев за одређивање потребе израде **процене утицаја пројеката на животну средину**, што је законски регулисано Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/04),

односно Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08). Студија процене утицаја на животну средину се врши за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљање отпадом и комуналних делатности, као и за све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра, на основу чега представља значајан инструмент у регулисању негативних утицаја реализације одређених пројеката на квалитет и очување природних и створених карактеристика подручја.

Планска решења која могу имати значајан утицај на животну средину су: планирани коридор пруге за велике брзине, изградња канализационе мреже са ППОВ, развој дистрибутивне гасоводне мреже, реализација нових привредних зона, планирана обилазница око Смедеревске Паланке, као и изградња нових саобраћајница која повезују насељена места Општине.

Реализација циљева оствариће сеприменом принципа *превенције и предострожности*, односно *применом принципа смањења негативног утицаја на животну средину*, као основног модела који интегрално разматра утицај планских решења (саобраћај, индустрија, пољопривреда, туризам, инфраструктура) на природне и створене вредности. Концепција развоја у области заштите животне средине заснива се на унапређењу постојећег стања основних медијума животне средине, што ће се остварити изградњом недостајућих инфраструктурних објеката и система у функцији заштите животне средине (ППОВ, канализациони ситеми, трансфер станица чврстог комуналног отпада, регулација корита бујичних токова и др.), поштовањем стандарда и норматива законске регулативе, формирањем базе података о локалним загађивачима и успостављању еколошки одговорног понашања свих правних и физичких лица чије активности могу у извесној мери допринети деградацији животне средине.

Уз то, Планом се препоручује примена приступа „*чистије производње*“ за сва постојећа и будућа предузећа чији производни процеси могу негативно утицати на стање животне средине. Предузећа која буду примењивала чистију производњу у својим производним процесима требало би да остваре економску добит кроз смањење трошкова рада, смањен обим третмана отпада, смањење трошкова одлагања, смањење загађење животне средине, итд. Инвестирање у чистију производњу дугорочно утиче на боље економске резултате предузећа и смањује трошкове у односу на примену решења за третман већ насталог отпада.

Планиране мере заштите животне средине представљају **перманентне активности**, њихова реализација почиње одмах и примењују се у току целог планског периода.

Заштита ваздуха

Заштита ваздуха остварује се предузимањем мера систематског праћења квалитета ваздуха, смањењем загађивања ваздуха загађујућим материјама испод прописаних граничних вредности имисије, предузимањем потребних мера за смањење емисије, као и праћењем утицаја загађеног ваздуха на здравље људи, природна добра и животну средину.

Очување квалитета ваздуха на подручју општине и остваривање вишег нивоа квалитета ваздуха у општинском центру и осталим насељима, привредним зонама и дуж јачих саобраћајних праваца, засниваће се на примени следећих мера заштите:

- 1) смањење нивоа емисије из постојећих извора
 - применом еколошки повољније технологије у топлани «Гоша» у Смедеревској Паланци, као и на осталим изворима аерозагађења;
 - преиспитивањем режима саобраћаја у ширем центру града, повећањем проточности главних градских саобраћајница и популаризацијом железничког и бициклистичког саобраћаја;
 - коришћењем гаса и алтернативних горива (биогаз и др.) у свим возилима друмског саобраћаја;
 - развојем система даљинског грејања у општинском центру и усклађивањем режима рада постојећих котларница и индивидуалних ложишта са прописима; и
 - повећањем потрошње обновљивих и еколошки прихватљивих извора енергије за грејање домаћинства и коришћење у пољопривредној производњи (ветар, сунчева енергија, биомаса, ...).

2) ограничавање емисије из нових извора

- спречавањем додатних емисија из нових извора које би погоршале квалитет ваздуха у насељима и зонама на подручју општине;
- изработом Студије процене утицаја при реконструкцији постојећих и изградњи нових објеката, као и при извођењу радова који могу угрозити квалитет ваздуха; и
- применом најбоље доступне технологије у свим новим привредним објектима, што представља и законску обавезу ради добијање интегрисане дозволе предузећа (БАТ технологије).

3) успостављање система мониторинга квалитета ваздуха

- увођењем мерних места за контролу квалитета ваздуха (пре свега у централној зони општине, у индустријским зонама и дуж главних саобраћајних праваца);
- попис извора загађења и вођење евиденције о стању загађености из ових извора,
- одређивање и формирање санитарно заштитних зона око већих индустријских и комуналних објеката – загађивача ваздуха, као и
- формирање зелених појасева дуж јавних путева првог реда, а нарочито дуж деоница пута које ће тангирати зоне становања и јавних функција ради редукације праашености и негативног утицаја издувних гасова.

Заштита вода

Заштита вода и њихово коришћење остварује се у оквиру интегралног управљања водама спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина. Воде се могу користити, а отпадне воде испуштати уз примену одговарајућег третмана, на начин и до нивоа који не представља опасност од загађивања. Мере заштите вода обезбеђују спречавање или ограничавање уношења у воде опасних, отпадних и других штетних материја, праћење и испитивање квалитета површинских и подземних вода, као и квалитета отпадних вода и њихово пречишћавање.

Заштита вода у сливним подручјима Јасенице, Кубршнице и Великог Луга од загађења и других утицаја који могу неповољно да делују на водотоке, издашност изворишта и здравствену исправност воде за пиће засниваће се на примени следећих мера заштите:

1) враћање квалитета вода у прописану класу (према Уредби о категоризацији водотока «Сл. Гласник РС», бр. 5/68), приоритетно речних токова Јасенице и Великог Луга

2) заштита водоизворишта, површинских и подземних вода

- строгим придржавањем прописаних активности у зони изворишта минералних вода «Паланачки кисељак», у складу са «Одлуком о начину одржавања и мерама заштите у зонама санитарне заштите изворишта минералне воде Паланачки кисељак» (бр. 514-1/02-02/2, «Међуопштински службени лист бр. 8/2002);
- прецизним дефинисањем зона санитарне заштите, изработом пројектне документације и спровођењем мера заштите изворишта водоснабдевања градског подручја («Рудине», «Сингер» и «Булине воде») од загађивања и спречавања могућег деловања спољних фактора. Посебно се наглашава обавеза пројектовања обилазнице око Смедеревске Паланка ван граница непосредне и уже зоне заштите изворишта «Булине воде» и Сингер»;
- забраном свих активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима и површинским токовима;
- успостављањем мреже пијезометара у алувијалној равни река Јасенице и Кубршнице ради праћења квалитативних карактеристика подземних вода које се експлоатишу за потребе водоснабдевања;
- организованим сакупљањем чврстог отпада искључиво на уређеним водонепропусним површинама;
- резервисањем простора за реализацију 11 микроакумулација, уз обавезно дефинисање зона непосредне (у пречнику од 10m од акумулације) и уже санитарне заштите (у пречнику 500m од акумулације) и придржавања активности у овим зонама у складу са законском регулативом;
- очувањем екосистемских вредности и контролом квалитета вода Кудречког, Влашкодолског и Пиносавског језера, уз строгу забрану одлагања отпадних

- материја у околини ових језера од стране несавесних туриста;
- забраном складиштења опасних и отровних материја у зонама изворишта;
- забраном напасања стоке, депоновања комуналног и осталог хазардног отпада, изградње путева и стамбених објеката изнад локалних изворишта воде у сеоским насељима; и
- строго контролисаном применом пестицида у режиму интегралне заштите биља у пољопривреди.
- усклађивање коришћења изворишта воде за пиће са стварним капацитетом ресурса без угрожавања квалитета и квантитета изворишта и еколошке равнотеже у окружењу;
- контрола квалитета воде за пиће и вода које се флаширају за продају;
- коришћење воде за технолошке потребе из водотокова свугде где технолошки поступак и захтеви врсте и квалитета производа то дозвољавају; и
- примену одговарајућих санитарно-техничких стандарда, и мере заштите при изградњи будућих септичких јама у насељима (сва домаћинства морају имати прописану непропусну септичку јаму).

3) третман отпадних вода

- опремањем подручја плана канализационом инфраструктуром са сепарационим системом одвођења кишних и отпадних вода;
- евидентирањем домаћинства која поседују септичке јаме које нису непропусне, и условљавањем изградње непропусних;
- изградњом ППОВ;
- прикупљањем атмосферских вода са саобраћајних површина и њиховим контролисаним одвођењем у реципијент, уз претходни третман на сепараторима, посебно у зонама где су саобраћајнице у близини изворишта за водоснабдевање у складу са режимима коришћења простора у појединим зонама санитарне заштите изворишта;
- строго поштовање прописа о безбедном превозу опасних и штетних материја;
- предтретманом индустријских отпадних вода пре упуштања у канализациони систем;
- примена савремених технологија које не угрожавају квалитет вода
- контрола рада свих загађивача (првенствено производних објеката, сточних фарми);
- забрана депоновања отпада сваке врсте у долинама река и у зонама изворишта површинских и подземних вода; и
- едукативне мере становништва у погледу развијања свести о потреби очувања водних ресурса.

4) регулација водотока

- применом антиерозионих мера у угроженим подручјима (претежно у јужном делу Општине);
- даљим одржавањем заштитних насипа на рекама Јасеница, Кубршница, Велики Луг и другим регулисаним водотоковима; и
- активностима на заштити планског подручја од евентуалних ванредних ситуација и елементарних непогода, при чему се налаже примена принципа превенције, тј. минимизирања ризика од акцидентних ситуација на најмању могућу меру. Посебно се налаже спровођење натуралне регулације корита бујичних токова на планском подручју, уз неопходност очувања природног форланда водотокова.

Заштита земљишта и управљање отпадом

Земљиште на подручју плана је релативно очувано од загађења и већим делом погодно за производњу здраве хране. Ради заштите и спречавања неповољног утицаја на квалитет земљишта потребно је предузимати следеће мере:

- заштиту пољопривредног земљишта до III бонитетне класе, у алувионима, долинским проширењима и на нагибима до 20°, од непотребног изузимања из пољопривреде за грађевинске сврхе; - Мере заштите од непланске и бесправне изградње могу се применити кроз израду просторно планске и урбанистичке документације, којом се дефинишу будући начини коришћења и уређења земљишта; кроз израду шумско-привредних и аграрних основа који дефинишу програме уређења и коришћења пољопривредног и шумског земљишта;
- избегавати фрагментацију пољопривредног земљишта и смањити коришћење

- квалитетног земљишта у непољопривредне сврхе (пренамену обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне намене усмерити на земљишта изнад V катастарске класе, а изузеци и евентуална пренамена обрадивог пољопривредног земљишта од I-V катастарске класе ће се обављати у складу са Законом о пољопривредном земљишту);
- подстицати органско - биолошку пољопривреду уз помоћ информација и едукацијом;
 - предност дати традиционалним пољопривредним гранама које имају повољне услове за производњу и доприносе очувању еколошке равнотеже;
 - спроводити заштиту најпродуктивнијег пољопривредног земљишта од плављења (услед ексцесних водостаја и изливања река), регулацијом речних токова,
 - одговарајућим мерама у пољопривреди свести употребу хемијских средстава на нужни минимум; контролисану примену агрохемијских средстава у пољопривреди кроз усмеравање стручних знања о коришћењу хемијских производа у пољопривреди
 - Мере заштите од фертилних средстава која се употребљавају у пољопривреди треба да се спроводи вршењем контроле и састава средстава уз смањење хемијских и већу примену природних фертилних средстава
 - спречити одлагање комуналног отпада на за то непредвиђеним местима, посебно на плодном пољопривредном земљишту;
 - рекултивисати све просторе на којима је завршена експлоатација минералних сировина;
 - обезбедити чишћење свих дивљих депонија и спречити њихово обнављање;
 - заштиту земљишта од осталих облика загађивања која ће се обезбедити спровођењем мера заштите ваздуха и воде од загађивања, одговарајућим третманом отпадака из насеља и производних објеката на Националном стратегијом одређеној регионалној депонији на територији општине Лесковац и др.; посебно спречити одлагање комуналног отпада на за то непредвиђеним местима, посебно на плодном пољопривредном земљишту;
 - спроводити рационалну изградњу канализационе мреже с уређајима за пречишћавање отпадних вода; и
 - смањити ризике од загађивања земљишта при складиштењу, превозу и претакању нафтних деривата и опасних хемикалија и израдити План заштите од удеса у већим привредним објектима.

Управљање отпадом - Локални план управљања отпадом је из 2010. године. Од 2010. године обавезу организованог сакупљања комуналног отпада је преузело предузеће „PORR WERNER & WEBER“ из Ниша. Отпад се прикупља у свим насељима Општине. До 2010 године, комунални отпад се трајно одлагао на депонију "Рамњак", на потезу регионалног пута Смедеревска Паланка-Крњево. Депонија „Рамњак“ је званично затворена 2010. године, а комунални отпад се од тада трајно одлаже на регионалну депонију „Гигош“ у Јагодина.

За депонију „Рамњак“ је израђен пројекат санације и рекултивације и добијена сагласност надлежног министарства бр. 353-02-13/2008-02 од 18.09.2008. год, али је за сада завршена само прва фаза од три фазе санације. На наведену депонију се и даље нелегално депонује отпад.

Без обзира што се комунални отпад прикупља и са сеоских територија, ова активност је недовољна, тако да је по селима присутно више сметлишта, где се бацају отпади. Ефикасно управљање отпадом је од значаја за здравље људи и чисту животну средину у општини. Локални план управљања отпадом из 2010. године је истекао, депонија „Рамњак“ је несанирана и у општини није успостављен систем примарне селекције отпада. Решавањем ова три кључна питања драстично ће бити унапређено стање управљањем отпадом у општини. Потребно је донети нови локални план управљања отпадом који ће бити основ за адекватно поступање са отпадом. Санацијом несанитарне депоније „Рамњак“ и редовним чишћењем дивљих депонија обезбедиће се заштита подземних вода, земљишта и ваздуха, кроз рекултивацију деградираних простора од стране утицаја депоније и обезбедиће се здрава животна средина.

У наредном периоду неопходно је:

- доношење новог локалног плана управљања отпадом, којим је потребно утврдити стање, циљеве, кораке решавања питања из области управљања отпадом на територији општине уз укључивање јавности
- депоновање комуналног отпада приоритетно усмерити ка санитарној регионалној

- депонији у Лапову, док се депоновање отпада из насеља северног дела општине може вршити на регионалну депонију у Смедереву (у случају њене изградње);
- санитација постојеће несанитарне депоније „Рамњак“, за коју је постојала урађена техничка документација, коју је потребно ревидирати, односно, по потреби, урадити нови „Пројекат санације постојеће несанитарне депоније Рамњак“ на основу којег треба спровести и аплицирање код надлежног министарства за субвенционисање реализације пројекат санације несанитарних депонија, као и реализација радова путем јавне набавке за избор извођача и само извођење радова на санацији депоније;
 - извршити санацију постојећих сметлишта у атарима сеоских насеља, паралелно са санитацијом постојеће несанитарне депоније „Рамњак“ – ово треба да буде редовна активност кроз годишње одржавање ових деградираних површина и спречавање њиховог стварања појачаним инспекцијским надзором;
 - Изградња система примарне сепарације отпада - Примарна селекција отпада представља сепарацију отпада на месту настанка, у домаћинствима и код правних лица. Како у Општини Смедеревска Паланка није организована примарна сепарација увођење ове мере резултирало би стварањем мање количине отпада за депоновање, а веће количине сепарисаног рециклабилног отпада. Ова мера има за оснаживање ЈКП-а или РВВ доо за обављање послова примарне селекције отпада на месту настанка. Планирано је у складу са новим Локалним планом управљања отпадом приступити решавању административних процедура и разрадити системе за сакупљање и транспорт рециклабилних врста отпада из домаћинстава и од правних лица.
 - формирати једну или више трансфер станица на територији општине са могућношћу изградње рециклажног центра;
 - уколико се укаже потреба (и то омогуће законски услови) могуће је наставити започете радове на формирању санитарно-хигијенске депоније комуналног отпада „Губераш“ или на истој локацији формирати трансфер станицу;
 - Подизање свести локалне заједнице и других генератора отпада из области управљања отпадом - Упознавање становништва са прописима и штетним утицајем отпада на животну средину има за циљ да сви они постану савеснији и одговорнији у управљању отпадом у општини. Овом мером је планирана промоција чистије општине, опис система управљања отпадом преко локалних медија, примарне сепарације отпада и едукација преко средстава јавног информисања, новинских портала, сајта општине и локалне телевизије.
 - очистити Општину од кабастог и осталог отпада;

Заштита од буке

Законски нормативи у вези заштите становништва од штетног дејства буке доносе се у облику максимално дозвољеног нивоа меродавног параметра или параметара који представљају полазну обавезу испуњења услова везаних за проблематику буке.

С обзиром да планско подручје није угрожено повећаним нивоом комуналне буке, основне мере заштите од њеног неповољног дејства односе се на унапређење саобраћајне матрице градског подручја, ради повећања проточности возила у ужем градском центру, као и постављање одговарајућих заштитних појасева зеленила између планираних инфраструктурних и привредних објеката који могу произвести буку већег интензитета и постојећих зона стамбене изградње.

Због смањења загађивања буком могуће је спровести следећу заштиту:

- на самом извору буке: техничко - технолошким решењима на уређајима који производе буку, као и учесталом строгом техничком контролом рада моторних и шинских возила и применом важећих прописа;
- на путу од извора буке до пријемника:
 - подизањем заштитних зидова типа екрана око извора буке, при чему се посебно наглашава потреба спровођења ове заштитне мере у зонама постојећих државних путева, као и општинских саобраћајница, железничке пруге и станице, као и у зони ауто-пута, у складу, како са прорачунима нивоа буке који се јављају у појасу са обе стране саобраћајнице, тако и са важећим прописима и стандардима за поједине градске зоне и објекте;
 - реконструкцијом саобраћајне мреже на подручју Плана (при чему примарни задатак представља изградња и реконструкција улица које су у саставу општинских и државних

путева);

-новим урбанистичко - архитектонским и грађевинским решењима уз одговарајућа хортикултурна решења у стамбеним и радним зонама (а нарочито у деловима зона где су оне у непосредној близини или се додирују);

-на месту пријема звука: ефикасним архитектонским и грађевинским решењима (правилном локацијом извора буке, добрим избором грађевинских материјала слабе звучне проводљивости као и оних који имају повећану апсорпцију звука; при пројектовању објеката спровести одређивање правилног распореда просторија за спавање на страни куће која није окренута директно ка путу или другом извору буке, као и увођење боље звучне изолације при пројектовању и градњи стамбених објеката.

Смањењу буке од саобраћаја у насељима предвидети кроз одреднице овог Плана које се односе на унапређење саобраћајне мреже, изналажење и реализацију архитектонских, грађевинских и хортикултурних решења, на простору између саобраћајнице и околних објеката. Оне се такође односе на и успостављање оптималне и функционалне саобраћајне мреже са обезбеђивањем потребних профила, регулисање питања железничког саобраћаја, модернизацију горњег строја и слично.

Поред интервенција на постојећим саобраћајницама и зонама уз њих, израду техничке документације за нове саобраћајне системе и изградњу ових објеката, неопходно је пратити пројектовање и примену адекватних мера заштите од буке и вибрација, како на самом објекту, тако и у његовој околини, како би се штетни утицаји саобраћаја који се овим системима одвија, свели на законом прихватљиве оквире.

Емитовање буке из других објеката не сме прекорачити законске норме дефинисане „Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини“ („Сл. гласник РС“, бр. 75/10). Такође, Правилима уређења овог Плана, на нивоу урбанистичких уређајних основа за насеља, дефинисана је заузетост сваке парцеле под зеленим површинама, што такође доприноси смањивању евентуално негативних утицаја повишеног нивоа буке у животној средини. Посебно се истиче обавеза формирања зеленог заштитног појаса дуж дуж саобраћајница.

Законски нормативи у вези заштите становништва од штетног дејства буке доносе се у облику максимално дозвољеног нивоа меродавног параметра или параметара који представљају полазну обавезу испуњења услова везаних за проблематику буке.

Заштита од притиска који бука врши на животну средину и људе подразумева опште и посебне мере, чијом применом се доприноси унапређењу стања у окружењу, а односе се пре свега на следеће:

- при изради техничке документације обезбедити да се за изградњу коловозног застора користи материјал који ће смањити ниво буке и вибрација.
- приликом изградње саобраћајница користити материјале који апсорбују буку;
- на саобраћајницама у стамбеним зонама, зонама туристичко-бањског комплекса и дечјих игралишта одговарајућим пројектовањем саобраћајница успорити кретања возила;
- дуж прометних саобраћајница, по потреби, на деоницама поред зона становања, рекреативних површина предвидети звучне баријере (природне или вештачке);
- при пројектовању, односно изградњи објеката намењених становању, а нарочито ако је део објекта намењен пословању, односно делатностима, као и објеката или њихових делова у зони утицаја фреквентних саобраћајница, обавезна је примена техничких услова и мера звучне заштите помоћу којих ће се бука у стамбеним просторијама свести на дозвољени ниво, а у складу са Техничким условима за пројектовање и грађење зграда (Акустика у зградарству) СРПС У.Ј6.201:1990;
- при одређивању могућих намена делова и просторија објеката у зонама становања и пословања у њима водити рачуна о нивоу буке које исти могу да генеришу;
- сви инфраструктурни и други објекти који могу бити генератори буке, морају се извести према стандардима који обезбеђују да се бука не чује изван датог објекта;
- предузимати и остале мере из домена организације и регулисања саобраћаја које се предлажу за смањење притиска на квалитет ваздуха, с обзиром да те мере имају позитивне ефекте и на емисију буке.

Мере и услове заштите од буке јединица локалне самоуправе утврђује у складу са Законом о заштити од буке у животној средини. Обавезе јединице локалне самоуправе односе се на акустичко зонирање на територији локалне самоуправе, одређивање мера забране и ограничења у складу са Законом, доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној

средини, обезбеђење и финансирање мониторинга буке у животној средини и вршење надзора и контроле примене мера заштите од буке у животној средини.

Начине заштите и објекте за заштиту од буке и вибрација уз објекте, а поготово уз саобраћајнице, одређивати још у фази пројектовања, при чему водити рачуна да растиње и шибље не смеју угрозити подземне инсталације. С обзиром да оваква вегетација не пружа значајну заштиту од буке, као ефикасна мера предлажу се, на деоницама где се кроз процену утицаја покаже да је потребно, постављање заштитних конструкција типа екрана.

Недозвољени нивои и негативни ефекти буке могу се очекивати у подручјима дуж планиране пруге за возове великих брзина. Кроз планско – техничку документацију за пругу великих брзина предвидеће се потребне одговарајуће мере заштите од буке (најчешће заштитне вертикалне конструкције типа екрана) на местима на којима су пројектоване, како би се околни, најчешће стамбени објекти и зоне, заштитили од неповољног дејства буке пореклом од моторног саобраћаја на аутопуту.

Највиши дозвољени нивои буке изражени А - пондерисани нивоом у dB(A) у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравањ аи штетних ефеката буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр.75/2010), приказани су у табели која следи у којој се даје приказ прописаних граничних вредности индикатора буке у животној средини.

Табела . 8: Граничне вредности индикатора буке на отвореном простору, према намени простора*

Зоне	Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
		За дан и вече	За ноћ
I	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно - историјски локалитети, велики паркови	50	40
II	Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
III	Чисто стамбена подручја	55	45
IV	Пословно-стамбена подручја, трговинско - стамбена подручја, дечја игралишта	60	50
V	Градски центар, занатска, трговачка, административно - управна зона са становима, зоне дуж аутопутева и магистралних саобраћајница ¹	65	55
VI	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без становања	На граници зоне бука не сме прелазити нивое у зони са којом се граничи	

* индикатор буке је акустичка величина којом се описује бука у животној средини и изражава се у dB(A)

Граничне вредности се односе на укупну буку која потиче из свих извора буке на некој конкретној посматраној локацији. При процени буке водити рачуна о синергијском деловању са осталим околним изворима буке.

Посебно се наглашава да је у наредном периоду потребно спровести прописе о акустичном зонирању с обзиром да се планира пруга за велике брзине и нове саобраћајнице, у близини којих се могу јавити недозвољени нивои буке.

Закључује се да, с обзиром да планско подручје сада није угрожено повећаним нивоом комуналне буке, основне мере заштите од њеног неповољног дејства односе се на унапређење саобраћајне матрице градског подручја, ради повећања проточности возила у ужем градском центру, као и постављање одговарајућих заштитних појасева зеленила између планираних привредних објеката који могу произвести буку већег интензитета и постојећих стамбених објеката. Приликом изградње планираних саобраћајница и коридора пруге за велике брзине, као обавеза се налаже успостављање заштитног појаса од минимум 20 m, у коме се препоручује формирање заштитног зеленила (аутохтоне дрвене врсте густих крошњи) ради акустичне заштите угрожених објеката.

Заштита живог света

Заштита вегетације, посебно шумске (иако са малим распрострањењем на Планском подручју) и животињског света спроводиће се перманентно како кроз израду одговарајуће документације, тако и кроз спровођење активности планираних посебним документима које треба донети у складу са законом (шумско – привредне, ловне и пољопривредне основе, као и урбанистички планови за поједина насеља и зоне у којима се планирају непољопривредне активности).

Републички прописи о шумама и шумском земљишту представљају добро полазиште за дефинисање општих и посебних мера заштите шумске вегетације (у смислу њеног узгоја, одржавања, забране пустошења, промене намене и режима коришћења итд).

Због заштите планског подручја од штетног дејства бујичних токова и ерозије, заштита вегетације је неопходна на ширем простору у оквиру сливних подручја водотокова који протичу кроз планско подручје.

Због комплексног значаја очувања вегетације, посебно се наводе опште мере за заштиту шумске вегетације које предвиђају следеће:

- израда нове шумско привредне основе;
- контрола сече уз обавезно одабирање и обележавање стабала у складу са упутствима из шумско - привредних основа;
- забрана промене намене и режима коришћења шуме и шумског земљишта која није у складу са шумско - привредном основом и овим просторним планом
- забрана пустошења, кречења и чисте сече која није одобрена као редован вид обнављања шума (сеча ретких стабала, подбелживање стабала, паша и брст коза, ширење, сакупљање шушња и маховине и слично, активности које могу угрозити шуму)
- забрана сече четинарских стабала
- забрана неконтролисаног сакупљања шумских плодова и лековитог биља
- контролисана испаша у шумама
- гајење само оних врста дивљачи и у оном броју који не омета правилно газдовање шумом.

Због комплексног значаја очувања вегетације, посебно се наводе опште мере за заштиту шумске вегетације које предвиђају следеће:

1. Кроз израду планске документације нижег реда и спровођење просторног плана намене планирати тако да се очувају шуме и шумско земљиште као добро од општег интереса.
2. посебно обратити пажњу да се граница грађевинског подручја не шири на рачун шума и шумског земљишта.
3. Ради очувања шума забрањено је следеће:
 - сеча стабала заштићених и строго заштићених врста дрвећа;
 - самовољно заузимање шума;
 - уништавање или оштећење шумских засада, ознака и граничних знакова, као и изградња објеката који нису у функцији газдовања шумама;
 - одлагање смећа, отровних супстанци и осталог опасног отпада у шуми, на шумском земљишту на удаљености мањој од 200 т од руба шуме, као и
 - изградња објеката за складиштење, прераду или уништавање смећа;
 - предузимање других радњи којима се слаби приносна снага шуме или угрожавају функције шуме;
 - одводњавање и извођење других радова којима се водни режим у шуми мења тако да се угрожава опстанак или виталност шуме.

Планским мерама ће се обезбедити заштита живог света кроз:

- заштиту при извођењу грађевинских радова;
- контролисану примену хемијских препарата и паљења вегетације;
- планско организовање лова, риболова и ловног туризма; и
- посебне мере заштите треба предузети ради омогућавања кретања животиња на правцима који су пресечени путем или пругом, у циљу стварања услова за несметан пролазак животињских врста; у том смислу пројектовати подвожњаке за животиње, тзв. „еколошке коридоре“.
- неопходно је планирати сађење оних врста које су отпорније на емисије негативног дејства загађеног ваздуха дуж путева.
- постојећа и планирана вегетација у насељима (дрвореди, скверови, гробља, парковске и друге уређене зелене површине, као и вегетација на обалама река) такође захтева адекватну заштиту и одржавање (посебно због загађености ваздуха и неконтролисаног одлагања смећа који штетно утичу на развој биљних врста); због тога она треба да буде правилно одабрана и одржавана, како би у потпуности остварила своје санитарне, хигијенске, пејзажно - архитектонске и друге мелиоративне улоге.

Заштита од зрачења

Заштита од зрачења спроводиће се уз примену законских и подзаконских мера заштите којима се спречава угрожавање животне средине и здравље људи од дејства зрачења која потичу од јонизујућих и нејонизујућих извора и отклањају последица емисија које извори зрачења емитују или могу да емитују.

Уколико током примене овог Просторног плана дође до измена законске регулативе и подзаконских аката, примењиваће се у тренутку спровођења важећа регулатива.

Заштита од јонизујућег зрачења

- На планском подручју нема постојећих нити је дозвољено постављање нових извора јонизујућег зрачења.

Заштита од нејонизујућег зрачења

За објекте трафостаница и преносне мреже који представљају изворе нејонизујућег зрачења нискофреквентног електромагнетног поља од посебног интереса, као и изворе високофреквентног електромагнетног поља треба обезбедити да у зонама повећане осетљивости буду испоштована базична ограничења изложености становништва, електричним, магнетским и електромагнетским пољима, према Правилнику о границама излагања нејонизујућим зрачењима („Службени гласник РС“, број 104/09), а нарочито:

- одговарајућим техничким и оперативним мерама обезбедити да нивои излагања становништва нејонизујућим зрачењима, након изградње трафостаница, не прелазе референтне граничне нивое излагања електричним, магнетским и електромагнетским пољима, и то: вредност јачине електричног поља (E) не прелази 2 kV/m, а вредност густине магнетског флукса (B) не прелази 40 μ T,
- трансформаторске станице у оквиру објеката не планирати уз стамбени простор (дечије, спаваће, дневне собе и сл), односно канцеларијски простор намењен дужем боравку људи, већ уз техничке просторије, оставе и слично.

Приликом постављања објеката трафо станица и уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније, поштовати прописана удаљења.

Мера заштите од нејонизујућег зрачења је да се приликом планирања и реализације обезбеде одстојања у складу са законским прописима, *унутар којих није дозвољено планирање и изградња објеката за дужи боравак људи*, тј. не планирати намене попут становања, спорта, рекреације, јавних установа социјалне и здравствене заштите и сличних делатности које подразумевају дужи боравак људи.

Припрема за изградњу, постављање и употребу нових извора нејонизујућег зрачења, односно реконструкцију постојећих извора нејонизујућих зрачења, врши се уз:

- прибављање услова и мера заштите животне средине које издаје надлежни орган у складу са прописима којима се уређује заштита животне средине;
- процену утицаја на животну средину у поступку који спроводи надлежни орган пре издавања грађевинске дозволе за нову изградњу, односно постављање и употребу у складу са прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину.

У поступку издавања услова и мера заштите животне средине, односно одлучивања о потреби процене утицаја на животну средину корисник извора нејонизујућег зрачења од посебног интереса подноси надлежном органу стручну оцену оптерећења животне средине као доказ да тај извор неће својим радом довести до прекорачења прописаних граничних вредности.

Ради заштите од нејонизујућег зрачења није дозвољено планирање и постављање уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније на објектима дечијих вртића, школа и простора дечијих игралишта.

Минимална потребна удаљеност базних станица мобилне телефоније од објеката дечијих вртића, школа и простора дечијих игралишта, односно ивице парцеле дечијег вртића и дечијих игралишта, не може бити мања од 50,0m.

Антенски системи базних станица мобилне телефоније у зонама повећане осетљивости, могу се постављати на стамбеним и другим објектима на антенским стубовима под условом да:

- висинска разлика између базе антене и тла износи најмање 15 m;
- удаљеност антенског система базне станице и стамбеног објекта у окружењу износи најмање 30 m;

- удаљеност антенског система базне станице и стамбених објеката у окружењу може бити мања од 30 m, искључиво када је висинска разлика између базне антене и кровне површине објекта у окружењу износи најмање 10m.

При избору локације за постављање антенских система базних станица мобилне телефоније узети у обзир следеће:

- могућност постављања антенских система на постојећим антенским стубовима других оператера, грађевинама попут димњака топлана, водоторњева, стубова са рефлекторима, телевизијских стубова и сл.;
- неопходност поштовања постојећих природних обележја локација и пејзажа, избегавати просторе излетишта, заштићена природна добра, заштићене културно-историјске целине, парковске површине и слично.

Инвеститор је дужан да се обрати надлежном органу за заштиту животне средине који ће утврдити потребу израде Студије о процени утицаја.

ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ПРЕДЕЛА

Заштита, уређење и унапређење природних добара и предела

Према Решењу Завода за заштиту природе Србије 03 бр. 021-3533/2 од 25.10.2022. године на територији општине Смедеревска Паланка нема заштићених подручја за које је спроведен или покренут поступак заштите, утврђених еколошки значајних подручја и еколошких коридора еколошке мреже Републике Србије. Услови заштите природе прописани у предметном решењу су кроз израду планских решења у оквиру овог Просторног плана испоштовани и спорведени а у процедури спровођења Просторног плана ће се спроводити посебне мере заштите природе:

- 1) Планиране намене површина усклађене су са наменама дефинисаним у Уредби о утврђивању Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа („Службени гласник РС”, број 8/15) и Уредби о утврђивању Програма имплементације Регионалног просторног плана за подручје Подунавског и Браничевског управног округа за период од 2016. до 2020. године (“Службени гласник РС”, број 64/16), што је потребно и даље спроводити при изради планске документације нижег реда и техничке документације;
- 2) Коришћење простора планирано је на основу утврђених граничних капацитета и уређења са комплетном инфраструктурном опремом. Изградњу комуналне инфраструктуре урадити на основу услова надлежних комуналних организација;
- 3) Станишта заштићених биљних врста *Leucoiurn aestivum* L. (дремовац) и *Fritillaria meleagris* L. (коцкавица), као и околни простор у пречнику од 10 m, очувају или резервишу за заштиту;
- 4) Обезбедити заштиту и коришћење вода интегралним управљањем водама, спровођењем мера за очување површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количина;
- 5) Очувати токове, приобаље и живи свет свих површинских водотокова на територији општине Смедеревска Паланка уређењем и ревитализацијом континуираног појаса приобалног заштитног зеленила обезбедити појас аутохтоне вегетације дуж водотокова;
- 6) Очувати пољопривредно земљиште наменским коришћењем, успостављањем ефикасних механизма контроле спровођења одговарајућих урбанистичких и просторно - планских мера и водећи рачуна о његовом потенцијалу и производној вредности;
- 7) При пошумљавању еродираних површина, потенцијално нестабилних површина, подизању ветрозаштитних појасева, повезивању одвојених шумских комплекса и туристичких локалитета као и при подизању насељских зелених површина препоручује се употреба аутохтоних врста за ново пошумљавање;
- 8) Прибавити сагласност надлежних институција за извођење радова који изискују евентуалну сечу одраслих, вредних примерака дендрофлоре, како би се уклањање вегетације svelo на најмању могућу меру;
- 9) Није дозвољено узнемиравање птица, оштећивање и уништавање њихових гнезда, јаја и младунаца. Уколико се током извођења радова/активности на предметном подручју

- наиђе на активно гнездо са положом или младунцима птица, неопходно је обуставити радове/активности на тој локацији и обавестити Завод за заштиту природе Србије;
- 10) Предвидети очување гнезда беле роде *Ciconia ciconia* на стубовима за пренос електричне енергије или другим објектима. По потреби предвидети постављање платформи за гнезда беле роде у циљу смањења ризика од страдања птица на проводницима електричне енергије (тзв. електрокуција) и проблема у преносу електричне енергије;
 - 11) Предвидети постављање одговарајућих типова изолатора у виду изолаторских поклопаца, како би се спречило страдање птица и прављење „кратких спојева“ на местима спојева жица далековода, а у складу са одредбама Правилника о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV („Службени лист СФРЈ“, бр. 65/1988 и „Службени лист СРЈ“, бр. 18/1992). Контактне делове далековода са проводницима где може доћи до проблема вв. кратког споја тако конструисати да се избегне испадање система и прекид рада, односно страдање птица на далеководима. Ове мере спровести у складу са Препоруком бр. 110 (2004) Сталног комитета Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта за смањење штетних ефеката који имају објекти за пренос електричне енергије који се налазе изнад земље (електроводови) на птице;
 - 12) Обезбедити примарно сакупљање комуналног и индустријског отпада на основу студије одређивања локације центара за одвојено сакупљање рециклабилног отпада, на основу правила из овог Просторног плана, спречити неадекватно одлагање отпада и формирање сметлишта, затворити и санирати постојећа сметлишта комуналног отпада, подстицати рециклажу и поновно искоришћење отпада ради очувања природних ресурса и животне средине;
 - 13) Обавезно спроводити санацију односно ремедијацију деградираних животне средине.
 - 14) Уколико се током радова наиђе на геолошко - палеонтолошке или минералолошко петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, сагласно чл. 99. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 — исправка, 14/2016, 95/2018 - други закон и 71/2021), извођач радова је дужан да у року од осам дана обавести министарство надлежно за послове заштите животне средине, односно предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица

Напомиње се да је Завод за заштиту природе Србије 1993. године обрадио стручну основу за утврђивање подручја бање «Паланачки кисељак». Овим документом просторно су дефинисани бањски парк, комплекс Опште болнице «Стефан Високи», излетнички комплекс – парк шума «Микуља» и спортско-рекреативни и излетнички комплекс Кудречког језера. Постојећи бањски парк «Кисељак» има присутне ретке аутохтоне и алохтоне врсте дрвећа, стогодишње старости и има посебну природну и културолошку вредност. Шума «Микуља» представља лишћарску заједницу хрстова, карактеристичну за Шумадију и има посебну природну и културолошку вредност.

Посебну природну вредност представља и подручје изворишта минерализованих киселих вода на потесу Видовача – Водичка кисела вода – Церовачка кисела вода, у јужном делу општине.

Полазећи од ових констатација и оцена, овим Планом се предлаже (према Закону о заштити природе, «Сл. гласник РС», бр. 36/2009) да локалитети бање «Паланачки кисељак» и изворишта киселих вода на потесу Видовача – Водичка кисела вода – Церовачка кисела вода могу имати третман природних добара (парк природе или предео изузетних одлика) која се стављају под заштиту (у надлежности јединице локалне самоуправе).

У погледу заштите природних добара, основна планска решења су:

- уређивање шумског комплекса «Микуља», као дела бањског комплекса, спроводити на основу посебног програма уређења и развоја бање. Забрањено је предузимати активности које би измениле изглед, или довеле у питање његов даљи биолошки опстанак;
- успостављање зона непосредне, уже и шире зоне заштите на подручјима на којима се налазе изворишта водоснабдевања становништва;
- подизање зелених заштитних зона око привредних објеката и инфраструктурних система, сачињених од аутохтоних врста дрвећа;
- очувати и заштитити земљишни пољопривредни фонд, тј. забранити било какву

изградњу на пољопривредном земљишту I и II класе;

- обезбеђивање услова за заштиту очуваних екосистема, потенцијално угрожених биљних и животињских врста, односно очување шумских површина од негативних последица (пожари, нелегална сеча, крчење шума на рачун изградње стамбених објеката, итд.); и
- израда катастра угрожених биљних и животињских врста и спровођење система мониторинга.

С обзиром на већином пољопривредни карактер општинске територије карактеристични и типични природни предели на подручју општине су:

- долина реке Велики Луг, коју одликује вијугави форланд и плитко корито;
- долине река Кубршнице и Јасенице, са широком алувијалном равни у среддишњем делу подручја;
- типични равничарско - брежуљкасти предели Шумадије, са обронцима планине Рудник јужно до Јасенице, обронцима планине Венчац између Јасенице и Кубршнице, док предели северно од Јасенице претстављају широку таласасту зараван Азање флувијалног порекла, чијом се источном ивицом пружа Голобочко побрђе којим се Доња Јасеница одваја од Поморавља.
- Шумовити предели су спорадино заступљени, углавном у долинама река, а највеће шумско распрострањење има шумски комплекс „Микуља“, северозападно од Смедеревске Планаке.

Антропогени предели су заступљени у зонама градског насеља Смедеревска Паланка и углавном великих пространих села.

Заштита предела и екосистема и рационално корићење природних ресурса треба да буде једно од основних полазишта при планирању заштитног простора и животне средине, просторног уређивања и развоја општина. У том погледу, основни циљ је обезбеђивање планираног развоја заснованог на минималним интервенцијама на природним пределима, чиме ће се и степен деградације спречити или ублажити, што представља услов за очување еколошке равнотеже, биодиверзитета, укупног еколошког диверзитета и капацитета и предеоних вредности анализираних простора.

Да бу се очувале и унапредиле предано-пејзажне карактеристике спроводиће се следеће:

- интегрално планирање и селективно усмеравање развоја, усклађено са карактером предела и специфичним карактеристикама физичке структуре урбаног центра и осталих насеља, уз минимизирање негативних и стимулисање позитивних утицаја развоја на карактер и диверзитет предела;
- очување форланда река Јасенице, Кубршнице и Великог Луга, њихових притока и очување квалитета воде у рекама;
- спречавање непланске изградње у зонама саобраћајних коридора како би се омогућила боља сагледивост простора а тиме очувале визуре и аутохтоност предела;
- промоција, заштитита и унапређење препознатих природних и културних вредности предела, као и креирање нових;
- рекултивација нарушених и деградираних предела;
- повезивање природних и културних вредности у простору.

Заштита, уређење и унапређење непокретних културних добара

Према допису Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево (бој 338/2-2022 од 14.11.2022.године), надлежни Завод располаже једино подацима из Студије Услова чувања, одржавања и коришћења споменичког наслеђа на територији Општине Смедеревска Паланка (Регионални завод за заштиту споменика културе, Смедерево, јун 2009 год.), урађеним за потребе израде ППО Смедеревска Паланка, који се овде наводе.

Према наведеним подацима од објеката *сакралне архитектуре* за споменике културе утврђени су:

- **Црква брвнара Св. пророка Илије у Смедеревској Паланци**
- (Решењем Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС, Београд 20.12.1948.год, бр.2266/48)

- **Црква брвнара Св. Тројице у Селевцу**
- (Одлуком СО Смедеревска Паланка бр.633-2/83-02/2 од 04.02.1983.год.)
- **Црква Св. Преображења у Смедеревској Паланци**
- (Одлуком СО Смедеревска Паланка бр.633-1/82-02/2 од 29.01.1982.год.)
- **Црква Св. бесребреника Козме и Дамјана у Азањи**
- (Одлуком Владе РС бр.633-4690-99 од 17.02.2000.год.)
- **Црква Св арх. Гаврила у Баничини**
- (Одлуком Владе РС бр.633-15044/2002 од 31.10.2002.год.)
- **Црква Вазнесења Господњег у Голобоку**
- (Одлуком Владе РС бр.633-16766/2002 од 13.12.2002.год.)

Категоризовани споменици културе су:

- **Црква брвнара Св.Илије у Смедеревској Паланци** – ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА (1983)
- **Црква брвнара Св. Тројице у Селевцу** – ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА (1987)

Као најзначајнији објекти *урбаног градитељског наслеђа* на територији општине за споменик културе су утврђени: Зграда земљорадничке задруге у Азањи (утврђена Одлуком СО Смедеревска Паланка бр. 633-3/82-02/2 од 29.01.1982. године), Кућа Николајевића са апотеком у Азањи (утврђена Одлуком Владе РС бр. 633-2231/97-003 од 18.06.1997. године), Родна кућа Пере Тодоровића у Водицама (утврђена Одлуком Владе РС бр. 633-8409/2003 од 18.12.20023. године), Зграда народног музеја у Смедеревској Паланци (утврђена Одлуком СО Смедеревска Паланка бр. 633-2/82-02/2 од 29.01.1982. године) и Зграда гимназије Света Ђорђевић у Смедеревској Паланци (утврђена Одлуком СО Смедеревска Паланка бр. 633-1/83- 02/2 од 04.02.1983. године).

На територији Општине три *меморијала* су утврђена за НКД споменик културе, и то су: Гроб и споменик Станоју Главашу у порти цркве у Баничини и Спомен радионица „Јосип Броз Тито“ и Кућа у којој је становао Ј.Б.Тито у Смедеревској Паланци.

Мере заштите наслеђа у општини Смедеревска Паланка односе се на чување постојећег фонда споменичких објеката и целина и њихову рехабилитацију у циљу стварања услова за трајно присуство у будућем планском насељу. Овакви поступци наравно подразумевају и материјалну консолидацију препознатих споменичких објеката и целина са споменичким својствима, нарочито утврђених непокретних културних добара.

Посебан значај поседују објекти народног градитељства, будући да је већина насеља општине руралног карактера са многим очуваним примерима градње из претходних епоха, те да као такви дају посебну слику свеукупне оставштине (а и данашње слике) овога краја. С тога је акцендована заштита народног градитељства кроз тражење могућих механизма функционисања, имајући у виду све потешкоће у опстанку такве врсте наслеђа.

Мере заштите

Од изузетног је значаја да активности и коришћење простора у обухватима археолошких локалитета (првенствено Медведњак у Грчку и Старо село у Селевцу) буду у складу са принципима истраживања и заштите културних добара. На овим просторима али и целом подручју општине Смедеревска Паланка морају се доследно спроводити мере заштите непокретних културних добара:

Мере заштите непокретних културних добара, односно добара под претходном заштитом и евидентираних културних добара, које ће се примењивати и реализовати као део активности на спровођењу Плана.

1. Уколико се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен;
2. Инвеститор објекта дужан је да обезбеди средства за истраживање, заштиту, чување, публикавање и излагање добра које ужива претходну заштиту које се открије приликом изградње инвестиционог објекта предаје добра на чување овлашћеној установи заштите.
3. Подносилац захтева је дужан да обезбеди услове за систематско рекогносцирање непокретног културног наслеђа на подручју Плана.
4. Подносилац захтева је дужан да обезбеди услове за заштитна археолошка истраживања на поменутих непокретним културним добрима, као и на другим локалитетима који се евентуално региструју приликом систематског рекогносцирања непокретног културног наслеђа предметног

подручја.

5. Радови који су планирани на простору за који је утврђено да обухватају непокретна културна добра и добра која уживају претходну заштиту, нису дозвољени пре обављања заштитних археолошких истраживања

6. Сопственика, корисник и других субјекти који располажу непокретним културним добрима, обавезни су да сваком заштићеном објекту посвећују пуну пажњу прибављајући и спроводећи посебне услове и мере заштите од надлежног Регионалног завода за заштиту споменика културе Смедерево, при ма каквим интервенцијама у складу са Законом.

7. Обезбедити предуслове за корекцију свих негативних појам у односу према непокретним културним добрима и добрима која уживају претходну заштиту. То се пре свега односи на елиминисање планираних или реализованих интервенција у простору, које директно или индиректно угрожавају споменичке вредности, али и на све реализоване или планиране и непожељне интервенције на појединим заштићеним објектима.

8. Инсистирати на успостављању хармоничног просторног склада у амбијентима са споменичким вредностима, пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе остваривању виших домета и унапређењу градитељског стваралаштва и обихваћеном простору.

Заштита археолошког наслеђа

Археолошки остаци представљају важан сегмент укупног наслеђа, који због специфичних својстава треба на посебан начин третирати и заштитити. Специфичност археолошких налаза проистиче из чињенице да су по правилу скривени испод површине земље, па није могуће направити коначан списак локалитета са археолошким садржајима. Тек на основу стручно вођених ископавања можемо са потпуном сигурношћу говорити о њиховим својствима, хронологији и значају. Управо су стога оквирима законске категорије претходне заштите обухваћена и потенцијална археолошка налазишта.

Интегрални део заштите појединачних непокретних и покретних археолошких налаза представља стратиграфија, односно хронолошки контекст налаза, који се ископавањима трајно уништава. Адекватна археолошка истраживања уз примену усвојених методолошких поступака и израду потпуне документације представљају основни вид заштите археолошких локалитета.

Нарочито је важно заустављање многобројних нелегалних истраживача, који уништавају археолошке локалитете, скрнавље гробља и баве се недозвољеном трговином покретних археолошких налаза, који се често износе и ван граница Србије.

С обзиром на наведене околности заштиту археолошких налазишта или потенцијалних археолошких локалитета могуће је регулисати систематским археолошким истраживањима, претходним сондажним истраживањима или стручним археолошким надзором током извођења земљаних радова. Примену одговарајућих мера заштите могуће је утврдити на основу проспекције терена и процене стручњака надлежне установе заштите за сваку локацију посебно.

С обзиром да су истраживања и конзерваторски радови обухватили само делове појединих локалитета, као и да су извођена пре двадесетак година, тренутно стање већине непокретних културних добара је веома лоше и захтева нова истраживања и обимне конзерваторско реставраторске радове.

Све иницијативе које предузима Народни музеј из Смедеревске Паланке са циљем уређења стања археолошких локалитета Медведњак у Грчку и Старо село у Селевцу су од изузетног значаја и треба да имају приоритет у финансирању и активностима.

Заштита сеоских насеља и народног градитељства

Опстанак свих наслеђених система и појединих објеката ове врсте наслеђа ће свакако зависити од места које ће сеоско насеље имати у укупној стратегији развоја општине. С тога се очекује да такве целине буду део стимулативних програма који воде њиховој афирмацији. Наравно, природно и културно наслеђе овог подручја неопходно је посматрати као једну целину и обједињено планирати њихову интегративну заштиту и ревитализацију.

Због примењених материјала и техника градње објекти народног градитељства представљају најосетљивији део наше културне баштине. Најбољи начин заштите је да се ови објекти користе, јер се једино тако и одржавају. Уколико не постоји могућност задржавања првобитне намене, њихову нову функцију треба тражити у складу са карактеристикама да су нераскидиво повезани са тереном, природним лепотама и непроцењивом етнографском ризницом, у којима овај крај не оскудева.

Усвајање додатних програма **пресељења** објеката ради груписања и формирања **етно**

целина, било премештањем одабраних типских представника (из ближе околине) у постојеће целине или формирањем нових, био би део разматрања у појединачним случајевима, нарочито ако се намеће као једини начин за опстанак споменички вредних примера

Заштита у урбаним целинама

Што се тиче овог дела споменичког наслеђа вредно је поменути да је, на посматраном подручју, у најмањој мери заступљено и махом се односи на објекте у Смедеревској Паланци, који су већ третирани у другим плановима заштите.

Очување овог наслеђа се односи првенствено на њихово наменско оспособљавање за трајно коришћење, конструктивно санирање и уношење нових садржаја, који произилазе из савремених потреба становања, културних, здравствених, туристичких, привредних и других делатности.

Заштита сакралних објеката – гробаља – спомен места

Овај део просторног плана се као у претходном случају ослања на очување аутентичних споменичких карактеристика. Напоменимо да посебан третман, у ширем планерском обухвату, треба да имају манастирски и црквени комплекси, у смислу одржавања и афирмације целине (пут, инфраструктура, уређење, презентација и сл.).

Обавезујуће је и питање уређења и газдовања старим гробљима; дакле предвиђање мера које ће обезбедити уређење по принципима заштите непокретних културних добара, али уз регулисану обавезу старања. Напомињемо да је забрањена прерада старих надгробних споменика и њихово коришћење као секундарног материјала за прављење нових надгробних споменика.

Посебан осврт дајемо на очување традиционалних делатности које свакако утичу не само на очување начина живота, наравно уклопљеног у захтеве модерног света, већ и на свеукупну привредну и туристички понуду овог краја. Уз природне знаменитости поднебља, сматрамо да би било оправдано стратешки узети учешће у широј туристичкој понуди региона.

Као планска мера овог Просторног плана нарочито се наглашава неопходност:

- *низраде посебних планова нижег реда за појединачне акције, који би били својеврсне стратегије и правила за рад у следећем временском периоду. Приликом израде свих оваквих планова који третирају целине, али и поједине утврђене и евидентирани објекте наслеђа и вршења било каквих интервенција на њима, неопходно је прибавити Услове и сагласности надлежне службе заштите градитељског наслеђа.*
- *спровођења рекогносцирања и реамбулације терена, како би се утврдило стање већ препознатог културног наслеђа, које че радити надлежни Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево.*

ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

У погледу угрожености простора од дејстава **елементарних непогода и технолошких удеса** (акцидената) основне опасности прете од појаве великих вода речних токова Јасенице, Кубршнице и Великог Луга, евентуалних пожара (пожари на станицама за напајање горивом и складиштима нафтних деривата, индустријски пожари, итд.), града (током летњих месеци), суше, снежних наноса током зимских месеци и земљотреса (очекивани могући интензитет земљотреса износи до 8° MCS скале).

Планске мере које се односе на заштиту простора од дејстава елементарних непогода односе се на:

- предузимање антиерозионих мера које се свODE на забрану: кресања лисника; гајења окопавина на стрмим њивама; орања по нагибу земљишта; чисте сече шума на нагнутим теренима и испаше на деградираним теренима; претварања деградираних њива у ливаде; обавезу орања по изохипси; мелиорације деградираних пашњака; пошумљавања голети; конверзије једногодишњих култура у вишегодишње на деградираним површинама и антиерозионог газдовања земљиштем и шумама;
- при изградњи треба водити рачуна да се сва изградња путева и осталих објеката, планира и гради изнад ката трагова великих вода, односно у складу са подацима о

- максималном нивоу подземних вода у тлу;
- примена техничких норми (асеизмичка градња) приликом изградње објеката;
- потпуну регулацију корита речних токова Јасенице и Кубршнице на подручју Општине ради смањивања могућности од изненадне пшожаве поплавних таласа;
- приликом изградње водоводне мреже препоручује се постављање уличних хидраната и прикључака за воду (посебно у близини насеља и будућих радно-привредних зона);
- мере заштите од атмосферских елементарних непогода (град, ветар) обухватају одржавање и по потреби проширење постојеће мреже противградних станица и успостављање и одржавање њихове директне везе са РХМЗ.
- имајући у виду сушне периоде који су регистровани током летњих месеци претходних година, као основна мера заштите од ове врсте елементарне непогоде препоручује се успостављање синхронизованог система наводњавања угрожених површина из постојећих речних токова.

По питању *заштите од акцидентних загађења*, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса. Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекта и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих, кроз обавезну израду процене утицаја и процене ризика на животну средину; израдом Мапе хазарда, чиме ће се утврдити потенцијални извори удесних загађења и правци транспорта опасних и штетних материја.

На основу доступних података (Министарство заштите животне средине, допис број 532-02-01819/2022-03 од 21.10.2022.год) на територији општине Смедеревска Паданка не налазе севесо постројења/комплекси, те сходно томе, са аспекта заштите од великог хемијског удеса овај надлежни орган не поседује податке од значаја за израду предметног Плана.

У случају изградње нових севесо постројења/комплекса, а у складу са Правилником о садржини политике превенције удеса и садржини и методологији израде Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса („Службени гласник РС”, број 41/10), као полазни основ за идентификацију повредивих објеката мора да се разматра удаљеност од минимум 1000m од граница севесо постројења, односно комплекса, док се коначна процена ширине повредиве зоне — зоне опасности, одређује на основу резултата моделирања ефеката удеса. Такође, идентификација севесо постројења/комплекса врши се на основу Правилника о листи опасних материја и њиховим количинама и критеријумима за одређивање врсте докумената које израђује оператер севесо постројења, односно комплекса („Службени гласник РС”, број 41/10 ,51/15 и 50/18).

Поред тога, наглашава се да су обавезе оператера и надлежних органа прописане у поглављу 3.2 Заштита од хемијског удеса, Закона о заштити животне средине, те да сходно наведеном, обавезе оператера према надлежним органима у области заштите од хемијског удеса, а у случају изградње новог севесо постројења/комплекса, почињу у року од најмање 3 (три) месеца пре почетка рада постројења/комплекса. Поред тога, у случају изградње постројења/комплекса вишег реда, уколико оператер не испуни услове из чл. 60ђ, тј. 60г и 60д Закона о заштити животне средине, сходно чл. 60е истог закона, Министар решењем забрањује рад, тј. пуштање у рад односног постројења/комплекса.

Због претходно наведеног је потребно пажљиво планирати лоцирање и изградњу, како нових севесо постројења/комплекса или модификације постојећих и њихових максималних могућих капацитета севесо опасних материја, тако и нових грађевинских објеката, укључујући саобраћајне правце, места за јавну намену и насеља у близини комплекса, где локација комплекса или грађевински објекти могу бити извор или повећати ризик или последице великог удеса, како би се избегли непотребни трошкови или лоше инвестиције, али и обезбедило адекватно управљање безбедношћу од хемијског удеса. У интересу је и грађана и оператера и локалних самоуправа на чијој територији се гради, да и инвеститори и сви надлежни органи који су укључени у процес планирања коришћења земљишта, .прц доношењу - оддука узму у обзир циљеве превенције великих удеса и ограничавања последица тих удеса по здравље људи и животну средину.

Простори велике концентрације становништва, грађевинског фонда, привредних и непривредних активности, представљају потенцијално најугроженија подручја са **аспекта**

одбране и заштите простора.

Мере заштите у случају ратних дејстава треба да обезбеде несметану заштиту људи и добара у случају ратних операција и разарања.

Регулација јавних површина и позиција грађевинских линија у односу на исту, треба да омогуће несметано функционисање свих служби у случају елементарних непогода, пожара и ратних услова. Елементи саобраћајница у смислу зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања, дефинисање могућности прилаза местима за водоснабдевање противпожарних јединица као и други значајни елементи са аспекта заштите и спасавања људи и материјалних добара су уграђени у планска решења – правила уређења и правила грађења овог Просторног плана.

У складу са Одлуком о врстама инвестиционих објеката и просторних и урбанистичких планова значајних за одбрану земље ("Службени гласник РС", бр.85/15), постављају се услови и захтеви за прилагођавање просторног плама општине Смедеревска Паланка захтевима одбране земље. Организација простора општине Смедеревска Паланка је прилагођена потребама остварења безбедности територије, становништва и материјалних ресурса (захтев за услове за израду ППО Смедеревска Паланка упућен је Министарству одбране Републике Србије, Управи за инфраструктуру, Сектору за материјалне ресурсе).

У овом Плану, у складу са дописом Министарства одбране, Сектора за материјалне ресурсе Управе за инфраструктуру П број 18625-4 од 12.12.2022. године, означене су зоне дефинисане као посебна намена, а уз овај Просторни план урађен је посебан прилог – анекс, у складу са прописима.

У принципу, за обезбеђивање услова несметаног функционисања посебних намена у подручју плана обавезно је да се појединачно утврде, поред услова за обезбеђење прикључака на магистралне и регионалне инфраструктурне системе и појединачни услови као што су дефинисање заштитних безбедносних зона, зона ограничене и контролисане изградње и планирање околних садржаја који неће угрозити њихову безбедност и функционисање.

Применом законске регулативе за планирање и уређење простора од интереса за одбрану земље стварају се просторни услови за функционисање цивилне заштите становништва. Основни циљ усаглашавања просторног развоја са потребама одбране је стварање услова за деловање цивилне заштите становништва, заштиту материјалних и природних ресурса у случају ратних дејстава.

У складу са Законом о ванредним ситуацијама ради заштите од елементарних непогода и других несрећа, органи локалне самоуправе, привредна друштва и друга правна лица, у оквиру својих права и дужности, дужна су да обезбеде да се становништво, односно запослени, склоне у склоништа и друге објекте погодне за заштиту. Основна мера заштите људи и материјалних добара у случају ратне опасности је изградња заштитних објеката (склоништа). Предвиђено је да се заштита и склањање становништва врши у заштитним објектима, подрумским просторијама, као и рововским заклонима, који се у складу са законом граде у случају непосредне ратне опасности и у рату.

Склањање људи, материјалних и културних добара обухвата планирање и коришћење постојећих склоништа, других заштитних објеката, прилагођавање нових и постојећих комуналних објеката, као и објеката погодних за заштиту и склањање, њихово одржавање и коришћење за заштиту људи од природних и других несрећа.

Као други заштитни објекти користе се подрумске просторије и друге подземне просторије у стамбеним и другим зградама, прилагођене за склањање људи и материјалних добара. Приликом изградње стамбених објеката са подрумима, препорука је да се над подрумским просторијама гради ојачана плоча која може да издржи урушавање објекта.

Кроз спровођење предметног ППО обезбедити поштовање услова одбране и усклађивање са плановима развоја комплексa и објеката посебне намене, заштите становништва и насеља од ратних разарања, као и несметано функционисање простора у случају ратних дејстава. у том смислу, кроз израду техничке документације и планску разраду на просторима за које је она прописана (како кроз овај ППО, тако и кроз просторно - планску и урбанистичку документацију за зоне), обезбедити поштовање услова и захтева одбране.

Планска правила и мере заштите са аспекта одбране тичу се организације у функционисању мреже објеката привреде, друштвеног стандарда, инфраструктуре, режима градње итд. на подручју насеља и територије Општине Смедеревска Паланка, а решавају се мирнодопским путем, нарочито кроз израду и реализацију просторно - планске и урбанистичке документације и изградњу објеката.

Заштита становништва, материјалних добара и ресурса спроводиће се кроз реализацију основних мера везаних за територију (земљиште, ваздух, воду), мрежу насеља, функционисање привреде, инфраструктуру и режим изградње насеља у урбанистичком смислу:

а) Мере заштите које се односе на територију:

- у циљу заштите територије од плављења, потребно је комплетирати и одржавати у функционалном стању одбрамбену линију за заштиту од поплава (насипе, канале, црпне станице, уставе, бране, акумулације, мостове, пропусте и др.), док при избору локације објекта водити рачуна о коти максималних вода;
- у циљу заштите територије од ерозије, потребно је извршити санирање и довођење у исправно функционално стање, као и извршити ревитализацију радова и објеката који служе за заштиту од ерозија и бујица. Треба успоставити заштитне појасеве на бујичним токовима у којима се ограничавају активности у циљу очувања функционалности противбујичних мера и ради спречавања загађивања вода. Потребно је извршити регулацију бујичних токова, интегрално уређење њихових сливова и извођење антиерозионих радова.
- у складу са степеном могућег сеизмичког удара, спроводити одговарајући режим изградње објеката мреже инфраструктуре, водених акумулација итд. у складу са принципима земљотресног инжењерства; и
- у циљу заштите територије од пожара, потребно је спроводити одговарајуће уређење и организовање шумских и пољопривредних површина, са сменом култура у погледу размештаја, пробијањем шумских просека итд.

б) Мере заштите које се односе на мрежу насеља

Рационална организација простора је један од основних циљева и са аспекта одбране и у том циљу потребно је:

- остварити равномеран развој насеља;
- ограничити велике концентрације становништва, активности и физичких структура на једном простору кроз формирање система насеља и центара;
- насеља тако функционално организовати да у случају потребе одбране, нека насеља могу преузети водећу улогу;
- обезбедити да виталне функције мреже насеља као што су здравство, радио везе, снабдевачке функције, морају имати алтернативне локације у разним насељима и у миру, треба да буду опремљена најнужнијим уређајима који ће се користити у ванредним условима (ратни услови, земљотреси, поплаве итд.); и
- да сва насеља треба да буду повезана саобраћајницама из више праваца због евентуалних закрчења путева и сл.

в) Мере заштите које се односе на функционисање привреде

- обезбедити услове за развој пољопривреде за коју на подручју постоје погодни услови за развој, што је од посебног значаја за потребе одбране;
- обезбедити заштиту од индустријских удеса;
- спречити лоцирање еколошки неприхватљивих производних активности, а форсирати савремене и еколошки прихватљиве технологије и активности у простору;
- обезбедити радну снагу за случај евакуације привреде за ратне потребе; и
- формирати мрежу складишта и магацина потребних прехранбених и других артикала, што све треба да буде дефинисано у мирнодопским условима.

г) Мере заштите које се односе на инфраструктуру

- у циљу заштите и функционисања инфраструктурних система у ванредним условима, обезбедити да сви инфраструктурни системи буду централно повезани и да се њима управља са једног места;
- у циљу обезбеђења водоснабдевања насеља у ванредним ситуацијама,
- пожељно је имати више гравитационих извора водоснабдевања, због могућности загађења вода (отровима, земљотресом, поплавом и сл.), као и алтернативне изворе водоснабдевања у случају акцидента и ратних разарања, а у мирнодопским условима треба обезбедити хигијенску исправност земљишта и подземних вода, посебно бунара и јавних чесми, нарочито оних које се користе за пиће; и
- потребно је и даље проширивање мреже локалних путева.

д) Мере заштите које се односе на режим изградње насеља у урбанистичком смислу

- обезбедити функционално зонирање територије насеља (радне зоне, становање, јавне службе, зелени простори и сл.)
- обезбедити слободне просторе у насељима који ће бити заштићени од пожара и рушевина, а истовремено добро повезани са саобраћајницама и водотоковима
- при изради урбанистичких планова и пројеката у складу са условима надлежне службе

одбране планирати изградњу заштитних склоништа, као основне мере заштите људи и материјалних добара у случају ратне опасности

- у циљу заштите и функционисања урбаних и руралних система планирати такве режиме изградње којима ће се обезбедити минимизирање неповољних ефеката ратних разарања на објекте и људство, обезбедити правце евакуације итд.

Наглашава се да је при изради планске и пројектне документације потребно поштовати сву релевантну законску регулативу из домена одбране, заштите од елементарних непогода, правилнике о техничким нормативима за склоништа и поједине објекте, као и прописе о усклађивању просторних и урбанистичких планова са потребама народне одбране и заштите од ратних дејстава.

Као посебне планске мере којима се повећава "отпорност" простора за потребе одбране и заштите издвајају се:

- функционално зонирање урбаних простора (радне зоне, становање);
- предузимање свих неопходних мера заштите од индустријских удеса на свим постојећим привредним локалитетима и планирање нових привредних капацитета на локацијама ван зона становања;
- обезбеђивање слободног простора у насељима, заштићеног од пожара и рушевина и повезаног саобраћајницама и водотоковима;
- изградња двоамениских склоништа допунске заштите (приоритетно у центрима заједнице насеља);
- обезбеђивање алтернативних саобраћајних праваца за евакуацију и спасавање при чему ширине саобраћајница дефинисати у зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања затрпаних;
- решавање електроснабдевања насеља прстенастим разводима и изградњом мањих система који могу функционисати аутономно у посебним условима;
- обезбеђивање водоснабдевања насеља уз очување алтернативних извора снабдевања водом за пиће (бунари, извори и сл.); и
- предузимање мера за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода (земљотреси, поплаве и сл.).

СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ ЕФЕКТА, КАТАСТАР ЗАГАЂИВАЧА, МОНИТОРИНГ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОСТАЛЕ МЕРЕ, ПРАВИЛА, КРИТЕРИЈУМИ И АКТИВНОСТИ И СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ТЕХНИЧКЕ И ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Поред наведених мера заштите којима се спречавају и ограничавају негативне последице на животну средину, потребно је предузети још низ других мера како би се стање животне средине унапредило и успоставио повољна основа за ефикасно управљање животном средином на простору ППО Смедеревска Паланка. Тако, неопходно је у наредном периоду:

- институционално јачање, односно оснивање Одељења за заштиту животне средине при општинској управи Смедеревске Паланке
- кадровски ојачати капацитете и технички опремити службу како би била у функцији контроле и управљања животном средином и могла да обезбеди партнерство свим заинтересованим странама у решавању проблема заштите животне средине,
- започети са израдом интегралног катастра извора загађивања животне средине као основе за формирање еколошког информационог система,
- успостављање ефикасног система мониторинга животне средине, о чему је било речи у Извештају,
- подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима кроз различите програме, манифестације, публикације и акције о потреби заштите и унапређивања животне средине
- обезбедити веће учешће јавности у доношењу одлука вазаних за заштиту животне средине,
- побољшање инспекцијског надзора из домена заштите животне средине,
- доследно спровођење принципа "загађивач плаћа" доношењем одлука којима ће се обезбедити партиципацији великих загађивача у предузимању мера на заштити животне средине,
- израда Процена утицаја пројеката на животну средину, којима ће се разрадити смернице постављене овим Извештајем о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Спровођењем мера из домена смањења притиска и унапређења стања животне средине смањиће се и потреба за смањењем ефеката који су последица реализације планског документа. С обзиром на чињеницу да се ефекти манифестују углавном после дуже експозиције, мере из домена смањења ефеката морају да нађу место у овом Плану и Извештају. Оне се пре свега односе на:

- унапређење квалитета живота како кроз квалитетније видове становања и радних простора тако и повећањем обима и садржаја простора за рекреацију свих категорија становника што ће све утицати на јачање здравственог капацитета појединаца и појединих група, како би сваки организам могао што адекватније да одговори на изложеност ноксама из окружења; ово нарочито омогућити формирањем зона рекреације и одмора, еколошки здравих зелених простора, бициклических стаза, игралишта, могуће и трим стаза, стаза "здравља" и сл;
- едукацију грађана ради препознавања фактора ризика из животне средине, као и ризичних понашања који могу да корелирају са тим факторима;
- повећање зелених површина уз увођење већег броја отпорних (толерантних) аутохтоних врста, које истовремено имају и заштитну улогу;
- унапређење амбијенталних вредности и зелених простора уређењем окућница, вертикалним озелењавањем фасада и сл..
- очување биодиверзитета и његово унапређење повећањем озелењених простора, унапређењем квалитета и биолошке структуре зелених простора;
- очување и унапређење стања природних и створених карактеристика простора;
- обезбеђење равномерне заступљености, целовитости и непрекидности различитих типова зелених површина;
- веће учешће обновљивих видова енергије.

У веома важне активности које ће се успоставити и у континуитету спроводити су:

- израда катастра емитера на територији општине Смедеревска Паланка као и локалитета постојећих црних тачака;
- израда регистра вредних природних добара и станишта;
- успостављање мониторинга животне средине на основу усвојених индикатора;
- успостављање механизма реакције друштва на измењене или неодговарајуће вредности индикатора.

Мониторинг животне средине

У циљу перманентне заштите простора са свих аспеката животне средине и елиминисања могућих изненадних угрожавања простора, на планском подручју је, поред спровођења планираних мера заштите животне средине, природних вредности, предела и културних добара, неопходно **успостављање система мониторинга свих параметара квалитета животне средине на општинском нивоу.**

Са циљем праћења стања и праћења тенденција квалитета животне средине, као и ефеката мера које ће се предузимати на побољшању квалитета и заштити од загађења, план дефинише обавезу увођења система мониторинга свих параметара квалитета животне средине: ваздуха, воде, земљишта, биљног света (воћа и поврћа, шумског фонда) и животињског света, као и стање угрожености буком. Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у Просторном плану општине могле успешно имплементирати у пракси.

Успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине: ваздух, воде, земљиште, биљни свет - културе (воће и поврће), и то:

- мониторинг ваздуха обухвата редовно праћење емисије сумпордиоксида (SO₂), оксида азота (NO_x), суспендованих честица, чађи и редовно праћење имисије сумпордиоксида (SO₂), азотдиоксида (NO₂), суспендованих честица и чађи у ваздуху (посебно у оквиру комплекса нових привредних објеката);
- мониторинг вода подразумева редовно праћење вредности показатеља квалитета вода и редовно праћење састава отпадних вода пре испуштања у реципијент;
- мониторинг земљишта дефинише праћење аналитичких индикатора у области коришћења земљишта (промена намене), праћење концентрације тешких метала у земљишту и праћење концентрације азота у земљишту;
- мониторинг отпада подразумева праћење начина управљања отпадом у погледу укупне количине отпада, количине отпада по секторима, количине отпада који се

- рециклира и количине отпада који се депонује на регионалну санитарну депонију у општини Лапово;
- мониторинг бигљних врста односи се пре свега на културе које се користе у исхрани људи и домаћих животиња и које могу непосредно или посредно утицати на здравље људи. Обухвата праћење концентрације тешких метала у воћу и поврћу и праћење садржаја пестицида у воћу и поврћу. Истовремено, установљава се мониторинг који се односи на шумска подручја и живи свет у другим екосистемима;
 - инвестирање у заштиту животне средине остварује се применом принципа "загађивач плаћа" у складу са важећом регулативом, дефинисањем одговарајућих локалних фондова за заштиту животне средине и других локалних институција, као и инвестирањем у програме заштите животне средине; и
 - примену Система управљања заштитом животне средине у постојећим и будућим привредним објектима (ЈУС-ИСО 14001, ЕМАС).

Правила лоцирања активности у односу на критеријуме заштите животне средине

Критеријуми заштите од негативних утицаја индустрије

Према могућим негативним утицајима на животну средину, односно према могућем еколошком оптерећењу, утврђују се следеће категорије делатности, односно привредних предузећа:

категирија А - мале фирме чије је еколошко оптерећење незнатно и испод граничних вредности могу бити лоциране унутар стамбеног насеља. Делатности ових фирми, као што су занатске услуге и оправке, технички сервиси, пекарске и посластичарске, израда и оправка предмета од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, по правилу не изазивају непријатности суседном становништву.

категирија Б - мале и средње фирме које могу имати мали и локални утицај на окружење; могуће присуство мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса-мали, ниво буке 55-60 dB(A). Ова категорија фирми, (веће електро - механичарске радионице, прерада пластичних маса, израда производа од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, складишта грађевинског материјала и друге), може бити лоцирана на рубним деловима стамбеног насеља тако да делатност не изазива непријатност суседству.

категирија В - фирме које могу имати средњи утицај на окружење општинског нивоа, присутне веће количине опасних материја, ризик од хемијског удеса - средњи, ниво буке 60-65 dB(A). Ове фирме (тржни центри и већа складишта - изнад 5.000 m², прехранбена индустрија, текстилна индустрија, итд.), морају бити лоциране на одређеном одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатност суседству.

категирија Г - фирме које могу имати велики утицај на животну средину градског нивоа, присутне веће количине опасних материја, мање количине врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса - велики, ниво буке 65-70dB (A). Овде припадају метало-прерађивачка индустрија, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехранбена индустрија, итд., које према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на већем одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатност суседству.

Критеријуми заштите од утицаја пољоприведе

Утврђује се заштитно одстојање између стамбених објеката и ораница, односно плантажних воћњака који се интензивно третирају вештачким ђубривом и пестицидима од најмање 800м. У заштитном појасу између границе пољопривредних парцела и обале водотока 10м није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

Утврђују се минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточних фарми и објеката у суседству, и то: од стамбених зграда 200м, од путева магистралног значаја 200м, од речних токова 200м и од изворишта водоснабдевања 800м. Наведена одстојања могу бити и већа ако то покаже анализа утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла.

Критеријуми заштите од утицаја саобраћаја

Наведена правила и заштитне зоне утврђују се као услови планирања других намена земљишта уз појасеве саобраћајница. За аутопутеве и саобраћајнице магистралног значаја и обилазнице у рубним подручјима града утврђују се три зоне заштите:

1. зона - појас непосредне заштите од веома великог еколошког оптерећења ширине по 20м са обе стране пута, због емисија у ваздух, повећане буке и загађивања земљишта. У заштитном појасу дозвољено је формирати заштитно зеленило, а није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката;

2. зона - ужи појас заштите од великог еколошког оптерећења ширине по 50м са обе стране пута, због повећане буке и загађивања земљишта. Није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката. Постојећи легално изграђени објекти морају бити заштићени одговарајућом акустичком заштитом. Дозвољена је изградња објеката у функцији пута (бензинске станице, сервиси, складишта и сл.); и

3. зона - појас малог еколошког оптерећења ширине по 300м са обе стране пута, због повећане буке. Изградња стамбених, пословних и привредних објеката дозвољена под условом да се обезбеде мере заштите од буке.

Утврђује се заштитно одстојање између магистралних железничких пруга и становања од 25м, уз обавезно спровођење мера акустичне заштите на угроженим објектима. Појас може бити и ужи ако се заштитним мерама у угроженим објектима ниво буке и вибрација доведе на нижи ниво од дозвољеног. Уколико се не предузимају мере заштите, појас заштите од железнице мора да буде 125м од спољне ивице колосека.

Критеријуми заштите за остале активности

Посебно се напомиње да ће се у случају изградње магистралног гасовода примењивати следећи критеријуми:

Зона I – појас високог ризика, по 30 м ширине са обе стране цевовода,

Зона II – појас умереног ризика, по 180 м ширине са обе стране цевовода.

СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ТЕХНИЧКЕ И ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

При изради техничке документације за реализацију појединих планских решења неопходно је поштовање мера заштите утврђених овим Планом и Извештајем.

Планска решења су дефинисана тако да ће њихова примена и спровођење у склопу израде техничке документације омогућити техничка решења која, у датим условима, максимално могуће штите околну земљиште, воде, ваздух, материјална добра и становништво, као и природне екосистеме у редовним и акцидентним ситуацијама.

Напомиње се да за све објекте за које се у склопу израде техничке документације испостави да је потребна израда процене утицаја у складу са Законом, те ако се кроз израду процене утицаја на животну средину прецизно утврдити колики се нивои загађења околине могу јавити, у складу са тим ће се прецизирати и конкретне мере заштите, њихов положај и врста. Стога се у Плану утврђују услови који ће бити саставни део локацијских услова из овог Плана.

Кроз израду техничке документације обезбедити да се приликом пројектована и изградње поштују следећи услови:

- одређеним техничким решењима, спровести све мере заштите ваздуха, воде, земљишта, природе и вегетације, културних добара, заштите од буке и вибрација и друге које су дефинисане овим Планом и Извештајем;
- спровести поступак одлучивања о потреби израде студије провене утицаја у складу са законском регулативом; овом студијом треба анализирати:
 - постојеће индикаторе стања животне средине; извршити циљана мерења квалитета ваздуха, земљишта и водотокова, нивоа комуналне буке, ради утврђивања „0“ стања,
 - капацитет животне средине, услове и ограничења простора на којем се планирају конкретни садржаји бањско-туристичког комплекса,
 - геолошко-геотехничке и хидрогеолошке карактеристике терена на предметном простору, ради утврђивања адекватних услова изградње објеката,
 - потенцијалну угроженост становништва, биљног и животињског света, као и објеката у контактним зонама у редовној експлоатацији и за случај удесних ситуација;
- Пре почетка било каквих радова морају се прибавити подаци о тачном положају постојећих инфраструктурних објеката како не би дошло до оштећења истих.
- у циљу спречавања, односно смањења утицаја објеката и инфраструктуре на чиниоце животне средине предвидети:
 - садњу / ревитализацију заштитног појаса зеленила дуж саобраћајница;
 - у зонама становања по потреби извести одговарајуће звучне баријере;
 - обратити пажњу на решења при пројектовању система одвођења атмосферских вода како би се спречило директно изливање штетних материја са коловоза; затворени

систем одводњавања, односно контролисано и ефикасно прикупљање зауљених атмосферских вода са свих саобраћајних површина које су предмет изградње, њихов третман (издвајање масти и улља у сепараторима и друго) до пројектованог/захтеваног квалитета и контролисано одвођење у реципијент,

- опремање подручја плана објектима комуналне и друге инфраструктуре,
- одговарајући начин складиштења материја и материјала неопходних за одржавање путева и објеката, у циљу заштите земљишта и подземних вода од загађења, у складу са посебним законима,
- сакупљање, разврставање, привремено складиштење и предају отпадних материја које имају карактеристике штетних и опасних материја, а које настају у процесу одржавања путева и објеката, као и отпада насталог у процесу функционисања објеката, у складу са важећим прописима из ове области;
- обезбедити одговарајуће услове од надлежних институција и организација за израду техничке документације;
- планирати изградњу система јавне расвете поготову на раскрсницама и дуж шеталишних стаза;
- размотрити проблем акцидентних ситуација при превозу отпадних материја, пожара и сл. и дефинисати одговарајуће мере за заштиту људи и животне средине.

Опште мере заштите током уређења терена, изградње и експлоатације објеката

На Планском подручју обезбедити:

- одговарајућу организацију градилишта за потребе изградње, како привремених локација за депоновање грађевинског материјала и опреме неопходног за изградњу, тако и привремених или трајних локација (постојеће уређене комуналне објекте) за одлагање депонованог отпада укључујући и комунални настао у току извођења радова;
- рационално коришћење земљишта и очување ресурса, односно рационално коришћење земљишта, да се хумусни слој сачува како би се користио за озелењавање или санирање простора, након изведених радова;
- максимално очувати водне и земљишне ресурсе при извођењу радова на изградњи регулације и саобраћајница;
- просторно ограничити манипулативне површине током изградње објеката,
- строго се придржавати предвиђеног коридора и зоне планиране намене, како земљани радови и употреба машина не би оставили последнице на шири простор;
- поштовање прописа приликом руковања грађевинским машинама и возилима како не би дошло до загађивања животне средине;
- да, уколико се током радова наиђе на геолошко-палеонтолошке или минералошко-петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, сходно Члану 99. Закона о заштити природе («Службени гласник РС», бр. 36/09, 88/10, 91/10, 95/18-др.закон) извођач радова је дужан да обавести министарство надлежно за послове заштите животне средине, односно предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.
- да, уколико се приликом извођења земљаних радова наиђе на археолошке остатке, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања, прекине радове, обавести о томе Завод за заштиту споменика културе града Београда и предузме мере да се налаз не уништи, не оштети и сачува на месту и у положају у коме је откривен (члана 109. Закона о културним добрима, „Службени гласник РС“, број 71/94, 52/11-др. закон и 99/11- др. закон). Инвеститор је дужан да по члану 110. истог закона, обезбеди финансијска средства за истраживање, заштиту, чување, публикавање и излагање добра, до предаје добра на чување овлашћеној установи заштите
- одређеним техничким решењима умањити буку која ће настати током изградње објеката;
- уклањање отпада, који настане у току изградње објеката, инфраструктуре и саобраћајница и пратећих објеката извршити у складу са важећим прописима о управљању отпадом (сакупљање, разврставање и одлагање на за то предвиђену локацију или искоришћење рециклабилних материјала и посебних судова) - дефинисати привремене локације за депоновање опреме, грађевинског и другог материјала потребног за изградњу, лоциране изван простора са високом вегетацијом;
- ако при извођењу предметних радова дође до удеса на грађевинским машинама или транспортним средствима, односно изливања улља и горива у земљиште, извођач је у обавези да одмах прекине радове и изврши санацију, односно ремедијацију загађене

- површине;
- извршити санацију терена уколико дође до хаваријског изливања угља или горива;
 - константно пратити параметре који утичу на промену / погоршавање квалитета ваздуха, воде и земљишта, утицаје буке и утицаје на живи свет и створене (поготово заштићене) вредности, како током изградње, тако и током експлоатације саобраћајнице.

Општа мера за израду планске документације:

При изради измена и допуна планске документације за предметно и контактна подручја, обавезно имати у виду утицаје на животну средину намена на Планском и контактном подручју те планирање намена простора ускладити са овим утицајима. Овде се посебно мисли на евентуалне измене урбанистичких планова где је на свим површинама које су сада неизграђене и користе се за пољопривреду, а у будућности би се могле пренаменити за стамбене и друге намене које могу бити угрожене неком од постојећих или планираних намена у околини. У овим зонама у контактном подручју потребно је планирати зелене заштитне појасеве од шумског и жбунастог зеленила, као тампон зоне ка становању и другим наменама. Димензионисање ових зелених појасева и њихов састав вршити у складу са проценом утицаја која ће се обавити у склопу израде техничке документације за обилазницу, а у односу на процењено загађење ваздуха, као и буку која ће се јавити од саобраћаја, односно евентуалну угроженост од стварања снежних наноса и поледице.

VII СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

- СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Просторни план ће се спроводити, у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи:

1) непосредно:

(1) издавањем локацијских услова на основу планских решења и правила овог Просторног плана за објекте и локације у границама урбанистичких уређајних основа за села, док се за подручја која су обухваћена важећом урбанистичком планском документацијом локацијски услови издају у складу са истом;

(2) издавањем локацијских услова на основу планских решења и правила овог просторног плана за објекте и локације ван граница урбанистичких уређајних основа и важећих урбанистичких планова, а за које није обавезна израда урбанистичких планова - директном применом кроз издавање локацијских услова:

- за изградњу на пољопривредном, шумском и водном земљишту за садржаје за које није предвиђена израда урбанистичког плана или урбанистичког пројекта;
- за изградњу мрежа и објеката инфраструктуре за које није предвиђена израда урбанистичког плана или урбанистичког пројекта;

(3) утврђивањем јавног интереса и спровођењем поступка експропријације за планиране површине јавне намене, у границама урбанистичке планске документације;

(4) израдом пројекта парцелације и препарцелације, на целом простору Општине Смедеревска Паланка;

2) индиректно:

(1) применом и разрадом планских решења овог просторног плана у планским документима општине Смедеревска Паланка (урбанистички планови и др) и урбанистичким пројектима, у складу са овим Планом;

- По потреби, кроз израду одговарајућих урбанистичких планова за делове атара који нису обухваћени графичким приказом уређајних основа за села;
- Кроз израду урбанистичких планова за зоне и садржаје за које је таква обавеза прописана овим Планом;
- Кроз израду урбанистичких планова за изградњу објеката и садржаја уз јавне путеве кад је потребна промена регулације;
- Кроз израду урбанистичких пројеката за изградњу објеката на шумском земљишту, у складу са Законом а на основу правила и смерница из овог Просторног плана;
- Кроз израду урбанистичких планова за парцеле за изградњу објеката у функцији туризма, рекреације и ловства ако исте немају излаз на јавну површину, обезбедиће се непосредни контакт са јавном саобраћајном површином, како би катастарска парцела добила статус грађевинске парцеле;
- Кроз израду урбанистичких планова за изградњу других појединих намена и садржаја, а на основу смерница из овог Просторног плана;
- Кроз израду урбанистичких пројеката за изградњу објеката у функцији туризма, рекреације и ловства ако имају излаз на јавну површину;
- Кроз израду урбанистичких пројеката за намене или садржаје за које је таква обавеза прописана смерницама из овог Просторног плана.

(2) разрадом планских решења овог Просторног плана у секторским плановима и програмима.

- СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И УРБАНИСТИЧКО-ТЕХНИЧКИХ ДОКУМЕНАТА

Даља разрада Просторног плана врши се кроз израду Плана генералне регулације и Плана детаљне регулације, као и Урбанистичких пројеката (уколико нема потребе за обезбеђењем саобраћајног приступа на јавну саобраћајницу). Надлежне општинске службе, у сарадњи са Комисијом за планове, ће приступити планирању врсте и обухвата урбанистичких планова а нарочито за:

- а) израду **планова генералне регулације** (за Смедеревску Паланку),

б) израду планова детаљне регулације:

- за изградњу бране са акумулацијом на локацијама које су планиране у склопу система заштите од поплава;
- за простор главних резервоара;
- за простор постројења за пречишћавање отпадних вода за насеља преко 2000 еквивалент становника;
- за магистралне водоводне цевоводе;
- за главне колекторе отпадних вода;
- за уређење водотокова, осим за деонице за које се уређење врши у оквиру постојеће парцеле водног земљишта;
- за све гасоводе високог и средњег притиска, за локације ГМРС и МРС,
- за трафостанице 110/35/10kV са прикључном мрежом на далековод 110kV,
- за планиране далеководне 35kV и планиране ТС 35/10kV "Бела Паланка",
- за радне зоне површине веће од 2,0ha (ПДР, а ако се не мења регулација може и израда Урбанистичког пројекта),
- за зоне туризма (или делове ових зона), туристичко-угоститељске и спортско-рекреативне садржаје и зоне (или делове ових зона) – за обухвате веће од 0,5 хектара;
- за зоне за туристички и други привредни развој за које је неопходно инфраструктурно повезивање на саобраћајну и другу јавну инфраструктуру (у складу са Законом),
- за подручја експлоатације минералних сировина;
- за зоне због којих је неопходна пренамена начина коришћења земљишта из пољопривредног, водног и шумског у грађевинско земљиште, проглашења јавног интереса (у складу са Законом).
- складишно – дистрибутивни центар (центар интегралног транспорта);
- друге поједине намене и садржаје и то нарочито за: експлоатацију природних ресурса, нове путеве и друмски саобраћај, извориште, комплекс трафо станице 110/x, постројења за прераду биомасе, зоне за складиштење / прераду отпада, а на основу смерница из овог Просторног плана и законским прописима, у складу са приоритетним планским решењима и пројектима; правила уређења и грађења из овог Плана су усмеравајућег карактера за планове детаљне регулације и урбанистичке пројекте наведених садржаја и намена,
- за саобраћајне, инфраструктурне и комуналне објекте за које је неопходно одредити површине јавне намене;
- све објекте који користе обновљиве изворе енергије, саобраћајне, инфраструктурне и комуналне објекте, за које је неопходно одредити површине јавне намене.

в) израду урбанистичких пројеката:

- за локалне резервоаре, прекидне коморе и пумпне станице;
- за простор појединачних ППОВ-а за мања насеља и кориснике, тј. за мање од 2000 еквивалент становника;
- за изградњу трансфер станице / рециклажног центра;
- за изградњу верских објеката и објеката јавне намене;
- за објекте у функцији пољопривредне производње као што су: фарме, већи објекти или групе објеката за интензивну производњу итд. у оквиру већ дефинисаних категорија објеката које је дозвољено градити на пољопривредном земљишту.

За све друге зоне и локације за које се током спровођења Просторног плана укаже да је потребно радити урбанистички план или урбанистички пројекат, у складу са мишљењем Комисије за планове Општине Смедеревска Паланка и утврђеном процедуром предвиђеном Законом, могуће је радити урбанистички план или урбанистички пројекат, а на основу одлуке надлежног органа у складу са Законом. Напомиње се да:

- уколико се укаже потреба за поједина насеља и или њихове делове за која ће се урбанистички планови по потреби и могућностима доносити, поготово за делове ових насеља који су оријентисани на изградњу привредних и туристичких објеката и зона, у складу са потребама и могућностима; уређајне основе из овог Просторног плана представљају плански основ и смернице при изради планова детаљне регулације и урбанистичких пројеката;
- уколико се укаже потреба за израдом планова детаљне регулације за куће за одмор (викенд зоне), правила градње за изградњу кућа за одмор из овог плана су усмеравајућег карактера.

За потребе изградње објеката за производњу енергије из обновљивих извора енергије (ветрогенератора и соларних фотонапонских постројења - соларних електрана, постројења за

биомасу) без обзира да ли парцела на којој је објекат има излаз на јавну површину, важи следеће: обавезна је израда планова детаљне регулације, за ветроелектране (система од најмање два ветрогенератора укупне снаге веће од 1,0 MW – као захтевнијег и сложенијег система), соларне електране (преко 2 хектара површине) док је за соларне електране укупне снаге до 1,0 MW које заузимају површину мању од 2 хектара могуће радити урбанистички пројекат. Напомиње се да више система фотонапонских панела на разуђеним или одвојеним површинама које имају један прикључак на дистрибутивни систем електричне енергије сматрају једном електраном у урбанистичком смислу и ПДР/УП се ради у зависности од укупне површине свих система заједно. За остале објекте за производњу енергије из обновљивих извора (нпр. постројења на биомасу) израда локације ће се вршити урбанистичким пројектима.

Границе подручја која се разрађују планом генералне регулације у Просторном плану су преузете из важећег ПГР-а Смедеревске Паланке и Просторним планом се не дефинишу намене у оквиру исте, а могуће су озмене и допуне наведеног ПГР-а које се раде у складу са Законом.

Планирање јавних објеката, објеката и мреже инфраструктуре, комуналних објеката који нису дати у Плану, као и претварање пољопривредног и шумског земљишта у грађевинско, могући су једино израдом плана детаљне регулације. У правилима грађења и уређења изван утврђених грађевинских подручја је прописано за које намене и капацитете је обавезна израда урбанистичког плана да би се створили плански услови за претварање земљишта друге намене у грађевинско земљиште.

Уколико постоје потребе за коришћењем простора у зонама у којима су регистрована клизишта, као и тамо где постоје индикације за нерегистрована клизишта (приликом пројектовања саобраћајница и других инфраструктурних објеката нпр.), потребно је испитати локацију и урадити одговарајућу законом прописану документацију којом ће се утврдити све потребне мере санације клизишта.

Скупштина општине Смедеревска Паланка, у складу са чланом 46. Закона о планирању и изградњи доноси одлуку о изради одговарајућег урбанистичког плана у случају потребе утврђивања јавног интереса и/или потребе заштите и уређења простора од ширег друштвеног интереса.

Границе нових планова детаљне регулације ће се утврдити одлуком о изради плана за свако конкретно насеље и зону. За привредне зоне (нарочито производне погоне, подручја експлоатације минералних сировина и сл.) при одрживању обухвата нарочито водити рачуна о обезбеђењу безбедног саобраћајног приступа локацији, односно укључивању у обухват простора потребног за саобраћајнице и заштитни појас око комплекса и сл. којим ће се обезбедити да околна насеља и намене не буду угрожени од стране производног комплекса који се планира.

План детаљне регулације може се донети и када просторним, односно урбанистичким планом јединице локалне самоуправе његова израда није одређена, на основу одлуке надлежног органа. Уколико се у периоду имплементације ППО укаже потреба за разраду одређене локације услед специфичности садржаја, намена или обухвата или других разлога, према ставовима надлежних општинских служби и мишљењу Комисије за планове, урбанистички планови ће се радити у складу са концепцијом, смерницама, планским решењима коришћења, уређења и заштите планског подручја а на основу Правила уређења и грађења, која су утврђена овим Просторним планом.

До доношења наведених урбанистичких планова примењиваће се планска решења која су дефинисана овим Просторним планом.

Урбанистички пројекти за поједине комплексе израђиваће се у циљу утврђивања примене урбанистичких параметара и урбанистичког уређења простора, на оним локацијама за које надлежна општинска служба буде определила потребу израде урбанистичког пројекта.

Израда урбанистичког пројекта је обавезна за фарме, веће објекте или групе објеката за интензивну производњу итд. у оквиру већ дефинисаних категорија објеката које је дозвољено градити на пољопривредном земљишту. Израда урбанистичког пројекта није обавезна за појединачне објекте у оквиру домаћинства, пољопривредне објекте за сопствене потребе и објекте за становање итд., а изградња истих је могућа на основу одговарајућих параметара из овог Плана.

Озакоњење бесправно подигнутих објеката биће решавано у складу са законским прописима и планским документима.

Локације за урбанистичко – архитектонски конкурс, у складу са потребама и Законом, одређује надлежна општинска служба у сарадњи са Комисијом за планове Општине Смедеревска Паланка.

Наглашава се да су намене дате у графичким прилозима овог Просторног плана претежне, да се морају поштовати правила међусобне компатибилности појединих намена и законски прописи, а графичка решења су прилагођена размери графичких прилога – често генерализованог приказа. Због тога ће се се за појединачне парцеле при издавању информације о локацији и локацијских услова користити подаци из Просторног плана (уз могућност провере и евентуалне корекције са подацима из катастра), а у складу са тим и правила уређења и грађења из овог Просторног плана.

Такође се наглашава да су обухвати предложених подручја за која ће се радити планови детаљне регулације дати на Рефералној карти 4: Спровођење плана, оријентациони и да се могу мењати у складу са Одлуком о изради плана а на основу мишљења Комисије за планове Општине Смедеревска Паланка, као и на основу реалних потреба и валидних информација о потенцијалима и ограничењима ресурса у простору, могућностима израде планова за поједине садржаје и насеља или њихове делове.

У осталом делу територије Општине, планска решења овог Просторног плана спроводе се непосредно (директно), информацијом о локацији, локацијским условима и грађевинском дозволом према правилима уређења и грађења из Просторног плана.

С обзиром да на подручју обухваћеном овим Просторним планом има неколико просторних планова подручја посебне намене који су у важећи или су сада у изради, ППО Смедеревска Паланка ће се на подручју важења ових планова спроводити према смерницама за имплементацију из следећих планова вишег реда:

- Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш („Службени гласник РС”, бр. 69/2003 и 121/2014);
- Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш) („Службени гласник РС”, бр. 19/2011).
- За изградњу у инфраструктурном појасу будуће железничке пруге за велике брзине и објеката у њеном систему примењиваће се планска решења ППППН Инфраструктурног коридора железничке пруге Београд Центар – Ресник – Младеновац – Велика Плана (који је тренутно у изради); коридор планиране пруге се простира кроз К.О. Кусадак, К.О. Ратари, К.О. Глибовац I, К.О. Смедеревска Паланка I, II и III у општини Смедеревска Паланка, а када наведени ППППН буде усвојен, са њим ће се по потреби ускладити планска документација општине Смедеревска Паланка.
- За изградњу у инфраструктурном коридору Државног пута I реда „Вожд Карађорђе“ примењиваће се планска решења ППППН Инфраструктурног коридора Државног пута I реда „Вожд Карађорђе“ (који је тренутно у фази јавног увида); коридор планираног пута се простира кроз К.О. Башин и К.О. Мраморац у општини Смедеревска Паланка, а када наведени ППППН буде усвојен, са њим ће се по потреби ускладити планска документација општине Смедеревска Паланка.

Сви урбанистички планови спроводе се уколико нису у супротности са планским решењима овог Просторног плана и остају на снази до израде и доношења нових:

- План генералне регулације за Смедеревску Паланку („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 16/2013, 9/2019, 4/2021 и 36/2023);
- Генерални план мреже инфраструктуре за далековод 110 kV Смедерево 3 – Смедеревска Паланка 1 са проширењем ТС 110/35 Смедеревска Паланка 1 са елементима регулационог плана („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 20/2002);
- План детаљне регулације соларне електране „Грчац 1“ у К.О. Грчац, на територији општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 45/2024);
- План детаљне регулације соларне електране „Грчац 2“ у К.О. Грчац, на територији општине Смедеревска Паланка („Међуопштински службени лист општина Велика Плана и Смедеревска Паланка”, бр. 45/2024);

Сви до сада потврђени урбанистички пројекти остају на правној снази уколико нису у супротности са планским решењима овог Просторног плана.

У смислу смањивања и елиминисања могућих промена и негативних утицаја на животну средину неопходно је поштовање основних начела заштите животне средине и основних начела у планирању и остваривању планских решења а која се односе на заштиту просторних ресурса и вредности, уређење простора и коришћење основних категорија земљишта. Према члану 16. Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекти заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

VII.1. Стратешке процене на нижим хијерархијским нивоима

Извештај о Стратешкој процени утицаја на животну средину је урађен у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС" бр.135/04 и 88/10) а за потребе израде предметног Плана. С обзиром да је Просторни план плански документ из којег ће се у зонама за које је предвиђено директно спровођење на основу Плана издавати локацијски услови, нема потребе за израдом стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима јер исти не постоје за ове зоне.

За зоне за које План утврђује потребу детаљније урбанистичке разраде, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја спровешће се поступак одлучивања о потреби израде стратешке процене утицаја планских решења на животну средину за сваки конкретни плански документ који се буде радио.

Такође, исти поступак одлучивања о потреби израде стратешке процене утицаја планских решења на животну средину, дефинисан Законом прописује се и у случају израде измена и допуна овог Плана.

За реализацију планираних намена и објеката, на основу предметног Плана детаљне регулације, ће се израдити техничка документација у складу са законском регулативом, што значи да ће се у склопу ње спровести и процена утицаја конкретних пројектних решења и планирати потребне мере заштите животне средине.

VII.2. Процене утицаја пројеката на животну средину

С обзиром да се Процена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водoprивреде, управљања отпадом и комуналних делатности, као и за пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра, у поступку спровођења планског документа, у склопу израде техничке документације, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04, 36/09) и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08) потребно је спровести поступак одлучивања о потреби израде студије процене утицаја планиране саобраћајнице на животну средину.

У складу са наведеним Законом и одредбама Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.114/08) пре подношења захтева за издавање грађевинске дозволе инвеститори су дужни да се обрате надлежном Секретаријату за послове заштите животне средине Града Београда. Надлежни орган ће одлучити о потреби израде студије о процени утицаја на животну средину, односно донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије.

У складу са Законом утврдиће се обавеза инвеститору да у поступку спровођења планског документа, за потребе прибављања грађевинске дозволе, изради Студију процене утицаја на животну средину, а у складу са одредбама Закона о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр.135/04, 36/09) посебно на локацијама које се спроводе непосредном применом правила грађења.

Предмет процене утицаја су и пројекти који су реализовани без израде студије о процени утицаја, а немају одобрење за изградњу или се користе без употребне дозволе (у даљем тексту: процена утицаја затеченог стања).

За све планиране активности и делатности (које подлежу процени утицаја) дефинисати обавезне мере којима се у потпуности мора обезбедити заштита околине од загађења.

Студија процене утицаја израђује се на нивоу генералног, односно идејног пројекта и саставни је део захтева за прибављање грађевинске дозволе.

Начелни садржај студије о Процени утицаја на животну средину прописан је чланом 17. поменутог Закона, а тачан садржај и обим студије одређује надлежни орган за заштиту животне средине на основу захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја који подноси инвеститор.

Као обавезујућу ствар, а на основу Закона о процени утицаја на животну средину, потребно је истаћи следеће:

- Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процени утицаја
- Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтевати процена утицаја мора поднети захтев за одлучивање о потреби процене утицаја надлежном органу, и
- Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за прибављање грађевинске дозволе и одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промена технологије, промена делатности и друге активности).

Поступак процене утицаја на животну средину је потребно спровести по фазама у поступку процене утицаја како је то прописано Законом.

VIII ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (МОНИТОРИНГ) У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у предметном Плану генералне регулације могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04,88/10), следеће ставке:

1. опис циљева плана и програма;
2. индикаторе за праћење стања животне средине;
3. права и обавезе надлежних органа; и
4. поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

VIII.1. Опис циљева плана и програма

Опис циљева Плана, општих и посебних, детаљније је наведен у претходним поглављима овог Извештаја па ће се више пажње посветити циљевима Програма праћења стања животне средине

Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине ("Сл. гласник РС", бр.135/04,36/09), јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга,
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

VIII.2. Индикатори за праћење стања животне средине

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

Имајући у виду просторни обухват плана и могућа загађења, систем мониторинга се, пре свега, односи на следеће показатеље:

- успостављање мреже мерних места за мерење имисије, у циљу праћења степена загађености ваздуха на посматраном подручју,
- редовно мерење емисије,
- контролу спровођења санитарне заштите у подручјима непосредне, уже и шире зоне заштите водоизворишта,
- праћење квалитета земљишта контролом његовог загађивања, успостављање

мерних места у циљу праћења нивоа буке, праћење опасних, отпадних и штетних материја, и сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката.

При формулисању Програма праћења стања животне средине - конципирања и спровођења система мониторинга настојати да се у погледу одређивања листе индикатора за праћење стања животне средине, у највећој могућој мери она усклади са Правилником о Националној листи индикатора заштите животне средине („Сл. гласник РС”, бр.37/11).

– **ЗАКОНСКИ ОКВИР**

Систем праћења стања животне средине (ваздух, вода, земљиште, опасне, отпадне и штетне материје, бука) успостављен је следећим правним актима:

- Закон о заштити животне средине ("Сл.гласник РС" бр.135/04, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18-др.закон и 95/18-др.закон)
- Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС", бр. 36/09 и 10/13)
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања, осим постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 111/15)
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање („Службени гласник РС“, број 6/16)
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о мерењима емисија загађујућих материја у ваздух из стационарних извора загађивања („Сл. гласник РС бр. 5/16)
- Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Сл. гласник РС", бр.30/97, 35/97);
- Закон о водама ("Сл.гласник РС" бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон),
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/98 и 44/99 и "Сл. гласник РС", бр.28/19);
- Правилник о опасним материјама у водама ("Сл. гласник СРС", бр. 31/82, 46/91);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС", бр.67/11, 48/12 и 1/16)
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС", бр.50/)
- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС“, број 24/14);
- Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима ("Сл.гласник РС", бр. 33/16)
- Уредба о класификацији вода ("Сл.гласник СРС" бр. 5/68)
- Уредба о категоризацији водотрока ("Сл.гласник СРС" бр. 5/68 и 33/75);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Сл.гласник РС" бр. 62/06, 65/08-др.закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др.закон),
- Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Сл. гласник РС", бр. 88/10, 30/18-др.закон);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Сл. гласник РС", бр. 23/94)
- Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС", бр.36/09 и 88/10);
- Закон о поступању са отпадним материјама (Сл. гласник РС бр. 25/96),
- Правилником о начину начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада ("Сл. гласник РС", бр. 92/10);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС", бр. 36/09 и 88/10)
- Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини ("Сл. гласник СРС", бр. 54/92);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС“, број 72/10)
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник РС“, број 75/10);

- Правилник о методологији за одређивање акустичких зона („Службени гласник РС“, број 72/10),
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник РС“, број 72/10),
- Правилник о Националној листи индикатора заштите животне средине („Сл. гласник РС“, бр.37/11) .

С обзиром да је законодавна активност у Републици Србији интензивна и динамична, у случају да се током спровођења ПДР-а поједини прописи измене или донесу нови који уређују област заштите животне средине, примењиваће се новодонесени прописи.

– МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем имисије, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања. Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије и критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података ("Сл. гласник РС", бр. 54/92, 30/99 и 19/06), дате су смернице истраживања, праћења и утврђивања општег стања загађености ваздуха у насељеним местима и ненасељеним подручјима. На основу обављених анализа утврђује се стање и трендови на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Правилником је дефинисан квалитет ваздуха на основу добијених дуготрајних (просечних) и краткотрајних (високих) вредности загађености ваздуха различитим полутантима. Наведеним Правилником утврђене су загађујуће материје за које се обавља систематско и континуално праћење, при чему је посебан акценат стављен на типичне загађујуће материје.

На основу Закона о заштити животне средине, постројења која представљају извор емисија и загађивања животне средине дужна су да, у складу са Законом, преко надлежног органа, организације или овлашћене организације:

- обављају мониторинг емисије;
- обезбеђују метеоролошка мерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику или јединицу локалне самоуправе;
- учествују у трошковима мерења имисије у зони утицаја, по потреби; и
- прате и друге утицаје своје активности на стање животне средине.

Са аспекта загађивача ово значи да:

- загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину; мерење емисије обезбеђује се на основу Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података.
- уколико дође до повећаних концентрација загађујућих материја ($2O_2$, $^A O_x$, CO_2 , чађ, суспендоване честице итд.) потребно је благовремено обавестити надлежне органе како би се примениле одређене мере заштите животне средине.
- загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину.

– МОНИТОРИНГ СИСТЕМА ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ПОВРШИНСКИХ И ПОДЗЕМНИХ ВОДА

Праћење стања загађености вода врши се систематским испитивањем квалитета површинских и подземних вода на прописан начин, на основу Уредбе о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање, Уредбе о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци, које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање и Правилника о опасним материјама у водама.

Према Закону о водама, у циљу праћења стања загађености вода, врши се систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода на прописан начин на основу Правилника о опасним материјама у водама и Правилника о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода, према програму који доноси Влада РС. Испитивање квалитета вода може да буде бактериолошко и физичко-хемијско а испитивања се обављају према утврђеним параметрима чије присуство и квантитет указује на квалитет и исправност воде или, пак, одређује категоризацију воде у водотоцима.

Комунална и друга предузећа која испуштају отпадне воде у реципијенте и јавну канализацију дужна су да поставе уређаје за мерење, да мере и региструју количине отпадних вода и да податке о томе достављају јавном водопривредном предузећу.

Индустријска предузећа и други привредни субјекти која имају уређаје за пречишћавање отпадних вода и мерне уређаје, дужна су да ове уређаје одржавају у исправном стању, обезбеде њихово редовно функционисање и воде дневник рада уређаја за пречишћавање вода. Уколико испуштају отпадне воде у пријемнике и јавну канализацију, потребно је да обезбеде испитивање квалитета воде које испуштају и њихов утицај на пријемник и то преко овлашћених организација за вршење ових испитивања.

Предузећа која врше испитивање квалитета подземних вода као и испитивање квалитета отпадних вода, дужна су да резултате испитивања доставе Републичком хидрометеоролошком заводу и јавном водопривредном предузећу месечно, а у случају хаваријског загађења воде, у току истог дана.

- МОНИТОРИНГ СИСТЕМ ЗА КОНТРОЛУ КВАЛИТЕТА ЗЕМЉИШТА

У циљу утврђивања количина опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање, врши се испитивање пољопривредног земљишта и воде за наводњавање, и то у складу са Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање, и по програму који доноси Влада РС.

Испитивања опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту и води за наводњавање обавља организација коју овласти министарство надлежно за послове пољопривреде. Овлашћена организација дужна је да обавештава то министарство о резултатима испитивања. Испитивање плодности земљишта и утврђивање квалитета вештачких ђубрива врши се по условима, на начин и по методама утврђеним посебним прописом који доноси поменуто министарство. Плодност земљишта испитује се сваке пете године, у складу са Законом.

Привредна друштва, друга правна лица и предузетници, који у обављању делатности утичу или могу утицати на квалитет земљишта, дужни су да обезбеде техничке мере за спречавање испуштања загађујућих, штетних и опасних материја у земљиште, прате утицај своје делатности на квалитет земљишта, обезбеде друге мере заштите у складу са Законом о заштити земљишта („Службени гласник РС“, број 112/15) и другим законима.

Власник или корисник земљишта или постројења чија делатност, односно активност може да буде узрок загађења и деградације земљишта, дужан је да пре почетка обављања активности изврши испитивање квалитета земљишта.

Забрањено је испуштање и одлагање загађујућих, штетних и опасних материја и отпадних вода на површину земљишта и у земљиште. Особине земљишта могу да се мењају само у циљу побољшања квалитета у складу са његовом наменом.

Праћење параметара квалитета земљишта је неопходно вршити у континуитету дуги низ година, на одређеним местима за које се утврди евидентна угроженост параметара стања животне средине.

Локације на којима је депонован незагађен материјал од ископавања (земља) не припадају контаминираним локацијама.

- МОНИТОРИНГ БУКЕ

Ниво буке у животној средини се контролише системским мерењем буке које обезбеђује општина, односно град. Мерење буке могу да обављају овлашћене стручне организације у складу са Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини. Истим Правилником прописани су највиши дозвољени нивои буке у насељеним и ненасељеним подручјима.

VIII.3. Права и обавезе надлежних органа

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

- Влада доноси програм мониторинга за период од две године;
- Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе;
- Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга;
- Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података;
- мониторинг може да обавља само овлашћена организација. Министарство прописује ближе услове које мора да испуњава овлашћена организација и одређује овлашћену организацију по претходно прибављеној сагласности министра надлежног за одређену област;
- Влада утврђује врсте емисије и других појава које су предмет мониторинга загађивача, методологију мерења, узимања узорака, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података;
- државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин;
- Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност;
- информациони систем води Агенција за заштиту животне средине;
- министар прописује методологију за израду интегралног катастра загађивача, као и врсту, начине, класификацију и рокове достављања података;
- Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици;
- надлежни орган локалне самоуправе једанпут у две године подноси скупштини извештај о стању животне средине на својој територији;
- извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике и јединице локалне самоуправе.

VIII.4. Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја

Неочекивани негативни утицаји могу бити услед елементарних непогода (земљотреса, поплава) или услед људске делатности. У случају појаве неочекиваних негативних ситуација поступа се у складу са законским прописима о ванредним ситуацијама и предвиђеним мерама заштите у складу са релевантним законима о заштити.

На планском подручју могући су акциденти у водопривреди – управљању водама, саобраћају, односно појава елементарних непогода – поплава и непогода, клизишта и ерозије, сеизмички ризик је у границама прихватљивог, док ризик од акцидената постоји и у случају одбране земље.

Концепт заштите од земљотреса заснован је на општепримењиваном принципу "прихватљивог" сеизмичког ризика, тј. стварању планерских и пројектних грађевинских техничких услова за минимизирање људских жртава и материјалне штете, јер се асполутна заштита од земљотреса не може постићи. Примена техничких норматива оставља при максималним потресима ризик од оштећења комуналне инфраструктуре. Ниво угрожености од земљотреса је у зони 8–9 степени МКС (на овом подручју могу очекувати земљотреси) и у том случају се примењују све Законом прописане мере и активности.

Концепт заштите од поплава заснован је на доследној примени постојећих планова редовних и ванредних мера, зависно од хидролошких услова и проглашавања мера на основу редовних мерења и хидролошких осматрања од стране надлежне институције. У време топљења снега у

сливном подручју узводно од територије обухваћене овим Планом могуће су појаве високих вода Јужне Мораве које су углавном контролисане услед реализоване регулације корита реке, али су њене леве и десне притоке бујични токови који могу угрозити околно земљиште.

Како се саобраћајницама које пролазе кроз планско подручје не транспортују отровни, опасни или експлозивни материјали, у зони пута могући су само утицаји од акцидената. У случају саобраћајних акцидената могуће су штете на самом извору, односно нема опасности на шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољен у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

Ради заштите од ових видова елементарних непогода, уклањање последица и узрока, предвиђене су мере заштите као што су: служба одржавања главних путних праваца регулација коритта водотокова. пошумљавање у сливном подручју ове реке и др.

IX ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, уважавајући принципе одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EU Directive 2001/42/EC о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и различити приступи у утврђивању оптималног методолошког обрасца и приступа.

Садржај Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, а донекле и основни методолошки приступ дефинисани су Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 88/10) и Законом о заштити животне средине („Сл. Гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 72/09).

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину планског документа представља завршни документ стратешке процене и саставни је део планског документа. Садржина Извештаја је у складу са одредбама члана 12. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, и то:

- Полазне основе стратешке процене;
- Опис природних и створених карактеристика подручја плана;
- Преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју за које се Извештај доноси;
- Општи и посебни циљеви стратешке процене и избор индикатора;
- Процена могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину;
- Смернице за израду стратешких процене на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину;
- Програм праћења стања (мониторинг) животне средине у току спровођења Плана;
- Приказ коришћене методологије у изради Стратешке процене и тешкоће у изради Стратешке процене;
- Други подаци од значаја за стратешку процену;
- Закључна разматрања до којих се дошло током израде Извештаја;
- Документација.

Општи методолошки приступ изради стратешке процене утицаја

Анализа методолошких приступа је корисна како би се могла направити потребна упоредна анализа са примењеном методологијом коришћеном за потребе овог Извештаја и методолошким основама које су прокламоване у склопу опште законске регулативе која регулише ову проблематику, пре свега Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. Основни циљ се састоји пре свега у покушају да се општа методологија прилагоди специфичностима анализираних планова.

Стратешка процена утицаја на животну средину у релативном смислу је дисциплина новијег датума и резултат је развоја процене утицаја на животну средину. Стратешка процена утицаја на животну средину интегрисхе еколошке, друштвено-економске и кумулативне утицаје, тако што:

- укључује одрживост на самом извору еколошких проблема у планској фази, тако да се санација последица редукује;
- омогућује да се утврди потреба и оправданост са аспекта заштите животне средине, пре свега, иницијатива и инвестиционих подухвата;
- обрађује питања од ширег значаја; и
- утврђује контекст и поставља смернице за хијерархијски оквир даљих процене утицаја планова, односно пројеката на животну средину.

Чест случај у пракси је да се комбинују методе стратешке процене са методама процене утицаја. У том смислу коришћено је Упутство ЕУ о процени утицаја пројеката на животну средину, у смислу стварања планског, односно хијерархијског основа, како за реализацију детаљних планова тако и за реализацију појединачних пројеката. У том смислу, процењује се да је сврсисходан приступ који се користи у процени утицаја пројеката на животну средину, прилагођеног потребама стратешке процене.

Фазе израде Стратешке процене утицаја на животну средину су:

- одлучивање о изради стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одлуке о изради стратешке процене утицаја на животну средину као саставног дела одлуке о изради планског документа;
- одређивање садржаја стратешке процене утицаја на животну средину, односно израда одговарајућег програмског основа за израду стратешке процене утицаја на животну средину (тзв. "зортд герог!") у оквиру програма за израду плана;
- израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину - саставни део планског документа (аналитичко-документационе основе).

Методолошки основ, за израду Стратешке процене утицаја, у ужем смислу представљају методе научног истраживања (анализа и синтеза, компаративни метод, индукција и дедукција, статистички метод, картографски метод и др.), односно примењене методе праћења стања објеката, односно појава и процеса у простору, од извора загађења, притисака, стања и одговора (планског решења).

Истовремено са применом метода научног истраживања коришћена је страна и домаћа искуства и упутства за примену "Стратешке директиве", пре свега искуства из Европске Уније. Посебно су значајне методе из "Практичног упутства за примену ЕУ Директиве 2001/42/ЕС на урбанистичке и просторне планове".¹

Анализирајући поступак израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, може се закључити да се он састоји, условно говорећи, из четири фазе:

- полазне основе, анализа и оцена стања (намене простора у обухвату Плана и елемената животне средине),
- процена могућих утицаја на животну средину,
- мере заштите животне средине, и
- програм праћења стања животне средине.

Не улазећи у детаљније елаборирање појединих фаза потребно је нагласити да свака фаза има своје специфичности и никако се не сме запоставити у поступку интегралног планирања животне средине.

Опште тешкоће приликом израде стратешке процене могу се класификовати у неколико група и то:

(а) организационо - управљачке тешкоће - не постоји потпуни институционални оквир надлежан за послове заштите животне средине, што за последицу има да не постоји организован систем мерења и мониторинга, а тиме и одговарајуће неопходне базе података о мерењима стања елемената животне средине;

(б) кадровске - не постоји довољан број стручњака који би својим стручним радом допринео развоју система заштите животне средине;

(в) материјално - финансијске који се огледа у чињеници да се у планско подручје нису издвајала неопходна финансијска средства у циљу одрживог развоја подручја.

У процесу израде стратешке процене утицаја предметног Плана детаљне регулације нису уочене битне тешкоће које би утицале на ток и поступак процене утицаја стратешког карактера.

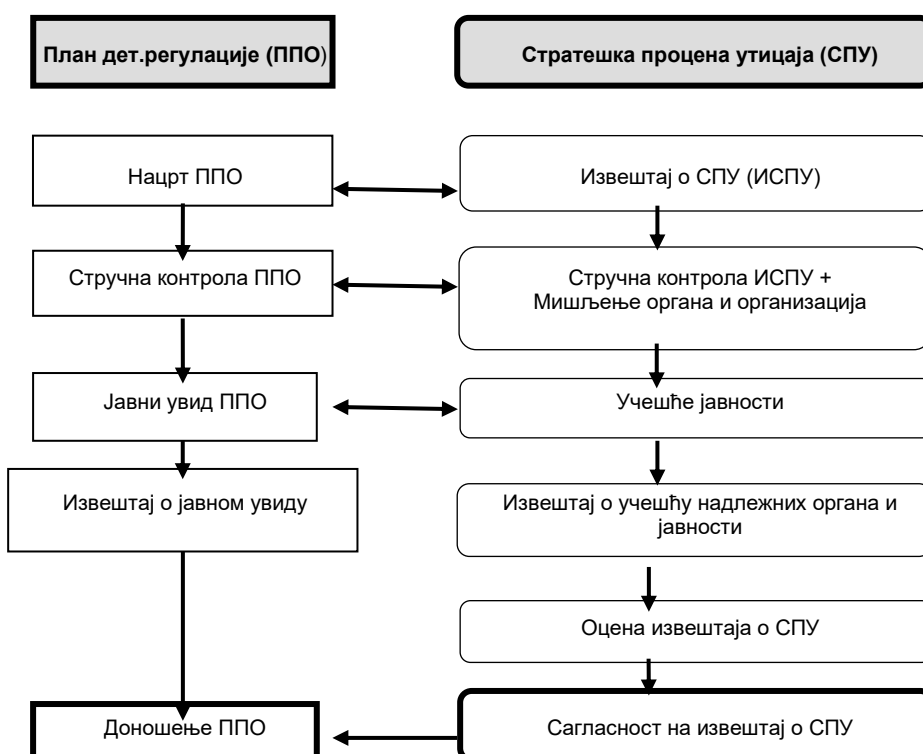
¹Тие 3(га(ед1е Епмпотеп(а1 Абееетеп! ^1гес(ме: Си1<јапее Гор Р1апјпд Аи(ИогШее, РгасИса1 диJJапсе оп аpp1ујпд Еигореап ^1гес(ме 2001/42/ЕС 'оп (Ие аеееебтеп! оГ (Ие еГГес(е оГ сег1а1п р1апе апJ продгатте оп (Ие еп^JгоптепГ (о 1ап<Г иее ап<J 5раИа1 р1апе 1п Епд1ап<Г, Ос(овер 2003, ОГПсе оГ (Ие ^ери(у Рпте МJпJзГег: ^опJоп

X ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који су дужни да доставе своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Због значаја могућих негативних и позитивних утицаја предложеног плана на животну средину, здравље људи, социјални и економски статус локалних заједница важно је адекватно и "транспарентно" укључивање заинтересованих страна у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана. Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање. После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља Нацрт Плана заједно са Извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.

Слика 9: Схема поступка одлучивања о Извештају о СПУ

XI ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ ПРЕДСТАВЉЕНЕ НА НАЧИН РАЗУМЉИВ ЈАВНОСТИ

Проблематика заштите животне средине у Плану разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја о стратешкој процени утицаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Резимирајући утицаје Плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. Да би се овакви утицаји свели у оквиру који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја плана на животну средину.

Стратешка процена утицаја која се радила за ниво Просторног плана могла се бавити генералном анализом и проценом могућих утицаја планираних планских решења на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру Стратешких процена утицаја за планове детаљне регулације и у оквиру Процена утицаја појединачних објеката на животну средину.

Закључује се да су вишекритеријумска евалуација и резултати вредновања указали на чињеницу да имплементација плана (планских решења и мера заштите) не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, а у деловима планског подручја на којима се реализују одређена планска решења, и то просторно и временски ограничено на зону и време изградње појединих објеката могући су привремени негативни утицаји који ће се минимизирати и држати под контролом одговорним пројектовањем, као и добром организацијом градилишта и процеса изградње објеката. Да би се овакви утицаји свели у оквиру који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја плана на животну средину.

У варијанти да се План не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти углавном везани за локалне и регионалне утицаје због неуређености и неопремљености Планског подручја, са реперкусијама на локалном и регионалном нивоу. У варијанти да се План имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју Планског подручја, ако се план не би имплементирао. Наглашава се да је спровођење планираних мера заштите и успостављање мониторинга животне средине, императив који се примењује током реализације предметног Плана и даље функционисање предметног Планског подручја.

Анализирајући План у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, деловима трасе) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења и то у фази изградње. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.

Закључује се да, имајући у виду карактеристике, вероватноћу и просторну дисперзију могућих утицаја планских решења на животну средину, као и смернице за заштиту животне средине, може се закључити да предметни План и СПУ дају решења која су добра претпоставка за заштиту животне средине и здравља људи локално али и општине Смедеревска Паланка у целини. Због тога се Просторн план општине Смедеревска Паланка по основу утицаја на животну средину може сматрати у целиности прихватљивим.